



1965

planinski vestnik

VSEBINA:

BELEŽKA O PLANINSKEM MUZEJU Tine Oreš	145
GORSKA ZNAMENJA Leopold Stanek	146
ALPINISTIČNA ODPRAVA V CORDILLERO REAL 1964 Sandi Blažina	147
ILLAMPU (6362 m) Tine Mihelič	151
DVA VRHA - DVOJE DOZIVETIJ Lujze Golob	155
NEIMENOVANI ALI NEUKROTLJIVI Franci Savenc	157
DROBCI IZPOD CONDORIRIJA Lujze Šteblaj	159
POD ZVEZDAMI JUZNEGA NERA Boris Kambič	166
NAJ SI CVET Leopold Stanek	171
HUAYNA POTOSTI (6090 m) Dr. Ivo Valič	172
CORDILLERA REAL Tine Mihelič	179
PRIPIS Leopold Stanek	185
YUGOSLAV EXPEDITION TO CORDILLERA REAL 1964	186
DELOVNE ORGANIZACIJE, KI SO OMOGOCILE ODRPAVO V CORDILLERO REAL - 1964	187
DRUŠTVENE NOVICE	187
ALPINISTIČNE NOVICE	193
RAZGLED PO SVETU	199
IZ PLANINSKE LITERATURE	195
PISMO UREDNIKU	195
SPORAZUM O UVAJANJU VARNOSTNIH UKREPOV NA ODMOČJU TURISTIČNIH ZICNIC V SRB	203
I. ZBOR GORSKIH VODNIKOV PZS V VRA- TIH	203
NATECAJ	204
NASLOVNA STRAN: SONČNO JUTRO NA GROSS- GLOCKNERJU Foto Janko Krmeč	

»Planinski Vestnik« je glasilo Planinske zveze Slo-  
venije / Izdaja ga PZS - urojuje ga uredniški odbor.  
Odgovorni urednik: Stanko Hribar; glavni urednik:  
Tine Oreš. Revija izhaja dvanajstkrat na leto. Član-  
ke pošiljajte na naslov: Tine Oreš, Planinska zveza Slo-  
venije, Ljubljana / Uprava: Planinska zveza Slo-  
venije, Ljubljana, Dvoržakova 9, p. p. 214, telefon  
32-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo  
dva meseca po izidu številke), naročnina, hono-  
rarji, oglasi, razvid naslovov / Tiska in klišeje iz-  
deluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna  
naročnina je din 1200.—, ki jo morete plačati tudi  
v štirih obrokih po din 300.— (naročnina za inozem-  
stvo din 2000.—) / Tekoči račun revije pri Narodni  
banki 600-14-600-10 / Spremembo naslova javljajte na  
Upravo Planinskega vestnika, pri čemer navedite  
poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po mož-  
nosti s tiskanimi črkami.

Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo  
pa pismene odpovedi, ki jih naročniki izročijo Upravi  
do 1. decembra za prihodnje leto.

poština plačana v gotovini

# planinski vestnik

april • letnik 65.



Sava  
Kranj

ZNAK

K  
V  
A  
L  
I  
T  
E  
T  
E





## Beležka o planinskem muzeju

Tine Orel

Vse, kar se je za ustanovitev slovenskega planinskega muzeja pokrenilo in storilo, je bilo na kratko zabeleženo v PV 1963 in 1964. Da pa ne bi prišlo do nepotrebnih nesporazumov ali celo »napetosti«, na kratko ponovimo: Pobudo za stvarnejše delo pri ustanovitvi muzeja je dala spomladi 1963 propagandna komisija PZS s tem, da je ustanovitev vključila v proslavo 70-letnice SPD. V PV je izšel oglas za honorarnega kustosa, ki bi se lotil strokovnega zbiranja in registracije že zbranega gradiva. Vodstvo Narodnega muzeja v Ljubljani je bilo pripravljeno delo podpreti s tem, da bi zbirko nastanilo v svojih prostorih ter se tako oddolžilo tradiciji nekdanjih direktorjev deželnega muzeja, pomembnih planincev. Jeseni 1963 je prišla pobuda z Jesenic: Muzej naj bi se nastanil v Kosovi graščini, občina Jesenice pa bi poskrbela za večino stroškov, ki jih je dolžan prevzeti ustanovitelj. Na sestanku, ki se je vršil v Klubu poslancev in ga je sklical Svet za kulturo SR Slovenije 13. I. 1964 (gl. PV 1964, str. 132) so bili navzoči predsednik Sveta za šolstvo prof. Ludvik Gabrovšek, sekretar Sveta za kulturo tov. Miloš Poljanšek, predsednik PZS tov. Feđor Košir, načelnik GRS tov. dr. Miha Potočnik, načelnik Sveta za kulturo SRS tov. Tomše, direktor Zavoda za spomeniško varstvo SR Slovenije prof. M. Černigojeva, referent za muzeje pri Svetu za

kulturo tov. Menašejeva, za Jesenice podpredsednik občine tov. Gašperlin, tov. Kohnobelj-Slovenko, Uroš Zupančič in predsednik PD Jesenice tov. M. Dimnik, direktor Narodnega muzeja dr. Jože Kastelic, dr. Anton Polenc ter načelnik prop. komisije PZS tov. Orel.

Mimo ugodne ponudbe Jesenic ni bilo mogoče iti s preprosto zavrnitvijo, da tak muzej spada samo v Ljubljano. Sprejeti so bili po daljšem razgovoru naslednji sklepi:

Predlog za ustanovitev planinskega muzeja je treba natančneje izdelati, posebno glede njegove specifične tematike, njegove vsebinske omejitve; gre sicer za centralno slovensko ustanovo, vendar utegnejo biti Jesenice zanj primeren kraj; zato naj bo ustanovitelj poleg občine Jesenice še PZS, republiški svet za kulturo pa bi pomagal muzej vzdrževati preko centralne planinske organizacije; strokovno sodelovanje Narodnega muzeja je nujno; materialni pogoji morajo biti bolj določeni. Ni nujno, da se na Jesenicah ustanovi takoj še tretji muzej, smotrna bi bila postopnost v razvoju ustanove že zaradi ekonomičnosti in zaradi kadrovskih zadev; ustanovitev muzeja naj pride v sedemletni plan, v statutu pa naj bo zagarantirano njegovo vzdrževanje; za začetek naj bi muzej zaživel v sklopu obstoječe muzejske ustanove na Jesenicah, izvrši naj se registracija fonda eksponatov, da bomo vedeli, s čim razpolagamo in na čem bo muzej razvijal svojo dinamiko. V l. 1964 je bil ustanovljen iniciativni odbor, v katerem so bili zastopniki Jesenic, PD Ljubljana-matica in PZS. Bilo je več sej, vendar do stvarnega dela ni prišlo, ker ni bilo še razjasnjeno, kdo bo ustanovitelj in kdo bo prevzel stroške vzdrževanja. Celo skromni prispevek Sklada za pospeševanje kulturnih dejavnosti SR Slovenije ni bil porabljen za zbiranje gradiva, odobren že konec l. 1963, prav tako ne prispevek občine Jesenice, odobren proti koncu 1964. Do tega je prišlo zato,



ker se muzej po obstoječem zakonu ne more ustanoviti, dokler ni oprt na urejeno zbirko v okviru kake druge ustanove ali organizacije, vezan pa je seveda tudi na privolitev ali na nekako verifikacijo s strani republiškega sekretariata za kulturo.

Konec l. 1964 je jeseniška občinska skupščina prijela stvar na pravem koncu. Uradno je ponudila ustanoviteljstvo muzeja, vendar tako, da bi bila pri vzdrževanju udeležena samo z 20%. To je seveda spremenilo položaj, v katerem je prišlo do sklepov dne 13. I. in 17. I. 1964.

Medtem je v l. 1964 prišlo v nekaterih PD do nejevolje prav zaradi teh sklepov (gl. PV 1964, str. 316 in 576). Nenadoma je zaradi njih zraslo zanimanje za to nalogo slovenske planinske organizacije, o kateri se je govorilo že l. 1903 in še čestokrat kasneje, med obema vojnama in po osvoboditvi. To zanimanje

pa je tisto, kar je razveseljivo. Želimo, da bi se vnema ne pogasila zdaj, ko Jesenice ne nastopajo več kot interesanten ponudnik. Želimo, da bi ta vnema za planinski muzej po naših društvih vzpodbudila in vodila zbiranje gradiva, njegovo zaščito, strokovno registracijo in oddajanje pri muzejski ustanovi, ki bi to nalogo hotela prevzeti.

UO PZS in predsedstvo PZS sta se 9. II. t. l. odločila, da bosta za skupščino PZS pripravila predlog za nadaljnje delo za ustanovitev muzeja oziroma najprej za planinsko zbirko. Planinska društva s tem naprošamo, da svojim propagandnim odsekom ali ljubiteljem-zbirateljem priporočajo planinsko muzejsko zbirko, skupščina pa naj odloči, ali naj to delo vodi PZS ali iniciativni odbor ali pa posamezno društvo, ki kaže za to največ volje in sposobnosti. Kdorkoli že, samo da bi se za to stvar zares nekaj naredilo!

Leopold Stanek

## Gorska znamenja

Brez bolečin poti, ugank razpotij  
ne vedeli bi za iskanj lepoto.

Koliko poti prestregla  
sva vetru, žužkom, pticam,  
dežju in sončnim žarkom,  
vdilj bežečim vonjem cvetja.  
Človeku le poredko.

Še veš,  
na robu tele skale  
oba sva hkrati  
zagledala vabljivi cvet,  
zdravilo za ves svet.

Na tem križpotju,  
nezvesti vetrnici,  
zlogovala sva napise:  
Samotna pot. Steza za dva.  
Prisoje sreče. Srečanje s seboj.

Od tod  
sva zrla orlov let,  
zapredena v preplet  
njegovih zank  
bi kmalu izgubila  
lastne niti sled.

Po tem grebenu,  
hrbtu naježene živali,  
kot mesečnika varno  
hodila sva med brezni  
dolge hoje dolgo pot.

Za žeje najine  
bili so muke studenci  
lepot presihajoči.  
O belo groblje,  
zelenice rušja  
in jezero na nebu,  
šopek zarje po njem plove.

Pod tem previsom  
sva nekoč vedrila  
pred solzã nalivom,  
srca viharjem,  
ki naju skušal je,  
grozil razbiti nama,  
kar je éno.

S police tamkaj  
zlatorog poslednjič  
je pričakal sončni vzhod.  
Midva v navezi gluhi,  
v plezi brez oprimkov  
sva zmagala vršac  
do znamenja v sončnem soju —  
viharnika na tleh.

Na prvih vzponih sva spoznala:  
Steber molčanja, Steno malodušja,  
Nestrpja tesen, Plaz obupa,  
Razpotij gadje svitke,  
Strmal odpovedi, Globeli razočaranj

V Zakotju tik ostenja  
za družno pótovanje  
skoz vse postaje  
ene same transverzale  
zdaj hvala ti,  
sopotnik zvesti,  
moj neločljivi jaz.

(Pripis gl. str.185)



# Alpinistična odprava v Cordillero Real 1964

Sandi Blažina

Pričelo se je zimskega večera leta 1961, v skromni sobici sedeža Akademskega planinskega društva.

Že dalj časa sem se bavil z mislijo na organizacijo lahke alpinistične ekspedicije v Južno Ameriko, vendar sem si upal priti s svojim načrtom na dan šele ta večer. Tovariši so se mi najprej posmehovali, ko pa sem dalje razvijal svojo zamisel in nakazal možnost izvedbe take zadeve z minimalnimi sredstvi, smo si bili kmalu vsi edini. Upravni odbor APD je sprejel predlog in sklenil organizirati alpinistično odpravo v Ande v lastni režiji. Najprej smo pričeli zbirati literaturo in druge podatke o tujih odpravah v to gorovje. V kratkem času smo tudi uspeli razviti sistem zbiranja prispevkov pri gospodarskih organizacijah s tem, da smo nudili kot protiuslugo reklamo njihovih proizvodov. Rešili smo bili tudi vprašanje deviznih sredstev. Vse je potekalo v najlepšem redu. Kazalo je, da bi lahko odšli na pot že konec 1962. leta, pa se je le zataknilo. Novi finančni predpisi o prometu z deviznimi sredstvi, ki so stopili v veljavo sredi poletja, so postavili na glavo vse naše načrte.

Kljub trenutno za nas nepremagljivim zaprekam, vendarle nismo povsem zavrgli zamisli, delali smo dalje in temeljito proučili celotni načrt. V začetku leta 1964 je komisija za odprave v tuja gorstva pri Planinski zvezi Slovenije sprejela v svoj program za leto 1964, upoštevajoč naše dvoletne priprave, organizacijo odprave v Ande ter poverila alpinističnemu odseku APD, kot iniciatorju te zamisli, podrobni program.

Program je bil izdelan v rekordnem času in je predvideval vzpone v Cordillero Real, ki

leži skoraj v sredini andske verige na bolivijskem teritoriju. Odločili smo se za ta predel, ker je slovel po svoji lepoti in ni bil še povsem raziskan, tako da se nam je nudila možnost za več prvenstvenih vzponov. Do Južne Amerike in nazaj bi potovali z ladjami Splošne plovbe iz Pirana, ki nam je odobrila izredno ugodne cene prevoza, seveda v domači valuti, tako da smo dosegli že pri tem velik prihranek deviz.

Pri izdelavi podrobnega programa naše poti in pri izbiri alpinističnih ciljev nas je vodilo osnovno načelo, biti skromen v trošenju sredstev in pri tem dosegati najvišje alpinistične rezultate. Sedaj lahko trdimo, da smo tudi v tem popolnoma uspeli.

Proračun je znašal skupno 2 800 000 din, v tem znesku je bila zajeta tudi nabava potrebnih deviznih sredstev in sicer v višini 1600 US dolarjev. Marsikdo je zmajeval z glavo ob tako nizkih postavkah, končni obračun pa je pokazal, da so bili naši računi povsem realni, saj smo protrošili za celotno organizacijo in štiri in pol mesecce trajajočo pot za šest mož skupaj 2 732 840 din, to je še 67 160 din manj.

Sklenjeno je bilo, naj bi odprava štela šest članov in je bilo zato takoj izbranih osem kandidatov, izmed katerih so se kasneje izbrali udeleženci. Vsak kandidat je sprejel posebno nalogo v skupnih pripravah. V času dvomesečnega intenzivnega dela smo zbrali vse potrebno. Preko 40 gospodarskih in drugih organizacij in ustanov nam je dalo na razpolago brezplačno ali po znižani ceni večji del osebne opreme, hrano, fotografski material, zdravniško opremo in zdravila. Za stroške specialne osebne opreme so člani sklenili pogodbe za dopisovanje z desetimi uredništvii jugoslovanskih časopisov, ki so za to tudi ponudili ugodna plačila. Šotori in druga višinska oprema so bili last Planinske zveze Slovenije delno še iz opreme jugoslovanske himalajske odprave iz leta 1960. Osebno alpinistično opremo pa so dali na razpolago člani odprave sami. Finančna sredstva je dala na razpolago Planinska zveza Slovenije delno iz lastnih sredstev, delno pa iz posebne dotacije Izvršnega sveta SR Slovenije.

Konec maja 1964. so bile priprave zaključene. Odprava je razpolagala z odlično opremo in izvrstno hrano, ki bi zadostovala za dva meseca.

Od začetka meseca marca 1964 dalje so se vršili vsako nedeljo in drugih prostih dneh

skupni treningi vseh kandidatov. Ti treningi so služili utrjevanju kondicije, preizkušanju opreme in še posebno boljšemu vzajemnemu spoznavanju udeležencev.

Med pripravami so bili vsi kandidati zdravniško pregledani in testirani. Po izvršenih zdravniških pregledih smo šele dokončno izbrali moštvo.

Za vodjo odprave je bil določen Sandi Blažina, gradbeni tehnik, star 38 let, iz Izole, član AO APD Ljubljane. Za člane pa so bili izbrani: Lojze Golob, elektrotehnik, star 25 let, iz Celja, član AO PD Celje; Martin Mihelič, študent glasbene akademije, star 23 let, iz Bohinja, član AO PD Jesenice; Lojze Šteblaj, strojni tehnik, star 29 let, iz Ljubljane, član AO PD Litostroj; Franci Savenc, kemijski tehnik-predmetni predavatelj, star 29 let, iz Ljubljane in član AO APD Ljubljana, ter dr. Ivo Valič, zdravnik odprave, star 36 let, iz Kranja, član AO APD Ljubljana.

Odpluli smo iz Rijeke 9. junija 1964 zvečer z novo motorno poltovorno ladjo »Ljubljana«, last Splošne plovbe iz Pirana, ki je odhajala na svojo krstno vožnjo. Plovba do Buenos Airesa je trajala z vmesnimi pristanki skupno 30 dni. Čas potovanja smo izkoristili za učenje španskega jezika in naslednje proučevanje alpinistične literature in drugih podatkov o Cordilleri Real. Da pa ne bi izgubili doma nabrane kondicije, smo vsak dan redno telovadili na odprti palubi. Vsakodnevna telesna vadba se je pokazala za zelo koristno in učinkovito, saj so ob ponovitvi Hawarovega step testa za ugotavljanje kondicije, ki smo ga izvedli po 20 dneh potovanja, skoraj vsi člani dosegli še boljše rezultate kakor pred odhodom.

Ob našem prihodu v Buenos Aires 10. julija smo bili najpristržneje sprejeti pri jugoslovanskih diplomatskih predstavnikih v tej deželi. Tukaj pa smo se srečali tudi s prvimi težavami, ker so argentinske oblasti zavlačevale z izdajo tranzitnih viz. Po štirih dneh mučnega čakanja in negotovosti se je končno le vse uredilo in smo lahko odpotovali dalje k našim ciljem. Z vlakom smo potovali 92 ur do La Paza 2800 km proti severu in osrčje Cordillere Real, kamor smo prispeli 18. julija pozno popoldne, utrujeni od dolgega in neudobnega potovanja, vendar zadovoljni, da smo končno na cilju.

Ob našem prihodu v La Paz nas je pričakal jugoslovanski ambasador v Boliviji ter drugi uslužbenci diplomatskega zastopništva naše



Iz vzpona na Aguja Negra (5290 m)

Foto: Ta in vse naslednje iz arhiva ekspedicije

države. Na kolodvoru so nas slovesno pričakali tudi zastopniki jugoslovanskih izseljencev in pa predstavniki bolivijskega kluba andina. Ti so nam nudili v naslednjih dneh vso možno pomoč z nasveti in zadnjimi informacijami o alpinističnih dejavnostih v Cordilleri Real.

Da je za nami prišla vsa naša prtljaga, je minil en cel teden. To smo izkoristili za prvo aklimatizacijo in sicer v samem mestu, ki leži v nadmorski višini ca. 3800 m in pa v njegovi neposredni okolici na višini 4100 m. Končno smo 26. julija zapustili mesto s tovornim avtomobilom, ki nam ga je dala brezplačno na razpolago bolivijska vojska po posredovanju našega ambasadorja.

Za izpolnitev naše aklimatizacije smo se namenili najprej v področje Huayne Potosi, kjer je nekaj že dobro znanih lažjih vrhov nad

5000 m in pa vrh Huayne Potosi (6094 m). Iz baznega tabora, katerega smo postavili na sedlu Zongo v višini 4700 m, smo opravili v naslednjih petih dneh vzpona na sedem vrhov: na severni in južni vrh Ayllaico visoka 5285 m in 5300 m, Cuticuchu — 5000 m, Pico Fraternidad — 5050 m, Cunatincota — 5350 m, Mamancota — 5200 m in pa na glavni vrh Huayne Potosi — 6094 m.

Na vrh Huayne Potosi so se povzpeli vsi člani odprave v dvodnevem vzponu z vmesnim bivakom v višini 5300 m. Na ostale vrhove te skupine so bili vzponi izvršeni v enem samem dnevu in v ločenih navezah. Vse vzpone smo izvršili v sorazmerno kratkem času, brez posebnih težav, ki bi izvirale iz pomanjkanja kisika in izredno suhega zraka v teh višinah. To je pričali o izredni kondiciji in dokaj dobri aklimatizaciji vseh članov.

Dne 1. avgusta popoldne smo se odpeljali dalje v področje Condoriri, ki leži še kakih 30 km severneje. Zadnji del poti smo opravili peš, pri prenosu prtljage pa smo se poslužili indijanskih konj, do baznega tabora na obali ledeniškega jezera v višini 4550 m.

Jezero objema v treh straneh neprekinjena veriga visokih vrhov, okovanih v večni led, in je v obliki podkve odprta proti jugu. Iz vrhov se spuščajo številni ledeniki, ki pa se združijo nižje v dva glavna ledena veletoka. Po ureditvi baznega tabora smo se takoj podali na ture na vrhove iznad zapadnega glavnega ledenika. Najprej smo si postavili in opremili pomožni višinski tabor na robu velikega ledeniškega platoja v višini 5150 m, od tu pa smo se povzpeli v posameznih navezah na skoraj vse vrhove tega dela skupine in sicer:

Belvedere — 5225 m, prvenstveni vzpon (jug. poimenovanje); Dolgi hrbet — 5175 m, prvenstveni vzpon (jug. poimenovanje); Kota 5280 m, ponovitev; Ala Norte — 5532 m, prva ponovitev; Condoriri — 5656 m, ponovitev; Ala Sur — 5500 m, prvenstveni vzpon; Kota 5380 m, ponovitev; Kota 5395 m, ponovitev; Pico Medio — 5355 m, prvenstveni vzpon (jug. poimenovanje); Pico Eslovenia — 5380 m, prvenstveni vzpon (jug. poimenovanje); Pico Reya — 5495 m, prvenstveni vzpon (jug. poimenovanje); Pico Jugoslavija — 5505 m, prvenstveni vzpon (jug. poimenovanje).

Za hitrejši in udobnejši dostop do vrhov, ki obkrožajo vzhodni glavni ledenik, smo si zo-

pet opremili še eno pomožno višinsko taborišče in sicer na koncu ledeniške morene pod vzhodnim grebenom Wyominga v višini 4900 m. Tudi v tem delu skupine so člani odprave izvršili vzpone v ločenih navezah in preplezali naslednje vrhove:

Wyoming — 5465 m, prvenstveni vzpon; Tarrija — 5240 m, ponovitev; Pegueño Alpayayo — 5330 m, ponovitev; Innominado — 5320 m, prvenstveni vzpon; El Diente — 5200 m, prvenstveni vzpon (jug. poimenovanje); Piramida Blanca — 5230 m, prvenstveni vzpon (jug. poimenovanje); Pico Illusion — 5330 m, ponovitev; Aguja Negra — 5290 m, ponovitev. V predelu Condoriri smo se zadržali 15 dni. Vzponi so se vrstili, dan za dnem, skoraj brez počitka. Na prvih vzponih smo še čutili nekaj težav z dihanjem, z vsakim naslednjim vzponom pa so se težave manjšale in ob koncu so vsi člani dosegli že popolno aklimatizacijo in smo vzpone opravljali v izredno kratkem času.

Po treh tednih nepretrganega bivanja v gorah smo se vrnili dne 17. avgusta v La Paz, da se nekoliko odpočijemo in se pripravimo še na naš zadnji pohod v Cordillero, v območje Illampuja, na njenem skrajnem severu. 23. avgusta smo ponovno zapustili La Paz. Po široki cesti smo se peljali do 150 km oddaljenega mesteca Sorata, od tu naprej nas je vodila slaba in strma cesta proti sedlu Chuchu (4600 m), vendar nam je pod sedlom zaprl pot snežni metež in zameti na cesti. Ta večer smo se utaborili pod sedlom na višini 4200 m. Tukaj smo prenočili. Naslednji dan sta odšla naprej peš dva člana odprave z mladim Bolivijcem. Ta nas je spremljal na tej zadnji turi. V vasi Ancoma so najeli konje, ki so nam naslednji dan pomagali pretovoriti prtljago preko sedla do Ancome, do kamor smo hodili skoraj šest ur. Ancoma je revna vasica ob ledeniškem hudourniku na višini ca. 3800 m v soteski, ki loči pogorje Illampuja od Cordillere Chuchu. V Ancomi smo prenočili in naslednji dan nadaljevali pot do baznega taborišča Quevas Calientes. Leži na višini 4250 m in je oddaljena od Ancome približno štiri ure počasne hoje. Naša predhodnica, ki je prispela v kraj že en dan prej, je poiskala nadaljno pot do ledenika, ki se spušča izpod Illampuja. Naslednji dan smo postavili bazni tabor in odšli na pot proti ledeniku, kjer smo postavili II. tabor na zadnjih morenah pod Pico Schultze v višini 5150 m. Ta tabor smo opremili kar naj-



bolj udobno, ker ga nismo nameravali zapustiti do konca vzpona.

Illampu sicer ni bil v naših prejšnjih načrtih, odločili pa smo se za ta vzpon, ko smo ugotovili, da je za ta vrh veliko zanimanje v andinskih krogih. Vrh je bil prvič obiskan že leta 1929, vzpon je še ponovil le H. Ertl leta 1952, od takrat pa nihče ni več uspel, čeprav je poizkusilo veliko število odprav. Pred nami so samo v letu 1964 brez uspeha obrnile odprave iz Japonske, Severne Amerike, Južne Afrike in New Zelanda.

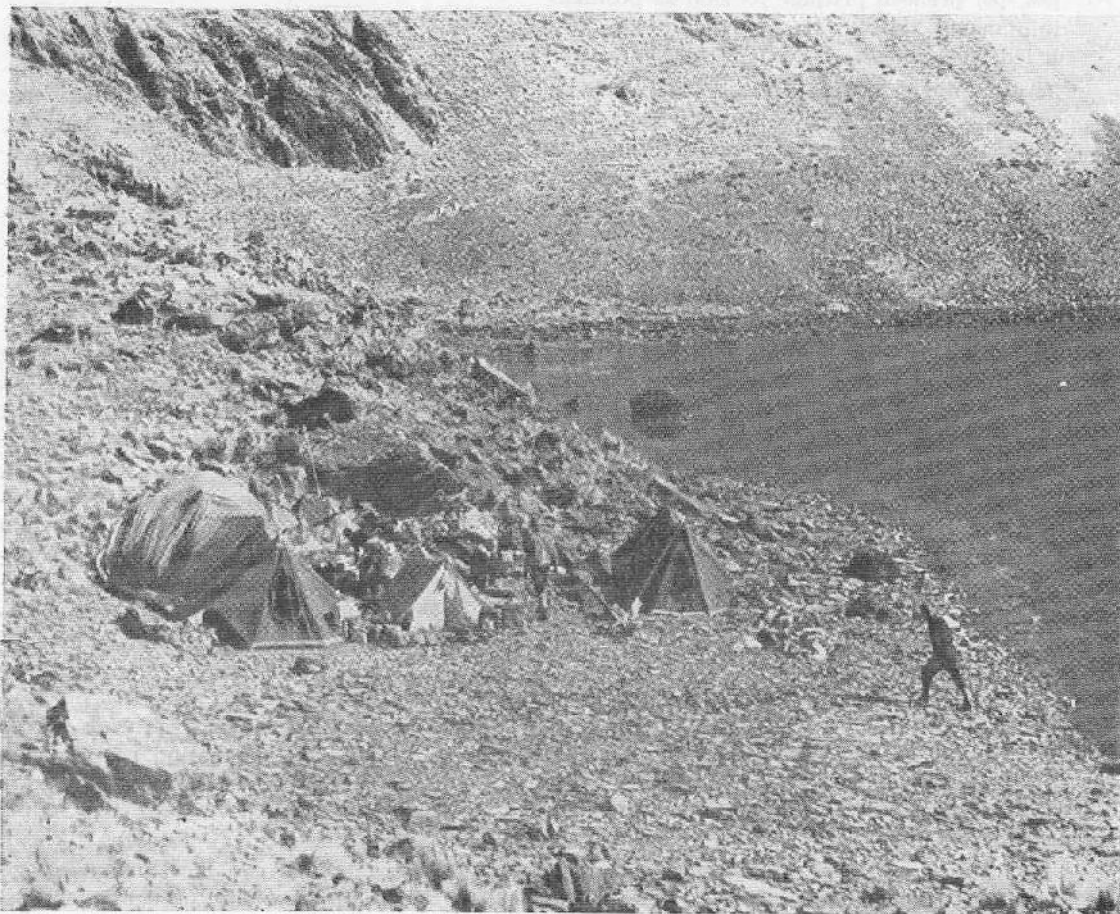
Morali smo pohiteti, ker se je tu bližala pomlad in z njo tudi doba padavin, že takrat je vsako popoldne snežilo. Mudilo se nam je, zato smo takoj odšli v dveh navezah iz II. tabora, da pregledamo in opremimo nadaljno pot. Povzpeli smo se preko strmega in razpokanega ledenika do velike ledene globeli v

višini 5400 m, iznad katere se dviga ledena stena povprečne strmine 55°, proti sedlu izpod jugozapadnega grebena Illampuja v višini 5800 m.

Pri svojem vzponu iz leta 1952 je H. Ertl porabil za to steno cele štiri dni. Odločili smo se, da ena naveza poizkusi vzpon preko stene, druga pa pregleda možnost vzpona do sedla po strmem in razčlenjenem skalnatem grebenu, ki se je dvigal desno od ledene stene.

V steni smo naleteli na dober led. Naveza jo je preplezala in opremila s fiksnimi vrvmi v 5 urah. Druga naveza pa je preplezala greben in dosegla sedlo 2 uri kasneje. Izkazalo se je, da je greben težaven in zamuden. Pri vzponu preko grebena je naveza dosegla tudi njegovo najvišjo točko 5830 m, ki smo jo kasneje imenovali Srednji vrh. Iz sedla smo se

Tabor pri jezeru Condoriri (4550 m)



vračali v snežnem metežu, pri prehodu ledenika smo v temi izgubili sled, ker je zapadel nov sneg. Morali smo več ur iskati prehode med seraki in razpokami, da smo prispeli v naš II. tabor.

Po enodnevnem počitku sta 30. avgusta ponovno odšli na pot dve navezi. Ta dan sta postavili III. tabor v ledeni globeli in tam prenočili. 31. avgusta se je pričel končni naskok. Najprej je zapustila III. tabor jurišna naveza, ki je bila namenjena na sam vrh. Napredovala je hitro in ob 8. uri je bila že dosegla sedlo in se pričela vzpenjati po jugozapadnem grebenu proti vrhu. Druga naveza je razdrla tabor in pričela z vzponom preko stene, natovorjena z vso taborno opremo in šotorom, do sedla, da bi od tam lahko ob potrebi nudila pomoč prvi navezi.

Kljub globokemu snegu je prva naveza naglo napredovala po grebenu in že ob 11. uri je dosegla vrh (6362 m). Vreme se je bilo ta čas zopet pokvarilo in pričelo je snežiti. Navezi sta se srečali na sedlu ob 14. uri in skupno sestopili preko stene in ledenika do II. tabora. Najvišji cilj naše odprave je bil dosežen.

Preostalo nam je še tri dni do odhoda v La Paz, zato se je tretja naveza odločila izvršiti 1. septembra še vzpon na Pico Schultze v spremstvu našega bolivijskega spremljevalca. Vrh visok 5930 m so dosegli že zgodaj popoldne in se še isti večer vrnili v II. tabor. Še eno skrito željo nam je uspelo uresničiti, 2. septembra so trije člani odprave priplezali na vrh Pico del Norte, visok 6030 m.

II. tabor smo razdrli 3. septembra in sestopili do baznega tabora. Naslednji dan smo popravili tudi bazno taborišče in sestopili do Ancome. Tu je prišel po nas naročeni kamion, ta večer smo bili že v Sorati, kjer smo preспали in nadaljevali pot naslednji dan v La Paz.

V petih tednih čistega bivanja v gorah Cordillere Real je naša odprava opravila vzpone na 32 različnih vrhov, od katerih je bilo 29 vrhov visokih nad 5000 m in trije višji od 6000 m. Med temi vrhovi je bilo 11 takih, na katerih pred nami ni bil še nihče. Po navezah je bilo opravljenih skupno 46 vzponov, neupoštevajoč pri tem skupne napore in delne vzpone vseh navez, da se je omogočil eni sami navezi vzpon na Illampu. Istočasno smo

opravili še topografske meritve na področjih Huayne Potosi in Condoriri, ki so omogočile izdelati točnejše in preglednejše grebenske skice teh skupin.

Vsi ti izredni uspehi so bili doseženi zaradi nesebičnih naporov in požrtvovalnosti vseh udeležencev, ki so se prizadevali, da bi dostojno zastopali našo domovino in opravičili zaupanje, katerega so bili deležni.

Vsa alpinistična oprema, s katero je razpolagala odprava, se je izkazala za prvovrstno in je povsem ustrezala tako klimatskim kakor tudi drugim pogojem za vzpone v Andih. Tudi prehrana, razen nepomembnih izjem, je ustrezala zahtevam. Bila je prvovrstna, pestra ter zadostna, tako da nam je ni bilo nikoli treba dopolniti z nabavami na mestu.

V imenu vseh udeležencev odprave se zahvaljujem požrtvovalnim funkcionarjem in uslužbencem Planinske zveze Slovenije in tudi vsem družbenim organom, ustanovam in delovnim organizacijam, ki so z velikim razumevanjem in nesebičnostjo pripomogli kakorkoli k uspešnim pripravam in finansiranju naše odprave.

Posebno zahvalo pa želim izraziti osebju jugoslovanskih diplomatskih zastopstev v Buenos Airesu in v La Pazu, še posebej pa obema ambasadorjema tov. Bojcu in tov. Čašuli za pomoč in gostoljubnost.

## Illampu

(6362 m)

Tine Mihelič

Popotniku, ki ga vodi pot od La Paza proti severu vzdolž obale velikega jezera Titicace, se nekaj deset kilometrov iznad mesteca Achacachi nudi prelep prizor. Ko se cesta vzpne na vrh preko štiri tisoč metrov visokega prelaza blizu vasi Huarishota, se nenadoma odpre očem panorama, ki ji v širni verigi Kraljevske Kordiljere ni enake.

Visoko iznad v temo tropskih pragozdov iztekajoče se doline Sorate, ozaljšane s palmo-

vimi gaji, prilepljenimi na silno strma pobočja skupaj s skupinicami belih, v starem španskem slogu grajenih hišic, se dvigajo tod v večni led okovani vrhovi, ki se večinoma vzpenjajo preko za andsko gorovje magične meje šest tisoč metrov. Često se v tem delu gorovja nekje med štiri tisoč in pet tisoč metri prilipi ob pobočja nekaj sto metrov debela plast oblakov, čemur botruje bližina vlažne, tropske pokrajine Yungas izza Kordiljere. Beli vrhovi, povezujoči se med seboj v dolge verige, so videti iznad tega zastora kot nadzemeljske podobe čiste lepote, lebdeče iznad meglene vsakdanjosti.

Oko preprostega Indijanca tod ostrmi, kajti skozi stoletja vkoreninjene šege in navade njegovega rodu mu govore o skrivnostih, zanj nerazumljivih pojavih v gorah, ki jih je sicer že davno razvozlala moderna znanost, toda njemu, preprostemu človeku, predstavljajo še vedno nekaj tujega, čemur se ne more upreti in na kar je torej navezal vrsto legend in bajk.

Tudi tujec, ki je prišel v to deželo zaradi njenih gora, se s podobno pobožnostjo zazre v zasnežene vrhove, kajti kdor ni videl teh gora od blizu, ni videl Kraljevske Kordiljere. Prav na severu, kjer se gorovje še zadnjič vzpne v višino, preden se grebeni znižajo v zelene hrbte predgorja, je ustvarila narava najlepšo in najmogočnejšo gorsko podobo v Cordilleri Real. Tod rastejo iz globin tropskih sotesk v debel ledeni oklep okovana pobočja velikana Illampu.

Za vso to lepoto smo bili mi pravzaprav opoharjeni. Dva tedna obssegajoče obdobje slabega vremena, ki je naznanjalo bližajočo se deževno dobo, je nagrnilo oblake preko vrhov in z močnimi plohami preplavljalo doline. Vrh prelaza smo lahko le разоčarano stirmeli v meglo in se tolažili s tem, da se bomo tod tudi vračali. Naš cilj se nam je prvič prikazal šele mnogo dni kasneje, ko smo imeli za seboj že vso dolgo pot do velikanskega vznožja in že mnogo metrov višine izpod sebe.

Sedeli smo tedaj vsak na svojem kamnu vrh morenskega grebena tik ob divje razpokanem Illampovem severnem ledeniku in počasi je iz megle vstajala podoba velikanske gore. Tik iznad nas se je najprej prikazala skalnata ostroga severozapadnega raza s svojo odbijajočo strmino, nato so se drug za drugim luščili iz megle zobje grebena, ki povezuje

Illampu z njegovim severnim vrhom. Jugozapadni greben, ki nas je najbolj zanimal, je ostal najdlje skrit našim očem. Pa tudi tod so se naposled razpodile megle in jasno se je zableščal led petstomerske strmine, ki brani pristop na greben. Iznad nje pa se vleče proti vrhu tanka bela črta, ki se, kot bi bila prilepljena na rob skalne stene, v vitki paraboli vse strmeje vzpenja vedno višje, dokler se ne združi z ostalimi grebeni in prevesi v ogromno opast, visečo daleč preko stene, ki predstavlja najvišjo točko.

Naš cilj se je torej pokazal in tudi pot nanj je bila takorekoč na dlani. Prav nič težko ni bilo narediti načrt: morena ob levem robu ledenika je prav ponujala pripravno mesto za prvi višinski tabor. Iznad točke, kjer se njen zadnji jezik izgublja v ledeniku, smo opazili očiten prehod preko pravcate podrtije serakov v amfiteatru podobno krnico, v katero se iztekajo stene izpod jugozapadnega grebena. Iz drugega višinskega tabora v krnici naj bi naskočili še zadnjih tisoč metrov do vrha.

Nobene nepremagljive težave ni bilo videti na poti proti vrhu in vedro vzdušje je zavladalo med nami. Saj nismo zahtevali mnogo; tri dni lepega vremena in prav nič več. Toda to je bila nemara le prevelika želja.

V naslednjih dneh smo pričeli z vzponom. Hrana in oprema se je preselila iz transportnih torb v nahrbtnike in sključeni od teže smo v počasnem tempu premerili skoraj tisoč metrov višine vzdolž ledenika do zaključka morene. Neprenehno žive ledene mase so zamolklo godrnjale svojo večno pesem in naša navzočnost ni v gorovju spremenila prav ničesar. Pač, sredi morene sta se pojavili dve beli ploskvi, ki nista spadali h gori. Dan, dva kasneje se jima je pridružila še tretja in naš prvi višinski tabor je bil nared ter opremljen z vsem potrebnim. Večkrat so posamezne naveze premerile pot nazaj v dolino in se vračale s polnimi nahrbtniki.

Vsaka noč je nanovo pobelila gorovje in sneg se je nevarno kopičil na pobočjih. Stopinje ljudi, ki so se vztrajno vzpenjali po ledeniku, je vedno znova zametlo. V ledeno steno vsekane stopnice, sad težaškega dela predhodnice, so izginile pod snegom ravno tako kot sledi druge naveze — prvoprstopnikov skalnega vrha tik ledene stene. Vsako jutro je prineslo novo разоčaranje in pove-



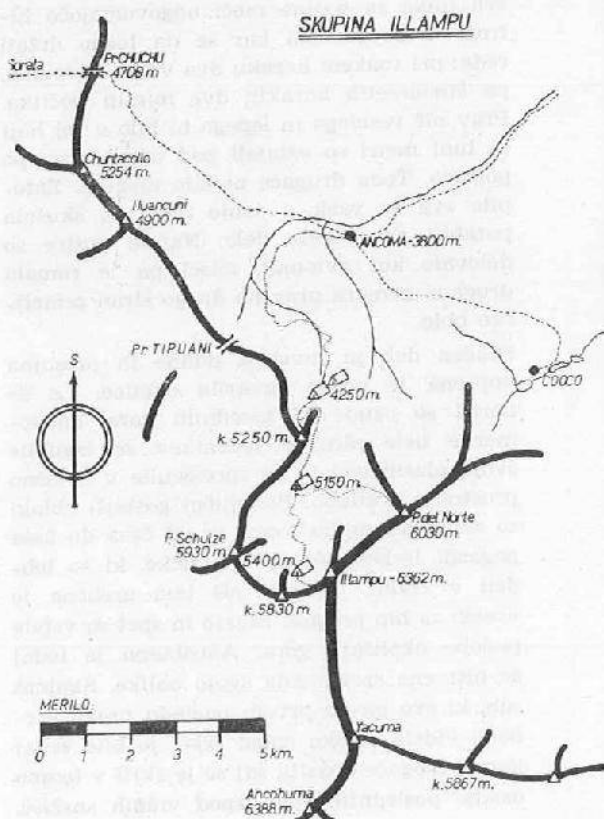
čalo dvome v uspeh, toda kljub temu je nekoga popoldneva zrastle izpod stene majhen šotorček, v katerega se je z nočjo stlačilo četvero puhastim žogam podobnih postav. Bilo je prvič, da je vreme kazalo na boljše, in vsakdo je čutil, da se bo naslednji dan odločilo.

Prav dobro se spominjam tistega dne. Že jutro je bilo nenavadno. Nebo je bilo docela jasno in oster mraz, kakršnega v teh gorah nemara še nismo srečali, je zavel skozi odprtino šotora, ko sva z Lojzetom v trdi noči zlezla na prosto. Ura je kazala štiri in nobene razloga nisva imela za obotavljanje. Gora, ki se je bila dotlej tako trdovratno skrivala za svoj megleni plašč, se je tega dne nenadoma omehčala. Bila je polna svetlobe, miru in naklonjenosti dvema nadvse neznatnima bitjema, ki sta se ob svitu meseca spoprijela s strmino ledene stene.

Postopoma je bledelo nebo izza grebena in oblike snega in skal v steni so pričele izstopati iz teme. Napeto tišino, ki ob prehodu noči v dan menda vlada v vsch gorovjih sveta, so grobo pretrgali udarci cepina. Globoko zabiti zavarovalni klin je mohl svoje uho iz ledu; vrv, ki je tekla skozenj, je povezovala človeka z goro. Stal sem dokaj udobno na globoko vsekanem stojišču in Lojzetova temna postava, ki je postajala vsak trenutek manjša, se je ostro ločila od neba nad menoj. Vedno bolj oddaljeno je zvenel cepin in kosci ledu so neslišno drseli mimo mene ter izginjali v temačno globel, kamor še ni prodrla svetloba dneva. Vrv je potekla in zazvenelo je železo, znak, da tovariš pripravlja novo varovališče. Drobcene luknjice, edine sledi derez v ledu, so mi kazale pot, ki jo je ravnokar vtrl prvi v navezi. Noben del telesa se ni med plezanjem dotikal stene, le ostro nabrušeni zobje derez, ost cepina in ledni klin so se v enakomernem ritmu zabadali v površino ledu. Dokaj urno so pod nama ostajali metri in raztežaji. Pritrjena vrv, ki so jo tovariši pred dnevi obesili izpod skal v zgornjem delu stene, je pretrgala monotonost vzpona in že je roka segla po najnižji pečini, rastoči izpod snega. Dva raztežaja zaledenelih skal in še zadnjo ledeno strmino iznad njih sva preplezala žc z ugaslimi svetilkami. V trenutku, ko se je na sosednjem vrhu prižgalo prvo soncc, se je razprostrela izpred

naju vsa prostranost Kraljevske Kordiljere. Bila sva na grebenu.

Prav nič se nisva obotavljala. Le bežno je poromal pogled po docela novem svetu, ki se nama je odprl proti jugu. Megleno morje, dotlej spokojno mirujoče iznad Yungasa, se je tedaj pričelo kodrati in prvi megleni prsti so se izlegnili v soteske ter kmalu zakrili očem bele hišice Sorate. Počasi se je zastor pričel vzpenjati in pobočju in vedela sva, da bo čez nekaj ur dosegel tudi naju, pa čeprav se bova dvigala vse višje in višje. Prostrana planota Alliplana z modro ploskvijo jezera Titicace je ostala čista, ravno tako tudi vsa prostrana gorska veriga proti jugu. Le s težavo je oko iz nove perspektive spoznalo koničasti zob Condoriri in plečato Huayno Potosi, še južneje pa je skupina, v kateri se je dalo slutiti Illimani, izginevala v mrču. Tik pod nama je valovil na majhne kocke razsekan ledenik, iz katerega so rasli strmi skalnati grebeni Illampovega soseda Ancohume. Njen kopasti vrh nama je služil za višinomer,



saj sta vrhova približno enako visoka. Takrat je bil še hudo visoko iznad naju.

Prvi metri grebena so bili prav prijeten sprehod v odličnem snegu. Le tanka plast novega pršiča je prekrivala sren in kristalčki so se očarljivo lesketali v jutranjem soncu. Po sto metrih je manjša ploščad prekinila enakomerno naklonino, iznad nje pa so se dereze zagrizle v led krajše strmine. Nič posebnega ni bilo videti na grebenu proti vrhu, toda kljub temu je bilo tod lahke in udobne hoje konec. Ko se je strmina spet ublažila v zmerno nagajen greben, je plast novega pršiča nenadoma pričela pospešeno naraščati in kaj kmalu sva sopihajoč ugotovila, da gaziva preko kolena. Širok, smešno lahek hrbet je držal navzgor in srčno rada bi stekla proti vrhu. Toda že po treh prehitrih korakih je pričelo neusmiljeno razbijati v sencih, kolena so se šibila in usta so bila naenkrat premajhna, da bi vsrkala toliko zraka, kolikor so ga potrebovala pljuča. Bilo je treba počakati, umiriti sapo, preračunati vse potrebne kretnje, jih zmanjšati na minimum, temu dodati veliko mero potrpežljivosti in trme, šele nato je šlo počasi dalje. Kmalu sva ujela za najine moči odgovarjajočo hitrost in se skušala kar se da točno držati reda: pri vsakem koraku dva vdih in izdih, po štiridesetih korakih dve minuti počitka. Prav nič veselega in lepega ni bilo v tej hoji in tudi metri so ostajali pod nama prav po polzevo. Toda drugače ni bilo mogoče. Zatopila sva se vsak v svoje misli in skušala pozabiti na moreče delo. Najine mišice so delovale kot avtomat, misel pa je romala drugam, nemara prav na drugo stran zemeljske oble.

Hladen dah je zavel iz doline in prosojna koprena je nežno prekrila okolico. Le še obrisi so ostali od sosednjih gora, enakomerne bele ploskve ledenikov so izgubile svojo plastičnost in se spremenile v nejasno prostrano svetlobo. Posamični gostejši oblaki so zaplavali preko sonca in od časa do časa pogasili lesketajoče se kristalčke, ki so lebdele v zraku. Ostrejši piš izza grebena je včasih za hip pregnal zaveso in spet so vstale podobe okoliških gora. Ancohuma je tedaj že bistveno spremenila svojo obliko. Skalnat zob, ki sva ga ob prvem pogledu preko grebena videla visoko iznad sebe, je bilo sedaj komaj mogoče opaziti, saj se je skrila v temno ozadje poslednjih skal izpod vršnih snežišč,

ki so se pričenjale natanko v najini višini. Stopila sva v tistem trenutku na rob prostorne ravnine in se ustavila ne glede na to, ali se je izteklo predpisanih štirideset korakov. Bilo pa je s tega mesta kaj videti. Ravnica se je končavala v zajetni razpoki, iznad nje pa je rasla stekleno gladka, modrikasta stena previsnega ledenega seraka, zapirajoča celotno vzhodno plat vršne kupole Illampa. Taka je torej zapreka, pred katero je klonila odprava, ki je od vseh, kar jih je bilo to leto pred nami, priplezala najvišje. Previs je bil iz najine strani videti neprepelzljiv. Neizprosna bariera je molela preveč navzven, da bi vsekane stopinje omogočile prehod. Popolnoma sva razumela najine predhodnike, ki tod niso našli poti, saj se podoba takega nestvora zelo hitro spreminja. Tudi midva tega mesta ne bi najbrž niti poizkusila prepelzati, če ne bi nekje na desni strani barriere zagledala nekakšno poševno, strmo se vzpenjajočo polico, ki se je vtihotapila med previse in dala slutiti možnost prehoda. Res je bilo to mesto ključ vzpona; Lojzetu, temu nadvse spretnemu in pogumnemu plezalcu, pa je uspelo obrniti ta ključ na pravo stran. Dolgo časa so leteli kosci ledu izza roba, kamor se je skrila tovariš že po nekaj metrih plezanja, in izginevali v tisočmetrsko globino severne stene. Vrv je prav po centimetrih potekala skozi dlani in rezala vedno globljo zarezo v snežni zamet iznad razpoke.

Nekaj minut kasneje je tudi moj cepin izginil v globok pršič pobočja iznad stene. Megla se je za hipec razkadila in tedaj se je nepričakovano pojavila prav blizu naju ogromna opast, ki sva jo še nedavno gledala polna dvomljivih misli. Zdaj pa nama je bilo vse jasno. Dosegla bova vrh! Samo še petdeset metrov pobočja je bilo nad nama, nato pa nekaj raztečajev snežnega grebena.

Sneg je tod postal še globlji. Najini telesi sta do pasu izginili vanj in napredovanje je postalo nenavadno naporno. Iz mišic je bilo treba iztisniti prav vse moči, toda te nama je vedno znova obnavljala zavest, da sva blizu cilja. Na grebenu je bil snež mnogo boljši, toda kljub temu je bila potrebna velika previdnost, često so se nakopičene plasti novozapadlega pršiča zganile in zdrsnile v dolino. Drobcene razpoke v grebenu so opominjale na nevarnost; le tam, kjer je ost cepina prodrla do trde podlage, sva se čutila varna. Opasti so naju od časa do časa pri-

silile v levo pobočje in taka mesta so zahtevala podvojeno pazljivost.

Tik pred nama je zdaj zrasla iz megle znana podoba vršne opasti. Grozeče je orjaška gmo-ta visela preko grebena nad sivino megle, s katero se je že po nekaj deset metrih neopazno zčila strmina južne stene. Grobo zarezane plaznice in s pršičem poprhana skalna rebra so turobno padala vse nižje in pogled je le s težavo ločil trdni svet od mehkega, neotipljivega pregrinjala. Iz mnogih jasno izraženih plasti ledu sestavljena opast je bila le deset metrov iznad naju in zavedela sva se, da bodo naslednji trenutki za naju in za najine tovariše resnično pomembni. Prav počasi sva se tedaj napotila navzgor in dosegla vrh te tako vroče zaželenene gore.

Mehka sivina megle je bila slej ko prej negibna in nobena sapica ni zavela iz doline. Negibno sva počivala v globoko izkopanem stojišču vrh opasti in prisluhnila naravi ter svojim mislim. Noge so trdnje stopile v sneg in prestani naporji so polagoma pričeli postajati pretekllost. Šele tedaj sva bila sposobna za doživetje vrha. Spomnila sva se na dneve naporov, ki so bili potrebni za vzpon, spomnila sva se s toplo hvaležnostjo svojih tovarišev, ki so ta hip nemara mislili na naju in nama želeli uspeh, kajti najin uspeh je bil tudi njihov. Spoznala sva v teh trenutkih, da ni dosegla vrh Illampa naveza Golob—Mihelič, temveč Jugoslovanska odprava v Cordillero Real.

## Dva vrha — dvoje doživetij

(Pico Jugoslavija — Pico Reya)

Lojze Golob

Sonce je bilo že visoko nad Condorji, ko sva se bila s Tinčkom odpravila iz baznega taborišča ob jezeru. Idilična panorama z vrhovi Condorjev se je zrcalila v mirnem ledeniškem jezeru. Tišino ob jezeru je presekala le melodija Indijančeve piščali, ki je pasel lame.

Dnevi našega bivanja v tej skupini so šli h kraju. Ob vzponu na najvišji vrh Condoriri smo bili zagledali na zahodu dvoje slikovitih in lepih vrhov in želja, da se povzpemo nanju, je bila iz dneva v dan večja. Bilo je 14. avgusta, ko sva se s Tinetom odločila, da poizkusiva vzpon. S težkimi nahrbtniki, polnimi opreme in hrane za več dni, sva jo ubrala ob jezeru, nato pa po ledniku, kate-rega strmi kuloar pripelje na veliko ledeno ploščad pod Condorji. Tu je bil postavljen šotor Pampir. Služil je za vmesno taborišče z manjšo zalogo hrane. Ivo in Lojz sta bila že drugi dan tod. Ta dan sta se povzpela na glavni vrh Condoriri in srečali smo se že pri tem taborišču. Vzpon in sestop sta bila opravila v precej krajšem času kot mi prve dni, saj je bila gaz že shojena in bila sta dobro aklimatizirana.

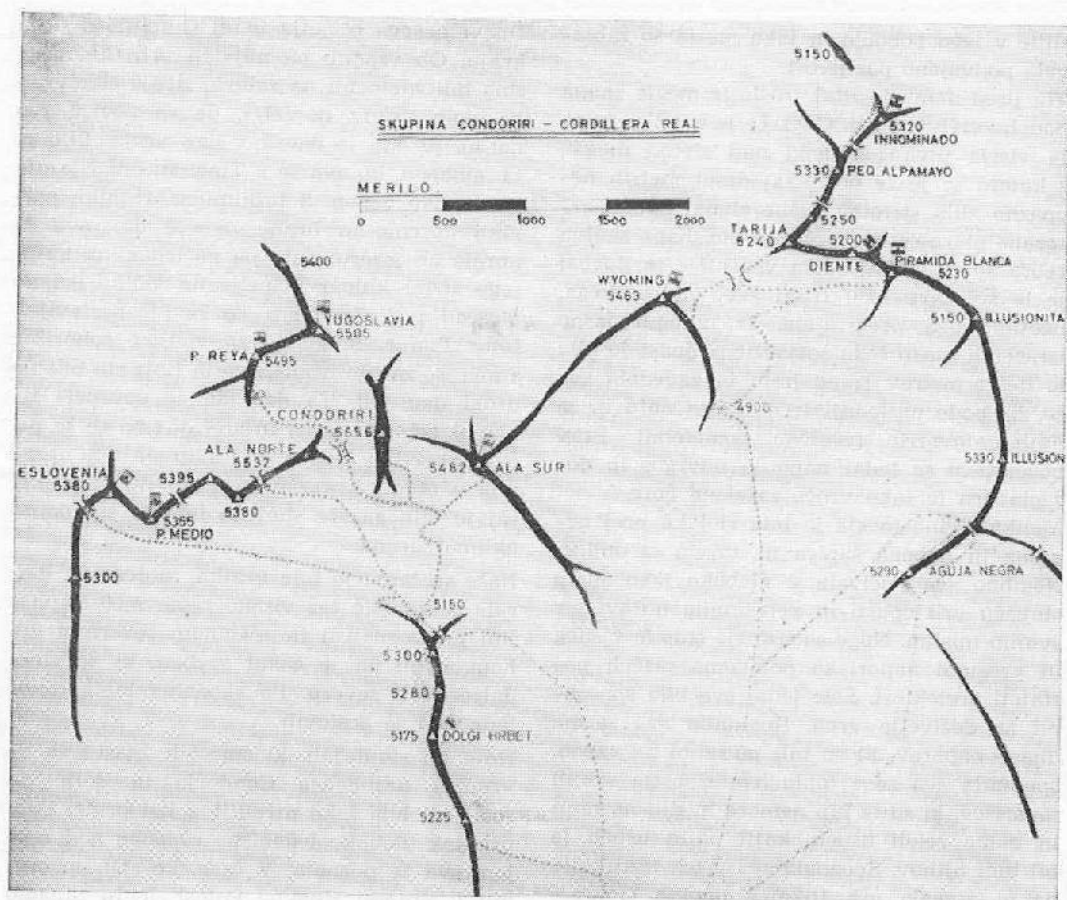
Naše srečanje je bilo kratko, midva sva morala še za dne čez visoko sedlo med najvišjim Condoririjem in njegovim severnim vrhom, njiju pa je čakal greben, ki se vleče daleč proti severu. Po skodelici tople čokolade smo se poslovili.

Hoja po stopinjah, ki smo jih zgazili že do vznožja najvišjega Condorja in dalje na sedlo, ni bila tako utrudljiva kot prvič. Tudi preskok globoke ledeniške razpoke pod sedlom sva že poznala. V času, ko smo se mudili v skupini Huayne Potosi, je tu zapadlo precej novega snega, kar za te kraje ni običajno. Saj smo iz literature, ki nam je bila že pred odhodom na razpolago, izvedeli, da tu v zimskem času ni padavin in celo oblakov ni po cele mesece. Skrbi zavoljo oblakov res ni bilo in celo novega snega smo bili deležni.

Pozno popoldne sva bila na sedlu. Pred nama je ležala dolina, ki naju je ločila od najinega cilja. Sedlo in spust v nasprotno stran sva že poznala, saj sva se bila nekaj dni pred tem povzpela na severni vrh Condorja. Sestopala sva po strmem ozebniku, polnim penitentesov. Penitentesi so snežne ali pa tudi ledene tvorbe, visoke tudi do meter in več, ki jih najdeš le na snežiščih in ledenikih Južne Amerike. Čeprav so strma snežišča, jih je prav zaradi tega lahko premagovati, pri spustih po njih pa bolj kot karkoli drugega pomagajo smučarske palice.

Popoldansko sonce se je upiralo v sneg in neusmiljeno žgalo. Spodnji del žleba so otežile mnoge ledeniške razpoke in velikanski





kosi ledu, ki se trgajo s pobočnih ledenikov bližnjih vrhov. V dnu žleba na razvodju ledenikov in obenem meji dveh dolin sva si na skalnem grebenu pripravila prostor za bivak. Izravnala sva le toliko prostora, da je bilo dovolj za bivak vrečo. Za dobro spanje sva zaužila še nekaj tablet.

Nekaj po tretji uri zjutraj naju je prebudil mraz. Vso odvečno opremo in hrano sva pustila na tem mestu in se z lahkima nahrbtnikoma zagnala v greben, ki se je dvigal nad najinim bivakom. Greben sva si bila že prejšnjega dne dobro ogledala; ni bil težak, le sneg in skala sta se menjavala. Obplezala sva nekaj skalnih rogljev in prišla do škrbine. Snela sva dereze in po dveh raztežajih strmega skalnega odstavka v grebenu sva bila na ostrem in strmem snežnem grebenu, ki je držal na vrh. Po konicah derez opirajoč se na oklo lednega kladiva so bili raztežaji grebena hitro za nama. Že nekaj po deveti sva si krepko stisnila roki na 5495 metrov visoko-

kem, do tedaj neosvojenem vrhu brez imena. Imenovala sva ga Pico Reya v spomin na pokojnega celjskega alpinista, mojega najboljšega prijatelja, našega tovariša ing. Iva Reyo, ki mu je bela smrt v strminah Skarij nad Korošico leta 1960 preprečila uresničitev toliko velikih alpinističnih in življenjskih načrtov.

Ne posebno dolg in težak greben je držal do drugega prav tako mogočnega in še višjega vrha. Treba se je bilo spustiti v škrbino med obema vrhoma. In ker nama je preostalo še dovolj časa, sva poizkusila tudi to. Sonce je že visoko, ko sva bila v prvih raztežajih na strmini, z dvema razpokama. Dela okoli razpok in v strmem ledu je bilo dovolj. Strmina preide v dolg oster greben, ki drži na vrh. Nekaj po trinajsti uri sva bila na vrhu. Višinomometer je pokazal 5505 metrov. Stisnila sva si roke in postavila možica. Čudovit je bil pogled na belo poljano, iznad katere so se dvigali številni vrhovi in daleč zadaj mogočna

Ancohuma in Illampu z dolgim grebenom, s katerega se preteče spuščajo pobočni ledeniki. V možicu je Tine pustil listek, na katerem je v španščini zapisano, da so člani Jugoslovanske alpinistične odprave v Cordillero Real 1964 osvojili ta vrh 15. avgusta 1964. V spomin na to odpravo, na našo domovino, na naše delo, opravljeno v Bolivijskih Andih, je dobil ime Pico Jugoslavija.

Sestop nič kaj lahek se je zavlekel. Poiskala sva bila nov prehod na ledenik z vrha Reya in kmalu dospela do mesta, kjer je bil bivak. Nahrbtnika sta zopet pridobila na teži. Tudi strmi žleb med Condorjema nama ni preveč dišal in poiskala sva nov prehod na greben, ki sta ga prav tega dne preplezala Ivo in Lojz, in pozno zvečer smo se vsi štirje odpravili v dolino.

Za skupino Condoriri lahko rečemo, da je ena najlepših v Cordillero Real, in naš trud nam je bil poplačan, poplačan z desetimi novoosvojenimi vrhovi in nepozabnimi doživetji.

## Neimenovani ali Neukrotljivi

Franci Savenc

### LA PAZ

Pet tednov križarjenja po Cordillero Real, oziroma dva meseca bivanja v Boliviji, je za nami. Jutri — če nam bo sreča, v obliki argentinske ambasade, naklonjena — odpotujemo.

In prav danes sem dobil pismo, ki me je spomnilo na enega od preteklih dogodkov. Sicer je bilo čisto navadno pismo, s pozdravi in željami za srečno vrnitev, toda v njem je bil za nas — takrat nenavaden izrezek iz ljubljanskega »Dela« od 25. avgusta, ki je z mastnimi črkami natisnilo:

INTOMINADO OSVOJEN

Ustrašil sem se in pomislil, spet sem ga polomil? Toda ne! Na kopiji pisma rojaku Tadiću — ki živi v Cochabami in ki je kot radioamater vzdrževal zvezo z našo domovino — je bilo pravilno napisano Intominado, in ne Intominado, saj to ni. Torčej neimenovani, ne »neukrotljivi«. Saj smo mu stopili na teme.

### CAMPO BASE

Lepega sončnega dne — takih je v tem letnem času v Cordillero Real sploh veliko — sva se s Sandijem pripravila na pot. Pravzaprav sva pravkar pospravila kosilo in ker sva bila v baznem taboru sama, sva počivala in odlašala s pospravljanjem šotorov.

Lepo je lenariti ob idiličnem jezercu pod Condoririjem, barantati z Indijanci za njihove folklorne izdelke, z daljnogledom pa loviti tovariše, ki so se visoko nad nami pehali v snežnih strminah. Za odlašanje z odhodom sva imela celo izgovor, češ tabora ni dobro puščati samega; kaj hitro lahko pride kak nepovabljen gost.

Bolj ko sva odlašala, bolj se je sonce bližalo grebenu Aguje Negre, tabor pa je bil kar naprej enako visoko. Ko sva končno zagledala na ledeniku še dve pikici, ki sta se spuščali, sva morala kreniti. V bazni tabor sta prihajala Ivo in »stric Lojz«, midva pa naj bi ju zamenjala v taboru pod Wyomingom.

Že od vsega začetka smo se držali sistema dveh navez, ki sta ali delovali skupno ali pa bili vsaj blizu druga druge, da bi si v sili lahko takoj pomagali. Tretja naveza pa je medtem navadno počivala, včasih imela tudi nalogo, da poskrbi za hrano. Tako je bilo tudi tokrat.

Vračajoča se naveza je pred dvema dnevo- ma postavila drugi višinski tabor in pripravila pot do sedla, tako da je našla druga naveza, ki je prišla dan za njima, bila sta to Lojze in Tine, že vse pripravljeno. Sedaj sta tam zgoraj čakala še naju, da skupaj poskusimo vzpon na Intominado, ki so ga alpinisti v La Pazu imeli za enega najbolj interesantnih ciljev.

S koraki, ki se jim je že poznala odlična aklimatizacija, sva torej začela enakomerno drobiti prod ob jezercu in kar hitro sva pustila za seboj znano okolico. Toda čim bliže je bil ledenik, toliko bolj sva postajala nestrpna in radovedna, pokukala sva za vsako skalo. Slišala sva namreč, da se v teh labi-

rintih — med morenskimi skalami — skrivajo viskachasi. Zato sva jih skušala prese-  
netiti in napraviti vsaj en posnetek teh za-  
nimivih živalic, ki hkrati spominjajo na zajca  
in veverico. Toda presenečenje ni uspelo na-  
ma, pač pa navadnim kravam, čeprav se to  
čudno sliši.

Ko sem spravljal kamero, s katero sem ove-  
kovečil Sandija, je ta nenadoma planil in  
kričeč, ko da bi ga hoteli dreti, zbežal. Za-  
čuden sem seveda pohitel za njim in — na  
svoje veliko veselje videl, kako beži pred  
kravo. Pa je tudi mojega veselja bilo kmalu  
konec —, za naslednjo skalo sem se namreč  
tudi sam moral umakniti pred tem rogatim  
nasprotnikom, ki je v strahu za svoje po-  
tomstvo nekaj časa grebel s kopiti po suhi  
zemlji in se nato divje gnal proti meni. S  
Sandijem sva si tako poravnala račune, nisva  
se več posmehovala drug drugemu.

Malo pred mrakom sva prišla v višinski tabor.  
V hipu sva bila pri tovariših in kmalu smo,  
zaviti v vestone in slonove noge, bili na  
trdnem ležišču pod »pamirko«.

Zjutraj smo se podali na pot še v mraku.  
Pot se je vijugala zdaj sem zdaj tja: tu je  
bilo treba razpoko preskočiti, tam pa jo obiti.  
Prav hvaležni smo bili našima predhodniko-  
ma, da sta zgazila sneg vse do sedla in nam  
poti ni bilo treba iskati. Čeprav je bilo do  
sedla samo 200 metrov višinske razlike, in  
še to po strmi vesini, smo bili šele čez uro  
in pol na vrhu. Sonce je že kar pripekalo,  
toda da ne bi nalcteli na mehke sneg prav  
na najtežjem delu grebena, smo zajtrk zopet  
odložili.

Ko smo minili Tarijo — nizek kopast vrh,  
ki so mu dali ime prvopristopniki po doma-  
čem mestu v južni Boliviji — smo brez po-  
sebnih »komentarjev« zavili v snežno konto  
pod prepadnimi stenami Pequeña Alpamaye.  
To je bila namreč po naše najenostavnejša  
varianta za pristop do Innominada, hkrati  
pa prav tako negotova kot vse ostale.

Globoko smo morali gaziti sneg, ki ga je  
zmehčalo toplo sonce, in se počasi vedno bolj  
bližali pragu na koncu konte. Tu naj bi se  
torej odločilo, ali je smer za naš vzpon upo-  
rabna ali ne. Pa nismo imeli sreče! Konta ni  
imela stika s sedlom in do njega bi morali  
prečiti raz, ki pa nam je takoj dokazal, da  
v njem nimamo kaj iskati. Strme plošče je  
prekrival prhek sneg in led.

Čeprav neradi, smo se obrnili in šli nazaj  
na greben. Kaj pa sedaj? Sonce je že prešlo

svojo najvišjo točko, mi pa smo bili še vedno  
200 metrov pod vrhom Pequeña Alpamaye. Z  
njega pa je bilo spet vsaj 100 m spusta v  
sedlo in šele tam bi lahko videli, če je upo-  
rabna vsaj ta — druga varianta.

Šele ko smo se prvič tega dne pošteno na-  
jedli, smo postali večji optimisti in — ra-  
čunajoč na bivak, ki je postajal ncizogiben —  
naskočili strmi greben Malega Alpamaya. Ta  
je povsem upravičeno dobil ime po veličast-  
nem vrhu peruanskih Kordiljer.

Če nam je poprej vse nagajalo, smo sedaj, če-  
prav ne za dolgo, imeli več sreče. Zdajci smo  
bili na vrhu in tudi strmi spust v sedlo nam  
ni delal preglavice.

Tu pa smo se ponovno znašli v situaciji, po-  
dobni tisti ob prvem poskusu — raz, ki naj  
bi nas povedel do vrha Innominada, se je  
bočil nad nami v samih previsih, ki so jih  
le tu in tam prekinjala strma snežišča. Veliko  
trdne volje je bilo treba zbrati, da smo se  
odločili za spust še 200 m niže — na začetek  
malega ledenika. Nad njim se namreč dviga  
strma, toda dobro razčlenjena stena, ki nam  
je obljubljala prehod.

Porezani od ostrega ledu visokih penitentes,  
ki so nam na koncu spusta še enkrat »zaso-  
lili«, smo končno stali pred rešitvijo. Ne da  
bi mnogo premišljali — kje nas lahko doleti  
bivak, oziroma koliko bo še do vrha — smo  
zaprečili po lepi polici v steno.

Vse je šlo gladko, še celo krušljivi toda  
kratki odstavki, ki so povezovali razbite po-  
lice, se nam niso zdeli težki. Kmalu smo na  
grebenu odložili odvečno prtljago; na vrh  
smo šli samo s plezalno opremo in foto-  
aparati.

## INNOMINADO

Poseben občutek je stati na deviškem vrhu  
in se zavedati, da si prvi, ki mu je uspelo  
stopiti na teme, posebno še, če so to pred  
teboj že mnogi poskušali. Čeprav nihče med  
nami ni take radosti občutil prvič v življenju,  
sem vseeno prepričan — če ne za druge, vsaj  
zase — da je bilo to pot še nekaj več. Ne  
mislim na težave, čeprav so nam večkrat kot  
kjerkoli drugod v Cordilleri Real križale pot.  
Tudi ne na ime vrha, ki je kar samo od sebe  
izzivalo željo, pridobiti si pravico, da ga pre-  
imenujemo. Mislim, da je bil vzrok radosti  
v naši harmoniji!

Alpinisti smo ljudje, ki zelo radi mislimo po  
svoji glavi in dajemo prednost svojim za-



mislim. To pot pa niti enkrat nismo cincali kod in kam bi. Še preden je kdo spregovoril, že smo bili enotnih misli in uspeli smo — čeprav bi vrh morda dosegli lahko tudi kako drugače.

Ko smo si nad sveže postavljenim možicem segli v roke, so mi pred oči še enkrat stopile priprave. Precej mesecev je že minilo od decembra 1961, ko smo začeli misliti na Ande. Koliko smo imeli samo sestankov in debat, pa koliko dopisov z različno vsebino, da nas je šestorica srečnežev lahko odpotovala v daljno Bolivijo!

Kje pa so tovariši, ki so prav toliko ali pa še več pripomogli k odpravi? Ti nas doma spremljajo s časopisom v roki, mi pa se jih s hvaležnostjo spominjamo.

## Drobci izpod Condoririja

Lojze Šteblaj

*Condoriri, 5656 m*

Temno nočno nebo je starčevsko posivelo, ko sva se spravila iz šotora. Mrzli jutranji zrak je ščipal v nosove in moje palce na rokah, ki so mrzlično stiskali ročaje smučarskih palic. Po ledeniški ploščadi nad taboriščem sva še pred svitom lovila sledi, stopinje tovarišev, ki so pred tednom dni hodili tod. Tudi je res, da so stare stopinje navadnih Slovencev bolj spominjale na sled velikanske praživali ali pa vsaj na bohinjskega medveda, nama pa so bile kašipot in dokaz, kaj v teh zemljepisnih širinah napravi sonce v tednu dni iz trde in na prvi vtis nespremenljive površine ledenika. Prvo večjo strmino sva v ključih prešla še skoro v mraku, na robu naslednje stopnje pa je bilo že toliko svetlo, da se je videlo v velikanskih razpokah posamezne letne sloje ledu in snega, ki jih je ločila med seboj temnejša, umazana plast. Če bi zlezal do konca razpoke in preštel plasti, bi lahko vsaj za zadnjih sto let po debelini sklepal na množino padavin in vremenske

pogoje. No, midva sva imela za ta dan drugačne načrte in sva se dnu in robu razpok umikala po vseh svojih sposobnostih. Med ogledovanjem naju je presenetilo sonce, ki je prilezlo izza Ala Sur. Tudi sneg je postal mehkejši, najbolje je še šlo po odtajanih in nanovo zmrznjenih stopinjah tovarišev. Vendar sem sklenil, da bom za prihodnjič naročil Tinetu, naj postavlja stopalo pred stopalo, ne pa da razteguje krake, kolikor se mu pač odpirajo. V takih premišljevanjih sva prekoračila novo ploščad in prešla nekaj razpok preko sumljivih mostov, ki pa so kar držali. Vedno bolj pogosto sva gledala proti današnjemu cilju Condorirju, ki nama je s svojo posebno lepoto in drzno obliko čedalje bolj pomenljivo namigoval skoro pred nosom. Oko je potovalo po južnem razu in iskalo v skalnih pasovih šibkih točk, noge pa so skoro same od sebe nosile nadgradnjo k temu lepotcu med vrhovi. Iz jugozahodne strani sva prišla mimo južnega raza in na zadnji ploščadi ostro zavila k vzhodnemu pobočju. Tam, kjer se pobočje in ploščad stikata, je bilo pred razpoko v snegu široko steptano mesto. Očitno so tovariši zadnjič tu počivali.

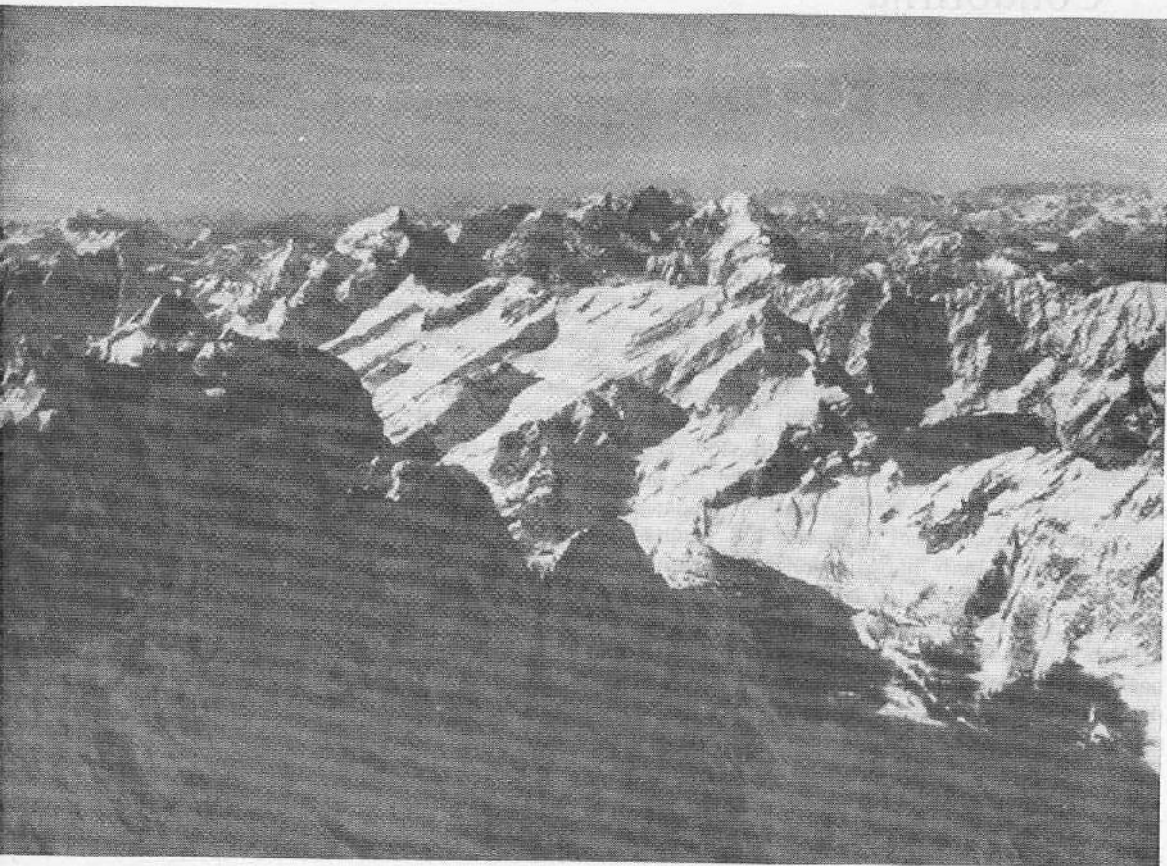
Sveža in dobre volje sva položila nahrbtnika v sneg in se usedla nanju. Kratek počitek sva uporabila za mežikanje v sonce, ki je po jutranjem hladu prav prijetno grela in seveda — za dopolnilo kalorij in tekočine. Jed nama nikakor ni šla, bolj sva segala po čutarah že snoči pripravljene limonade, ki pa se je preko noči spremenila v nekako ledeno kašnato zmes. Med žvečenjem sva si navezala dereze, se nestrpno navezala, nato pa nahrtnika na rame, palici globoko v sneg, v roko cepin in že jo je Ivo ubral k vznožni razpoki. Odločila sva se, da ne greva levo v greben, pač pa pod prvim skalnim odstavkom v desno in nato ob skalah po nekakšnem ozebniku, po katerem prideva više gori na greben. Sneg je trd in ko prelisčiva po nekakšnem napušču prvo razpoko, greva menjaje v desno pod skale. Zobje derez, oklo cepina in kladivo v rokah se zažirajo ravno prav v pobočje. Za stojišča kopljeva luknje, vendar čedalje manjše, ker nama gre presenetljivo hitro. Kaže, da dvajset dni življenja v višinah okrog 5000 metrov nauči telo, da koristno uporabi pičlo količino kisika, ki je tu v zraku. Sicer tempo narekujejo pljuča: če se pošteno zadiháš, si praktično zanič. Vsak si je pač po svoje uredil hitrost, s katero lahko pride naj-

dalje, ne da bi preobremenjeval, oziroma izčrpaval telo, ker tako početje pripelje le do kratkotrajnih in majhnih uspehov. Počasi se daleč pride, naš ljudski pregovor, ki pa v teh višavah šele dobi svojo dobesedno in pravo veljavo. Za skalami zavijeva naravnost navzgor. Raztežaji naglo ostajajo za nama, v splošni tišini hrestajo le zobje derez, sonce prijetno greje v hrbet, nikjer nikakršnih oblakov. To ubranost zmoti nenadoma čuden žvenket: ko pogledam, kaj je, opazim, da mi je na derezah počila vez. Nič ni popolnega. Tudi Charletove derceze, ki jim pojem slavo že vrsto let, imajo, kot kaže, slabe strani. Zlezem na skalni pomol in na divje potege vrvi zavpijem, kaj da je. Z vrvcu skrbno popravim okvaro in jo uberem dalje. V dolini bo pač treba zamenjati trakove. Raztežaj, še raztežaj vrvi, pa že stojiva na sami grebenski rezi. Rez se kar sama ponuja: na levi in desni pada pobočje strmo do ledenika, sam greben

pa je, no, še kar prehodan. Počasi navzgor, ena noga vzhodno, druga zahodno od rezi. Roka privajeno trdno zabija in poteguje cepin, ko moč pojenjuje in postajajo noge pretčinke, se po čudežu izteče vrv. Vsckaš stojišče in se zavarujčš okrog cepina, nato vrv preko pleč in tovariš, ki je varovan, naglo pobira stopinjca za teboj. Ko se mu na stojišču umakneš, da pride mimo, navajeno predeneš vrv in opazuješ, kako skrbno in previdno postavlja noge in se dviguje više in više. Tu in tam odleti od cepina kos ledu, ki odžvenketa po strmini na to ali ono stran. Greben rine kvišku, ko se vprašuješ, ali še ni dovolj pokončen, ga preseka skalni pas, ki kot poslednja ogrlica loči glavo od pleč. Skale so dobro razčlenjene in niso polede- nele, kar hitro sva preko. Tu se strmini pridruži še led: nič ne pomaga, kaže, da se je treba z grebena presekati nekoliko bolj v levo. Ko sem tam, opazim ostanke sledov to-

*To so pa naše gore, za primero! Skušajte jim ugantti imena!*

Foto Lojze Steblaj



varišev. Kaže, da so šli nalašč bolj v levo. Za ogledovanje ni veliko časa, opazim pa, da je Ala Sur že precej pod nama, končno pa sva še više kot Pico del Norte, ki s 5532 m sega zadnji pod najvišji vrh skupine. Še nekaj menjav in greben se naenkrat položi. Ko rinem naprej po levem pobočju, se mi naenkrat pod nogo odkolje kos ledu, ki zažvenketa — na desno! Vrabca, saj korakam po opasti! Še sročča, da sonce še ni razgrela snega in ledu. Pomaknem se nekoliko niže, kjer spet naletim na medvedje stopinje od zadnjič. Na stojišču se obrnem: kot na dlani je pod menoj ne le ledenik, temveč tudi dolina Condoriri in zgornje jezero, kjer je ob južnem bregu nekje naš tabor in tovariši. Toda že je treba naprej. Ko se še enkrat v vodstvu zamenjava in ko vnovič pridem do Iva, opazim, da stojiva na vrhu.

Končno vrh — vrh Condoririja! Pljuča, ki so bila doslej zaposlena z dovajanjem zraka telesu, se še naprej širijo in polnijo z nečim, ki je v takih trenutkih mnogo več kot zrak: polnijo se in vdihujejo hkrati zrak, veselje, radost in še neko neopredeljeno čustvo, ki nas polni ob izpolnitvi velikih želja.

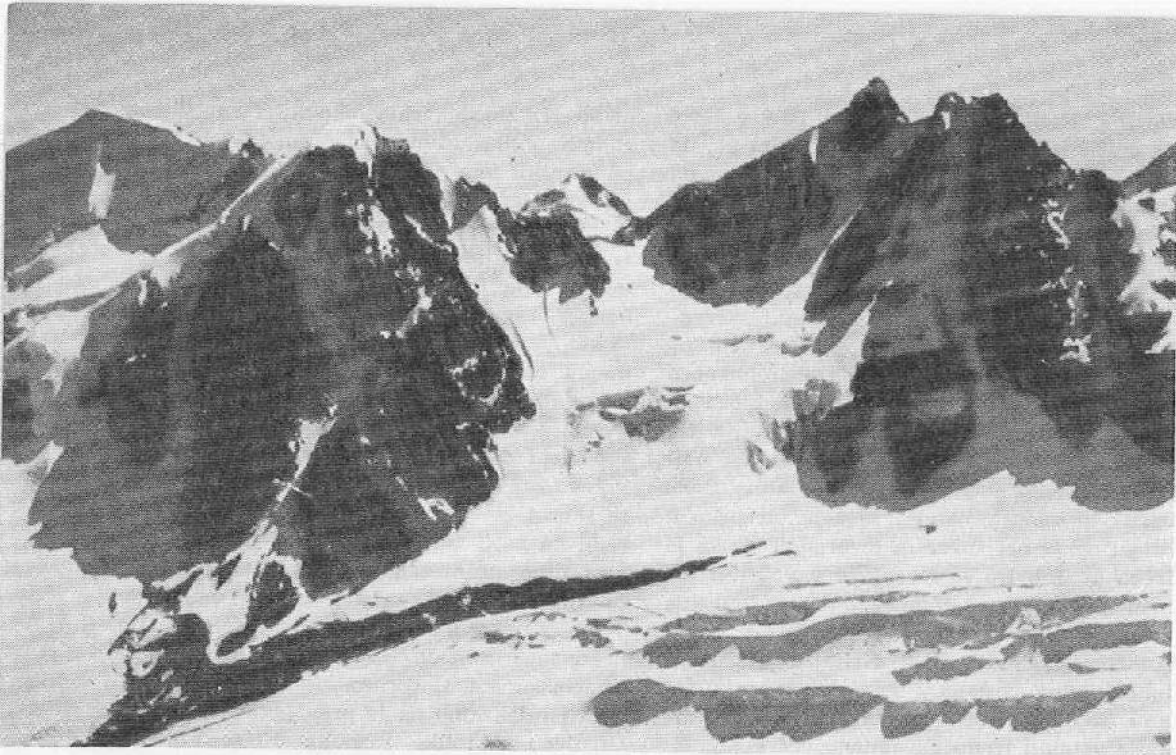
Skoro obreden stisk rok, nekaj besed, tako različnih po zvenu in pomenu. Kaj take besede pomenijo takrat, ko stiskaš roko tovarišu-gorniku po težkem in zahtevnem vzponu, ko njihov robati zven pomeni hkrati zahvalo in obžalovanje: zahvalo za sodelovanje v nenavadnem doživetju in obžalovanje obenem, da je tega konec in da je za tak stisk potrebno zopetno omahovanje, pretegovanje in napanjanje, garanje, ki na različnih krajih in ob različnih časih le pripelje do končnega vrha — cilja. Ali pa mogoče kopa lepo zvenečih puhlic, ki pa takrat, ko jih izreče le slučajni sopotnik na vrvi, ne pomenijo ničesar in so pravzaprav le posmeh pravemu plezanju in tovarištvu in govorici. Na vrhovih je pač zrak bolj redek in bolj prozoren: besede in dejanja, na katere v dolini sploh nisi pozoren, se ti naenkrat kažejo v nezaviti goloti. Vendar pa ta zrak in neimenovano čustvo včasih tudi vplivata na navidez trde ljudi, da ob takih primerih ginjeni govorijo čudne stvari, ki bi se jih mogoče kdaj v dolini celo sramovali.

Počasi sedeva na nahrbtnika in se razgledujeva. Na čistem nebu ni nikake ovire, le nad Yungasom in Bentjem je globoko v dolini megla, iz katere gledajo nižji vrhovi in grebeni kot polotoki in otoki ter rti nezavzete

celine. Iz zmede vrhov oko lušči značilnosti znanih oblik, vrhove, kjer smo že bili, ali pa so bili na njih tovariši. Na skrajnem vzhodu Caca Aca, bliže in niže Inominado, Pequeño Alpamayo, Tarija, sedelni greben, Ilusion, Aguja Negra, Wyoming, tik pod nama pa Ala Sur, ledenik in preko dolina z obema jezeroma. Desno greben treh vrhov, ki sva ga zadnjič z Ivotom preplezala v enem dnevju. Na zahodu Pico del Norte, za njim pa v nadaljevanju greben več vrhov, ki jih na našem zemljevidu ni, niti ne vedo o njih kaj več člani domačega Cluba Andino Boliviano v La Pazu. Kaj, če bi...? Načrt za jutri je že skoraj določen: prevaga vtis, ki ga je naredil na naju ta greben, ko sva ga gledala z nasprotni strani zadnjič ob prečanju. Desno za njim je dolina, za njo, tik pod nama pa dvoje z grebenom povezanih vrhov. Dalje proti severozahodu luščim iz množice višje, Chachacomani, Chearoco, Haukaña, Andohuma, tisto skrajno pa je prav gotovo Illampu. Utrujen od tolike raznolikosti se obrnem proti visoki planoti — Altiplanu, ki se razteza na vsej južni strani kot enolična, rjava planota, na koncu katere gleda iz mrča le konica Sajame, na drugem koncu pa se zliva z obzorjem veliko jezero Titicaca.

Iz nahrbtnikov privlečeva fotografska aparata in streljava podolgem in počez, vendar varčno in previdno, barvnega filma imamo razmeroma malo, svet je pa velik in zanimiv. Na vzhodnem pobočju opaziva kakih deset metrov pod vrhom skalni otoček. Ivo napiše na list iz belečnice: »Yugoslav Andean Expedition 1964; 14. avg.; Ivo dr. Valič, Lojze Šteblaj.« Zlezem do otočka in položim preganjeni listek na največjo skalo, čezenj pa sezidam pravega, velikega možica. Čudno se nama zdi, da ni nihče pred nama tega storil. Ko sem zopet na vrhu, pogledam na uro. Vrabca, saj je šele devet! Če takoj sestopiva, prideva danes še na Ala Sur! Na kratko se še razgledava, pa sva že zopet v grebenu. Navzdol gre hitreje, kladivo in cepin postaneta zanesljivi oporni točki, noge skoro slepo tipajo za prejšnjimi stopinjami ali pa kar grabijo na novo. Stojišča so že izkopana, stopiš le v drobir, ki ga je nanese od zgoraj. Višina naglo ostaja za nama, vrhovi se počasi dvigajo in lezejo kvišku mimo naju. Na stopnički obrneva z rezi v ozebnik, navzdol do skal, nato pa kar hitro greva proti razpoki. Kakšen mostiček neki, z roba se odženeš in pristaneš na spodnjem robu nekje pet metrov





*Stirje vrhovi z Belvedera, na desni Pico Estovenia*

niže. Še nekaj korakov in že sva na počivališču. Opaziwa v sneg zataktnjeno konservo oranžnega soka, ostanek za tovariši od zadnjič, pa nama kar tekne.

#### *Ala Sur, 5500 m*

Nisva čakala, da bi močno popoldansko sonce spremenilo vrhnji sloj ledenika v kašasto gmofo, pač pa sva se kmalu odpravila dalje. Ala Sur, čeprav pettisočak, s svojimi 5500 m kar zbledi in izgine ob mogočni glavi Condoririja. To je najbrž tudi vzrok, da so odprave, ki so hodile po tem področju, puščale ta vrh v nemar, dokler se nista pred šestimi dnevi naš vodja Blažina in Savene prva povzpela na vrh. Ker nama gre z Ivom danes zelo dobro od rok, oziroma bolj natančno od pljuč in nog, pojdeva danes na vrh šc midva. Koraki po celcu me obrnejo nazaj v gaz. Bolje je iti po gazi nekoliko vstran od cilja, kot pa gaziti preko vse vrhnje ledeniške ploščadi po celem. Kjer gaz zavije desno navzdol, ugrizneva v kisló jabolko: po celem. Izbiraje posamezne različne zamete in namete snega, se le udirava preko mčš. No, vsaj mraza ni več! Vetrovka in rokavice romajo pod pokrov nahrbtnika, pred pripeko v glavo po tako oba varujeta klobuka, če brad niti

ne omenim. Ta naravna zaščita preprečuje sončnim žarkom, da bi ožgali sicer lišpavo spodnjo čeljust. Druga prednost brade je, da se že mesece dni odpovedujem britju, kar tudi ni od muh. Malenkosti, kot so pobiranje kosmov obleke ali koščkov hrane iz te »zaščitne mreže«, pa tako niso omembe vredne. Pač pa je omembe vreden pot, ki naju obliwa tako, da morava tu in tam obrisati zaščitna očala. Taka in podobna preišljevanja olajšajo izdiranje nog iz snega, ko pa se tega posla naveličaaš, se pač ustaviš in rečeš kako o vremenu ali razgledu, kar tudi sohodcu očitno godi. Po ploščadi sva tako prišla do roba, nato nekoliko navzdol v sedlovino, ki se reže med Condoriri in njegovo desno krilo. Ko sva preko, je sneg nekoliko boljši, drobni penitentesi sicer hrustajo pod derezami, udara pa se ne več. Po pobočju hodiva v ključih, neusmiljeno pripeka, da kar pogosto duškava. Vendar je meter za metrom strmine za nama in končno sva pod veliko zevjo, ki loči vršni del od pobočja.

Kakor gledava, nikjer ni pametnega prehoda. Prav ko se odločim za ogled nekoliko v levo, kjer kaže, da je primeren most, zleze Ivo navzgor do zevi in se spusti vanjo. Naveličano napnem vrv, semintja terjam o njegovo-

vem počtju pojasnila. Zatrjuje mi, da je kar v redu, da v razpoki nekako stoji in da bo pravkar splezal na nasprotni strani ven. No, udarci cepina so mi pojasnili, da si seka oprimke in stope v nekakšni poševni prečnici v desno in čez nekaj časa se Ivo res prikaže nad razpoko, še vedno v senci in ledu. Sedaj se vsaj lahko posvetujeva, nekako se le pretisne preko lednega previsa in nato preko roba — na greben. Ko mu sledim, izgine v senci vsa prava vročina, tako da se mi skoro zanohta, ko tiščim oprimke, ki jih je Ivo izklesal. No, ko sem tudi sam na soncu, opazim, da stojiva na vršnjem grebenu, ki se proti Condoririju še dvigaje vleče. Ostri del grebena še varujeva, ko pa se ta zaoblj in se v snegu pokažejo še sledi prvopristopnikov, nabereva vrv in jo mahava kar obenem počasi proti vrhu.

Obli greben se nenadoma prelomi navzdol. Na vrhu sva. Zadovoljno sedeva na nahrbtnika in strmiva. Razgled proti severozahodu zapira Condoriri — toda kakšen Condoriri! Niti sledu o belem lepotcu z ogrlicami, strma kopna stena z visečimi snežišči, ki prehaja v kotanjo še precej globoko pod sedlom. Condoriri pač preseneča: z vsake strani različen, povsod ponosen in strm, prava podoba lepote in osamlosti.

Severni greben Ala Sur zavije nad krnico, ki jo tvori s Condoririjem, proti vzhodu k naslednjemu vrhu, Wyomingu. Spodoben greben, nad katerim lahko kar ostrmiš. Kot zvito rezilo velikanske sablje, podaljšano do ledenika, tu in tam preklano z globoko razpoko. Na sredi pa kulisa treh vrhov, ki smo jim rekli Triglav že, ko smo jih prvič opazili. Res je, da ta Triglav ni najvišji vrh kot oni pri nas doma, ima pa izrazite tri glave, kar je tudi nekaj, poleg tega pa sega v nebes nad pet tisoč metrov visoko. Nehote se zamislim v čas, ko bo ta skupina klasično že dodelana in ko si bodo nemirni duhovi pričeli utirati namesto sedanjih naravnih in najlažjih smeri svoje poti po lastnih drznih zamislih. Takrat pride na vrsto tudi ta divji greben, za njim pa zahodna stran Wyominga, ki nad gorski stožec dviguje vršnjo glavo, ki spominja na okameneli in zaledeneli vrh ogromnega kaktusa. Izza Wyominga gledata še obe konici Inominado in Pequeñ Alpamayo, katerih oblika tudi ni kar tako od muh.

Potegnil je veter in kljub vetrovkam, ki sva ju zopet potegnila preko glave, je kar hladno. Ivo napiše nepogrešljivi listek z imeni in da-

tumom, ker pa ni nikjer nobenih skal, niti za možica, ga vtakne v prazno škatlo od pomarančnega soka in zatakne na vrhu v sneg. Nekoliko še posediva in gledava v Yungas, ki nama dobavlja že tu in tam kak oblaček, nato pa se odpraviva navzdol.

Do mesta, kjer sva prišla na greben, greva kar po svoji sledi. Tam opazim, da sta tovariša že zadnjič hodila prav tod, da pa so njune sledi vidne le od zgoraj. Seveda nista šla tam kot midva prej, pač pa nekoliko levo. Ivo se spusti navzdol, ko pa odlomi še nekaj zadnjič primrzlih stopinj in pride varno spodaj na stojišče, mu sledim. Na robu pogledam okrog in se odločim za potovanje po zraku. Namesto da bi se stegoval preko razpoke in preskušal dvomljive in drobljive stope, se poženem preko kar po zraku. Pristanem nekaj metrov niže in zdrobim pri tem lep penitentes, kar pa niti ni takšna škoda. Zopet nabereva ob sebi nekoliko metrov vrvi in pobereva smučarske palice, ki so naju čakale pod razpoko, potem pa jo pobereva po lastnih sledeh navzdol.

#### *Štirje vrhovi*

Se bova pri hoji ugrela, sva si rekla in jo že ob svitu mahnila preko ledenika. Danes pa le: Zadnjič se nama je na Belvederu zapičil v oči greben štirih vrhov, včeraj sva si ga ogledala še s Condoririja, danes pa jo že ubirava proti njemu. Kar škoda se nama zdi, da je treba po ledeniku nekoliko navzdol, ker bo treba na drugem koncu krepko navzgor. Drobliva penitentese in se izogibava razpokam, dokler le ne prideva do nasprotnega pobočja.

Odločiva se da greva po zasneženem pobočju nekoliko levo od škrbine navzgor na greben. Kar dobro nama gre, sneg je v senci in še trd, tako da se z lahkoto vzpenjava. Ob večjem stolpu zavijeva v desno in kmalu sva na grebenu. Ivo me opozori na vrhova, ki sta onkraj stopničaste doline. Kmalu opaziva v grebenu dve piki: Tine in Lojze že lezeta. Tudi midva zavijeva po nekakšnem žlebu levo krepko navzgor. Po nasutini nama kar klopota pod nogami: zdrobljen kamen je ploščast, pri vsakem koraku zveni, kot da bi hodil po odlepljenih ploščicah v kopalnici. No, pa tudi nekoliko nazaj leze vsa reč in ko plezam naprej, moram paziti, da Iva ne pobijem s kamni, ki mi lete izpod nog in rok. Tu in tam je žleb poledenel, pa ni nič hu-

dega, kar dobro gre preko, le v prstih ni nikake vročine več. Izbirava med levo in desno stranjo in samim dnom jarka, pa ni nikjer kaj prida. Pač potrpljenje v roke in meter za metrom više. Izbirava police, ki od spodaj kažejo prav lepo, ko pa si na njih, je ista: grušč, ploščičast grušč. Na koncu se grapa razcepi. Zavijeva desno in ko se zagozdi v jarek jezik snega in ledu, se spravim v robno poč in si grejem premrle roke. Ivo mimo mene seka s cepinom stopinje in rine naglo kvišku. Ko stopi na nekakšen greben, grem za njim. Stoji na nekakšni rami, tik pod prvim vrhom, ki je desetino metrov levo pred nama.

Vrh. Višinomer mi pokaže 5380 metrov. Priznam, da z nekoliko kislim obrazom razdirava možica, vendar ni v njem nikakega sporočila. Kaže le, da so se tod že klatili ljudje. No ja, saj res vrh ni tako od rok, da bi čakal ravno na naju. Ko se ozreva, opaziva onadva že precej visoko. Vrisku odgovori vrisk, pomahamo, da smo drug drugemu bolj vidni. Ivo napiše listek, nad njim zloživa zopet možica in pogledava, kje bi se dalo naprej.

Do rame kar po stopinjah nazaj, nato naročim Ivu, naj počaka in sestopam po trdem snegu proti grebenu, ki veže oba vrhova. Kmalu sem na široki sedlovini in Ivo pride za menoj. Nadaljujeva proti pravemu stolpu, ki se bohota pred nama. Odločim se za nekakšno strmo zajedo, od daleč kar čedno, ko pa prideš bližje, je vse, kar primeš, lahko tvoje. Previdno plezam in čeprav sem zelo pozoren, mi tu in tam zleti kaj izpod nog. Na vsa vprašanja Ivo zatrjuje, da je šlo mimo njega, kako bo pa vnaprej, je še nadalje meni na skrbi. Lezeva tesno drug za drugim, tako da odkrušeni kamen pravzaprav še nima hitrosti, če zadene spodnjega. Po nekaj prestopih, ko ugotovim, da je naš Rzenik menda za dlako boljši, sva zopet na grebenu in kmalu nato na vrhu.

Danes že drugi vrh, 5395 metrov. Tudi opremljen z možicem, toda brez vsakega zapiska, kdo je tod hodil. Nekoliko posediva. Pod nama je prostranstvo ledenika Condoriri, onstran greben in škrbina z našim višinskim taboriščem. Pico del Norte nama pokriva skoro ves Condoriri in ostale vrhove na vzhodu. Lojz in Tine pa sta že na prvem vrhu, kar zopet pozdravimo z vzajemnimi vriski. Najin greben loči od skupine na severu stopničasta dolina, polna manjših jezerc. Oči pa nama zopet uhajajo naprej, po grebenu

do konca in komaj zazidava listek z imeni, se odločiva za odhod.

Ne nadaljujeva po snežni in ledeni grebenski rezi, pač pa z vrha zavijeva na severno stran in preko nekaj skokov doseževa pobočje, ki ga prečiva proti levi. Menjavajo se ploščice in sneg, je pa tudi nekaj večjih skal in ko sva zopet na grebenu, je vse skupaj lepo zaledenelo. Večji skok obideva na slepo srečo desno, pa se kar odpirajo dobri prehodi in police sami od sebe, dokler se vse ne konča nad strmo žmulasto zajedo, ki po prečnici pripelje zopet v nov ozebnik med penitentese. Zajeda je videti z vrha kar zoprna. Ivo se spravi vanjo in kljub družini, ki jo ima doma, odkloni vrv. Ko je spodaj, kar preči v levo, nato pa se zbašem skozi še jaz. Od blizu je vsaka stvar na srečo znatno lažja. Nahrbtnik me sicer v prečnici vleče ven in tudi palice, ki jih imam zataknjene za nahrbtnik, se pridno zatikajo, končno pa sem tudi jaz v penitentseh. Ko jih pod steno prečkava, še nekolikokrat krepko pihneva zrak iz pljuč, dokler nisva zopet nekoliko višje, na pravem sedlu.

Ko nama sonce dodobra pregreje kosti, ki so se v senci prej kar ohladile, se ob globokih vzdihih optava in kreneva v greben naslednjega vrha. Zopet ploščičasto kamenje, ki pri vsakem premiku klopotata, le tu in tam kot za seme in v posmeh kaka živa skala. Hodiiva, ko pa se vse le preveč kotali nazaj, si pomagava še z rokami. Višje gori se Ivo odloči za prečnico v skrajni desni žleb, jaz pa se počnem kar iz prvega žleba v boljše skale. Zaidem v obraščeno skalovje, pa le vendar enkrat živa skala, ki spominja na granit Centralnih Alp. Zlezem v kratko steno in se vendar po tolikem grušču dokopljem do prijemov in stopov, ki zahtevajo prste in ne krplje. Veselo preprijemam in okušam v vseh napctih mišicah ugodje resnične pleze. Na robu se izvesim in se potegnem — na drobljivo ploščad. Skoraj bolj obžalujem, da je lepe skale konec, kot pa to, da moram s stolpa nekoliko navzdol in na drugi strani zopet navzgor, tja, kjer se že pod samim vrhom Ivo ubada z drobirjem. Ko se spravim tudi sam preko, me Ivo čaka na zadnjih skalah pod sneženo kupolo vrha. Tam pustiva nahrbtnika, vzameva cepina in zlezeva še tistih nekaj metrov na sam vrh. Višinomer kaže 5355 metrov.

»Ali več, da ni nikjer možica?« me vpraša. Ko se nagledava grebena za nama in pred



nama in ugotoviva, kje sta tovariša, zlezeva nazaj na skale. Nejeverno pregledam poči in še pod sneg, pa je le res, da ni možica nikjer. Ivo kar z veseljem napiše listek, jaz pa naložim nanj pravo goro večjih skal. Ko si še krepko stisneva roki, jo ubereva dobre volje dalje.

Po snežnem in ledenem grebenu ob kar omembni razpoki do škrbine gre še kar hitro. Tam pa so na vrsti prednji zobje derez in oklo cepina, da zlezeva po kar ugledni strmini na nekakšno ramo. Koraki so že skoro brez teže, dobra volja zmanjša utrujenost. Pod neko grebensko grbo Ivo zavije v prečnico spodaj, jaz pa jo kar po razu mahnem na vrh in na drugi strani navzdol. Dolg, oster, pa ne prestrem greben ostaja naglo za nama; dereze odlično prijemajo, ko pa se strmina poveča, nama uslužno pomorejo penitentesi, ki tvorijo odlične stope. Za robom se prikaže rob, za tem še cden in ko hoja zahteva čedalje večji delež volje, sva naenkrat na vrhu.

Zadnji vrh v grebenu, ki se nato odlomi in pade v sedlo, kamor drže izhrojene steze z leve in desne. Na višinomeru odčitava 5380 metrov in ko se razgledava naokrog ter poiščeva pot navzdol, greva na severno stran na prvi kopni otok pod sneženo kupolo. Tudi tu ni možica, z veseljem ga postavliva in opremiva, nato šele najdeva čas za to, da pogledava, kje sta tovariša. Trenutno se pehata po grebenu med obema vrhovoma; daleč je, verjetno sta s plezo precej zaposlena, tako da na vrisk niti ne odgovorita.

Ob nahrbtniku zleknjen ležim med gruščem in občudujem brezmejno in čisto sončno pot, ki vpija vase rob obzorja, tako da je v meglici težko oceniti, kje je kopno in kje je nebes. Razgled se vtiska v zavest.

Ta del Cordilliere Real smo preplezali tako na gosto, da poznamo videz posameznih gora skoro z vseh strani. To jim daje prijazen in domač obraz. Kar smešne se mi zdijo skice, ki smo jih občudovaje gledali v CAB v La Pazu. Označeni so bili le poglobitvi vrhovi, pa še med njimi jih je nekaj manjkalo, tako da smo se sprva kar težko znašli. Ni čudno, da nas je prevzela želja, prehoditi in spoznati to skupino do zadnjega. Ko se vrnemo, bomo poizvedeli, ali je kdo že hodil tod. Ker je nekaj vrhov brez znamenj pristopa, sumimo, da smo mogoče prvi. Kaj pa, če ležim sedaj na vrhu, kjer ni ležal še nihče? Najraje bi se dodobra pretegnili in povaljal. Pa se takoj

zaveš, da nisi nikak conquistador, pač pa miroljuben postopač. Vendar pa je le malokdo tako srečen, da lahko postopa tako daleč in tako visoko. Kar žal mi je, da ni ob meni nekaj tovarišev, s katerimi sem pretipal marsikatero smer doma in na tujem, pa so po muhastih naključjih sedaj kje v domačih ali evropskih gorah.

Iz premišljevanja me zdrami senca, ki šine preko ob jasnem nebu. Skočim pokonec in zavpijem: »Kondor!« Tudi Ivo je na nogah. Z nemim občudovanjem zreva za velikansko kraljevsko ptico, ki še enkrat zakroži nad nama, nato pa strmo švigne proti sedlu na desni, kjer popije njen lik splošna rjavina pokrajinc. Najmanj štiri metre preko kril, ugotoviva. Iz navdušenja se spomniva, da naju čaka dolgo sncžno pobočje, ki ga bo opoldansko sonce spremenilo v kašo. To odloči, da se le odpraviva z vrha.

Proti sedlu drži zaobljen in zasnežen greben, pretrgan z razpokami. Na drugi rami, ko so večje strehe in odlomi že nad nama, obrneva v rahlem loku v južno pobočje. Udira se včasih do kolen, tu in tam je treba iti zaradi razpoke nekoliko navzgor, kar nama je prav odveč. Ko se razpok in strmine že naveličava, prideva na trden srevec, ki drži le navzdol v stransko ledeniško grobljo, tja, kjer glavni tok ledenika zavija proti jugu.

Spet popravljam trakove derez, tačas izgine Ivo že nekje v groblji. Ko pridem za njim, ga dobim v nekakšnem kotlu ob vodnem curku, ki teče z ledenega praga v njegovo čutaro. Ko se odžejava in podpreva, pomislim na glas znanega ljubitelja ledenikov, kako bi poskušal znanstveno ugotoviti, kako je nastal tale curek, ki priteče prav tule iz ledu. Ivo mi potrdi, da tudi strokovnjak verjetno ne bi takoj ugotovil, da je curku žleb izsekal lastnoročno s cepinom on. Dobre volje nekoliko polenariva, ne zmoti naju niti misel, da bo treba po ledeniku še dve sto metrov višje v taborišče.

### Privesek

V La Pazu smo se o vzponih pogovarjali s člani CAB. Prepričali so nas, da na vseh vrhovih, kjer ni bilo možica na skalah, ni bilo doslej še nikogar. Dogovorili smo se, da bomo izdelali grebensko karto skupine Condoriri ter vnesli vanjo višine vrhov in imena. Vrhove, na katerih je že kdo bil, pa ni o tem nikakih zapiskov ali imen, sem opisal po zna-

čilnostih, kar v slovenščini. Tisti, ki bo delal zemljevid področja, lahko imena prevede v španščino ali pa poišče boljši izraz. V grebenu štirih vrhov, ki sva jih z Ivom preplezala, pa ostaneta zadnja dva nama, da kot prvopristopnika določiva imeni.

Snežno kupolo na koncu vrste, visoko 5380 metrov, je Ivo imenoval Pico Eslovenia, skromen, a lep spomenik naši ožji domovini. Vrh pred njim, visok 5355 metrov, pa je ostal meni. Menim, da lahko nosi ime prvega gesla francoske revolucije, torej Pico Libertad.

## Pod zvezdami južnega neba

Boris Kambič

Ni se še pričelo daniti, ko me je prebudil mráz po celem telesu. Zeblo me je, čeprav sem ležal zadelan v puhovko in bivak vrečo, nase pa sem navlekel vse, kar se je dalo obleči. S pogledom sem krožil po jasnem, zvezdnatem nebu in iz navade iskal stare znance — Severnico, Mali in Veliki voz, Orion, vse tiste skupine, ki jih tako dobro poznam. Izobilje utripajočih lučk nad menoj pa mi ni povedalo ničesar. Vse neznano in skoraj bi pomislil, da sanjam, dokler mi pogled ni običal na Južnem križu. Seveda, saj nisem v domačih gorah, zelo daleč proč sem — pod ozvezdjem Južnega križa. Ležim med vrhovi južnoameriških Andov, v dolini Santa Clare in ko pomislim na bogastvo spominov zadnjih tednov, mi naenkrat ni več tako hladno.

Srečen sem, da mi je uspelo priti semkaj, kar je bil moj dolgoletni san, in ponosen, da je nekaj vrhov, ki so doslej predstavljali samo prazno liso v geografskih kartah, dobilo svoja imena in opise. Ob pogledu na črne gmote, ki se tako strmo dvigajo v nebo, pa se počutim spet neskončno majhnega. Drobná sled prvih človeških stopinj ni spremenila te ledene narave.

Deset dni prej sem prispel v Mendoso, večje mesto na robu argentinskih Cordiller in iz-

hodišče za mnoge visoke vrhove, Aconcaguo, Huncal, Tupungato in druge. S priporočili znanih argentinskih Himalajcev v žepu mi ni bilo težko vzpostaviti stika z mendoškimi alpinisti. Spoznal sem tudi štiri mlade entuziaste, ki ljubijo gore kot jaz in marsikaj žrtvujejo zanje. Čeprav govorijo španščino od rojstva, sam pa sem se mučil z njo še zadnjih 15 dni, smo se sporazumeli. Že par mesecev prej so pripravljali ekspedicijo v neznano dolino Santa Clare in proti vrhovom, ki jo zapirajo. Ta predel je bil samo približno in netočno označen na kartah po posnetkih iz letala. Obrisi vrhov pa so dali slutiti višino do 6000 metrov. Podatki so bili vsekakor zelo skopi, saj je bila ta edina fotografija posneta že pred desetimi leti in iz razdalje 30 kilometrov.

Prijetno domače vzdušje v klubu andinistov Mendose me je prevzelo in počutil sem se kot v prostorih našega APD. Nisem mnogo razmišljal in sem kljub drugačnim načrtom sprejel povabilo, da se udeležim njihove ekspedicije.

Še isti dan je moja krama romala iz hotela v gostoljubno, majhno stanovanje vodje odprave Fernanda de Rosas. Zmešnjava po vseh kotih je očitno kazala, da je tukaj tudi skladišče za vso ekspedicijsko hrano in opremo. Porabili smo naslednji dan, da smo pripravljene stvari zložili v majhne lesene zaboje, ki so bili še najbolj pripravi za transport z avtomobili in mulami.

Zvečer nas je čakal poslovilni večer v klubu andinistov, na katerem po razveseljivi argentinski navadi ni manjkalo ogromnih količin raznih vrst na žaru pečenega mesa. Kot navdušen mesojedec sem se zelo potrudil, da bi lahko konkuriral legendarnemu apetitu Argentinecev, ki pospravijo za naše evropske pojme prav neverjetne količine mesa. Žlahтна kapljica mendoških vinogradov je ustvarila zelo živahno vzdušje in kmalu sem prvič slišal hribovske pesmi južnoameriških narodov. Pridih sentimentalnega argentinskega samba jih po svoje obarva, čeprav so sicer precej podobne italijanskim in španskim. Naslednji dan smo precej pozno krenili iz Mendose, ker je bilo nemalo težav pri natančnem varjanju naše ogromne prtljage v dva, od prijateljev izposojena džipa. Ko smo še sebe stlačili noter, smo z veselim hupanjem označevali naš odhod v neznano.

Bogata pokrajina vinogradov, nasadov sadja in oliv se je kmalu umaknila prašni, puščobni

predkordiljerski pokrajini s skopo vegetacijo kaktusov in bodeče trave. Hribi se dvigujejo tod že do 3000 metrov višine, na pogled pa niso prav nič lepi. Nikjer trdne skale, samo temna zemlja, v katero je tu in tam vtisnjeno še temnejše bazaltno kamenje. Enoličnost pokrajine je poživiljala samo umazano rjava Río Mendosa, ki je močno narasla v zapoznelem poletju in po nedavnem neurju. Tembolj pa nas je razveselil pogled v daljavo, ki nam je odkrival mogočne, zasnežene šesttisočake, bleščeče v soncu prekrasnega dneva. Tam nekje se je skrival tudi naš cilj.

Cesta je postajala vedno bolj razorana, naši džipi pa so kar pogumno rezali ovinke nad prepadi Río Mendose in še bolj pogumno plavali čez narasle potoke, ki so si preko ceste utirali pot do reke. Po isti poti je v prejšnjem stolletju prodiral general San Martín, ko je s pomočjo Čilencev in domačinov v odločilni bitki premagal španske kolonialiste. Človek kar težko verjame, da ta zgodovinska cesta še vedno služi za povezavo dveh držav in dveh velikih mest — Mendose in Santiago de Chile.

Po dvesto kilometrih vožnje smo proti večeru prispeli v Punta de Vacas, naš današnji cilj. Kordiljerski večerni hlad na 1800 metrih višine je bil vse kaj drugega kot neznozna vročina v Mendosi. Prav z veseljem smo se stlačili v pritlično bajto našega arriera (goniča mul) in se po obilni večerji spravili spat v puhovke.

Arriero nas je zbudil sredi noči in še vsi zaspani smo le neradi zapustili toplo gnezdo. Poslovili smo se od prijateljev, ki so nas pripeljali z džipi in natovorili pripravljene mule. Imel sem srečo, da sem dobil najbolj staro in mirno in da je zato moje prvo jahanje na mulinem hrbtu še kar šlo. Bil sem sicer vso pot na repu kolone, kar pa mi je še bolj ustrezalo. Tako ostali niso imeli veliko priložnosti, da bi se norčevali in režali, kadar je gringo nespretno krotil muhasto žival. Zapustili smo Río Mendoso in nadaljevali pot ob Río Tupungato, ki zelo spominja na deročo Savo pri Tacnu, samo bolj umazana je. S prvimi sončnimi žarki nam je prekrižala pot Río Blanca, ki smo jo morali prebrestiti. Ob njenem izlivu v Río Tupungato stoji tudi planinski dom, borna bajta s štirimi bornimi stenami, brez oken in z enimi vrati. Nismo se ustavljali, ker smo hoteli izkoristiti upadlo vodo zgodnjih jutranjih ur. Malo trdneje smo pritrdili jermene na mulah

in že zabredli v hladno vodo, ki je živalim segala do vampa. Prav nič zabavno se mi ni zdelo balansiranje na mulinem hrbtu sredi deročih valov in močno sem si oddahnil, ko smo bili vsi srečno na drugi strani. Nadaljevali smo pot ob vijugavem koritu Río Tupungato, med šodrom in bodečim dračjem, ki pa mul ni preveč oviral. Pred nami smo v polni lepoti zagledali zasneženi, 6500 metrov visoki Tupungato, iz čigar snežišč je dotekala bujna voda naše spremljevalke.

Poiskali smo plitvejši del reke, jo prebredli in končno zavili proti jugu v našo dolino Santa Clara. Río Santa Clara je bila manjša kot druge reke, njen breg pa strmejši in mestoma pokrit s snegom in ledom. Mule so le s težavo hodile in po nekajkratnem nevarnem prečanju smo pred novo skalnato zaporo sklenili, da bomo nadaljevali pot raje brez njih. Poslovili smo se od arriera in še nekaj časa otožno zijali za njegovimi mulami, s katerimi smo sedaj zamenjali vloge.

Po hudem jutranjem mrazu je pritisnila pekoča januarska (poletna) vročina, ki je ni dovolj ublažila niti bližina vode in senca skalovja. Ob pogledu na naš ogromni tovor, smo raje čakali na popoldan in si nato oprtali krošnje, ki jih tukaj veliko uporabljajo za težo nad 40 kilogramov. Težko smo sopihali pod pretežkimi bremenii, čeprav smo lahko odnesli komaj dobro polovico. Strmo stezo po šodrastem pobočju so pred nami teptale že številne guanakove črede, vrsta lam, ki živi tudi v velikih višinah. Tako smo lahko še sorazmerno hitro napredovali, jezili pa smo se nad neštevilnimi zavoji reke, ki so večali razdaljo naše poti. Moji argentinski tovariši so ves čas vzdihovali »que curva, que tantas curvas« (španski ovinec) in da bi jih spravil v boljšo voljo, sem jim razložil, kaj to pomeni v našem bratskem jeziku. Res sem jih spravil v smeh, zato pa sem kasneje tembolj obžaloval svojo nepremišljenost. Še dolgo zatem sem namreč dobival pisma, ki so spoštljiv izraz señor zamenjali s »curva Boris«, za šalo seveda.

Pred večerom smo naleteli na ogromno grapo, ki so jo oblikovali zemeljski plazovi in je prečila dolino. Bila je vsaj dva kilometra dolga, 100 metrov široka in 50 globoka. Na levi se je zgubljala v strmih skalah, na desni pa v deroči reki, samo nekje na sredi smo odkrili prehod po strmem prstenem žlebu. Spustili smo se v grapo, ven pa nikakor ni šlo. Strm prehod v krušljivi zemlji ni omogočal



nobenega oprijemka in morali smo se poslužiti derez in cepinov kot v snežni strmini, da smo se končno vzpeli gor. Zgubili smo še ves naslednji dan, da smo spravili iz grape tudi vsó preostalo prtljago.

Pot smo nadaljevali samo trije bolj spočiti z lažjimi nahrbtniki. Vzpeli smo se preko hude šodraste strmine in naleteli na deroč potok, ki smo ga morali prebresti. Še nekoliko višje smo odkrili kamnitega možica — zadnje človeško znamenje. Nekam slovesno smo se počutili, ko smo začeli stopati po tleh, ki niso poznale človeških stopinj. Na neki skalnati vzpetini nas je dočakal guanako v ponosni drži na izbočeni skali, kot naš gams. Name-nili smo se v njegovo kraljestvo in stal je tu, kot da nam hoče to ubraniti. Ko smo se približali, pa se je z elegantnimi skoki umaknil proti višavam in nam kmalu izginil izpred oči.

Težavna pot ob potoku nas je privedla v majhno dolino, ki jo je daleč pred nami zapiral pettisočak »Punta Chiquita«. Višina nas je začela utrujati in naši utripi srca so se skoraj podvojili. Pustili smo nahrbtnike v dolini in pohiteli nazaj k ostalim tovarišem. Na srečo so nas že oddaleč zagledali in medtem poskrbeli za naše želočce.

Sklenili smo, da bomo odslej hitreje napredovali in se v ta namen znebili vse odvečne teže. Vzeli smo s seboj samo najnujnejšo opremo in hrano za štiri dni. Do noči smo bili že pri naših zapuščenihi nahrbtnikihi, malo pozneje pa v šotorih. Butanske svetilke so ustvarjale prijetno domačnost, toda svetile so nam le kratek čas, ker nas je kmalu pre-magal spanec.

Navsezgodaj nas je čakalo zelo neprijetno kopanje nog v ledenomrzli Rio Santa Clari, preko katere je držala naša pot. Na drugi strani smo še dolgo poskakovali od bolečin, dokler nam hoja ni odtajala premrlih udov. Pred nami so se v čistem ozračju in soncu bleščali zasneženi vrhovi, vendar smo jih nekam divje gledali, ker nam po naši sliki ni bil prav nobeden znan. Skozi labirint razmetanih skal smo proti poldnevu prispeli na konec doline, ki se je končavala s krasnim 80-metrskim slapom, podobnim naši Savici. Bali smo se težav pri prehodu, pa nam je zopet pomagala skrita steza iznajdljivih guanakov.

Dosedanja smer doline je težila proti zahodu in se končavala. Za slapom se je odprla nova dolina proti jugu, kjer smo končno zagledali

tudi naše vrhove. Veliko lepši so se nam zdeli kot na obledeli sliki, a tudi stene so kazale mnogo bolj negostoljuben in grozljiv videz. V zavetju skal smo poiskali lep prostorček za šotor in se spravili k večerji, nato pa k bojnemu posvetu. Sklenili smo, da bomo hodili v dveh navezah — trojica v prvi, hitrejši — Nigrita, Chiqui in jaz, po naših stopinjah pa Fernando in Pepe. Za prvi cilj smo si izbrali skrajni severozahodni vrh skupine s krasno zalcdnelo južno steno, nato bi se po grebenu povzpeli še na glavni vrh.

Zjutraj smo razočarano strmeli v sivo nebo. Pihal je mrzel veter in nam nosil v obraz snežene kepice. Vsceno smo se odločili za odhod, čeprav samo na ogled. Tako nas po poti ni mnogo razburila ugotovitev, da je brizgalka za injekcije proti višinski bolezni ostala v bazi.

Le počasi smo racali ob napol zmrznjenem potoku, še vsi zaspani in utrujeni od naporov prejšnjih dni. Nenadoma pa so sapice razgnale meglo v nižjo lego in nad nami se je odprlo modro nebo. Živahno smo se pogнали naprej, ko smo zagledali naše vrhove tako vabeče v jutranjem soncu.

Čakal nas je spopad z visoko ledeno steno med dvema vrhovoma in brez obotavljanja smo krenili proti njej. Med morenami in še redkimi penitentesi (mučeniki) smo kar hitro napredovali do višine 4600 metrov, od tu pa se je sorazmerno položna pot postavila nav-pik. Ustavili smo se, da si malo oddahnemo in počakamo na prijatelja. Pozdrav in klic srečno je veljal za naslednjo pot. Nismo več tako hitro napredovali, ker smo čutili, da lezemo proti višini 5000 metrov. Penitentesi so bili tukaj zelo nagosto posejani in precej visoki, ponekod tudi do višine poldruega metra. V manj strmem delu so nas ovirali, sedaj pa smo se jim zahvaljevali, ker so nam omogočali varnejšo pot in nam nadomeščali stopinje, ki bi jih sicer morali sekati v led. Vročina in strmina nam je jemala dih in naši koraki so bili zelo počasni. Šteli smo do deset, pa hitro glavo na cepin, da smo spet lažje zadihali. Veselili smo se vsakega koščka, ki smo ga prehodili. Na sredi stene je zazijala široka razpoka, za njo pa nekajmetrski ledeni skok, ki nam je dal precej opravka. No, klin in cepin sta mu bila kos. Tu smo se ločili od druge naveze, ki je krenila na desno proti manjšemu vrhu. Neskončnost ledu je od časa do časa rezala skala, prijetno topla, samo nečloveško strma, da smo pri vsakem koraku

čutili težo svojega telesa. Ure so hitro minevale, greben vrhov pa se ni veliko približal, zato pa je na obzorju raslo vedno več zasneženih glav. Ob treh popoldne je tudi zadnji meter snega, ki nas je ločil od grebena, zginil pod nogami. Zagledali smo našo celotno skupino, ki so jo sestavljale tri verige, vse pa so težile proti glavnemu vrhu — lepemu špičaku. Vseh vrhov je bilo pet, ne pa trije, kot smo domnevali. Trenutno smo se nahajali na verigi, ki je tekla od severozahoda v loku proti jugovzhodu in glavnemu vrhu. Dolžino grebena smo cenili na 6 do 8 kilometrov, zato je bilo popolnoma izključeno, da bi prišli še isti dan na glavni vrh. Odločili smo se za skrajni severozahodni vrh, drugi po višini v skupini.

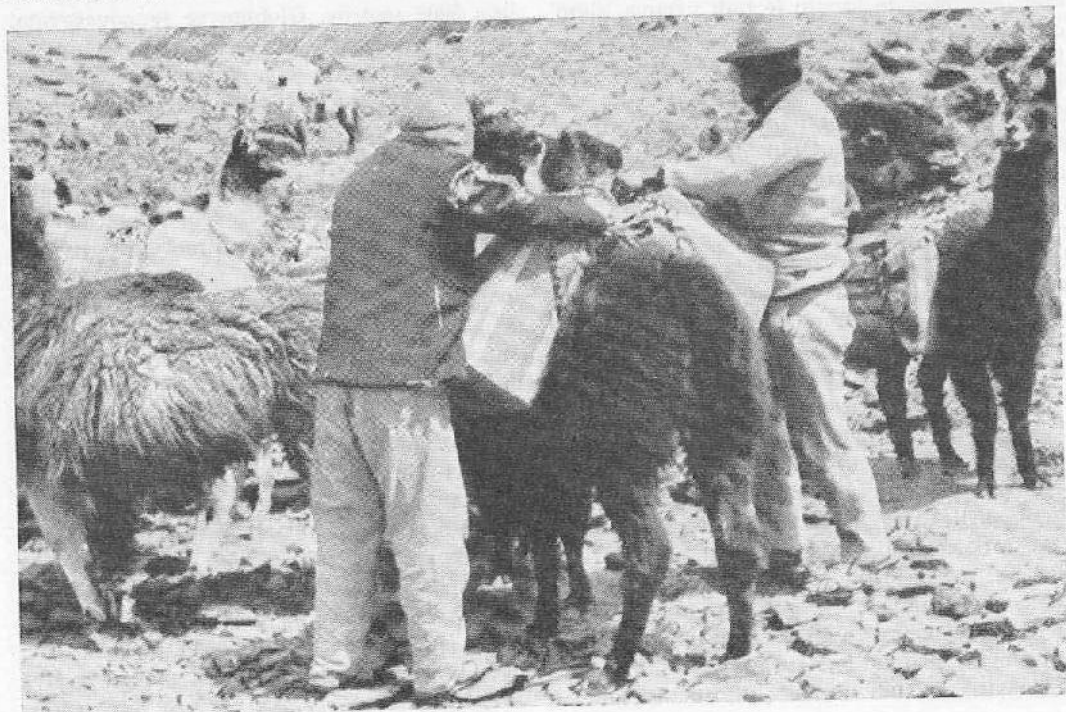
Sedaj smo bili obrnjeni proti severu in skale so bile v glavnem suhe. Položen greben nam ni povzročal nobenega tehničnega problema, tembolj pa nas je mučil drug problem. »Puna« ali višinska bolezen se močneje občuti na visokih pobočjih brez snega. Še bolj pa nas je zdelovala, ker smo bili popolnoma neaklimatizirani in nespočiti po prenašanju težkih bremen v preteklih dneh. Korak nam je bil

težji tudi na ravnem, čeprav smo nahrbtnike pustili na slemenu. Bili smo zelo klavrna trojica na pogled, ko so nas vsak hip mučili skrajno nadležni simptomi višinske bolezni — bruhanje, vrtoglavica in driska. Za 800 metrov grebena z manj kot 200 metri višinske razlike smo porabili namesto predvidene pol ure kar dve.

Greben z razmetanimi skladi črne bazaltne skale se je proti koncu nevarno zožil in na obeh straneh je zazijal prepad. Po vrtoglavem ekvilibriranju v zadnjih metrih, smo se stlačili na majhno ploščad — 5600 metrov visok vrh doslej neznanе gore. Objemi in stiski rok so veljali vsemu, kar smo skupaj doživeli in srečen sem začutil, da sem si pridobil dva nova prijatelja.

Iz razmetanih skal je zrasla piramida z zastavico CAM v polivinilasti prevlcki. Sestavili smo še opis z imeni odprave, datum in višino vrha, v zadrego pa nas je spravilo ime vrha. Sedemnajstletni Chiqui, najmlajši udeleženec naše odprave, nam je takoj postregel s predlogom in se kljub našemu norčevanju trmasto potegoval zanj. Ime njegove zarotnice Suzi se mu je zdelo najbolj pripravno

Naši pomočniki



za novi vrh, na žalost pa ne nam, čeprav seveda nismo imeli ničesar proti njegovi Suzi. Spomnili smo se, da so se nam na grebenu zdeli zasneženi vrhovi s črnimi kopicami na vrhu, kot palčki s Sneguljčico — glavnim vrhom v sredini. Tako smo imenovali naš vrh z mitološkim imenom Elmer, po enem izmed palčkov.

Še nekaj časa smo uživali čudovit razgled in ugibali imena vrhov okrog nas. Na jugu lepotec Tupungato na zahodu Cordon de la Plata, na vzhodu Tolosa in še dalj Huncal, nad vsemi pa na severu kraljevska Aconcagua.

Spustili smo se po grebenu do naših nahrbtnikov in z veseljem ugotavljali, da nam višina pri hoji ne povzroča več takih težav. Do naslednjega nižjega vrha skoraj ni bilo višinske razlike in hitro smo se povzpeli nanj, kjer sta nas že čakala druga dva prijatelja. Še pred našim prihodom sta zgradila možica, manjkali so samo naši podpisi in ime novinca. Tokrat za krst ni bilo težav, ker smo ga enako kot prvega imenovali po palčkih — Dopej, višina 5200 metrov.

Sestop je bil lažji kot gorgredc. Raztežaj za raztežajem smo podrsavali po razmehčanem snegu, ob že znanih jutranjih stopinjah. Celo preko skalnatih in snežnih skokov je šlo brez težav. Kljub hitremu sestopu nam je bil dan prekratek in kmalu je tudi vrhove, zlato obarvane od zahajajočega sonca, zajela tema. Pogledal sem na uro — 21.45, pa smo se pri-toževali nad zgodnjo temo.

Še eno uro so naše nerodne in utrujene noge štorkljale med morenami, dokler niso končno zavile v naš prijeten kotiček z dvema oranžastima šotoroma. Kar popadali smo vanju in takoj zvelkli na kup vse vrste pijač, ki jih je premogla naša prtijaga. Težja hrana nam sploh ni dišala, zato pa ni ostala niti ena konzerva kompotov in jabolčnega pireja. Šele sedaj so se nam razvezali jeziki in smo se hrupno začeli veseliti lepega uspeha naše odprave. Težko izražanje v različnih jezikih pa smo kmalu zamenjali s pesmijo. Kadar je zapel Nigrito s svojim lepim, polnim glasom, so naši ne preveč ubrani glasovi skromno onemeli. Čudovito so zvenele njegove gaučovski pesmi v tišini gorske samote.

Naslednji dan je bil prvotno določen za počitek, načrt pa smo morali spremeniti, ker se je ekspedicija že predolgo zavlekla. Nekaterim se je mudilo nazaj zaradi službenih dolžnosti, pa tudi hrane je primanjkovalo.

Odločili smo se, da samo jaz in Pepe odideva na ogled proti južni veji grebenov, naskok na glavni vrh pa bi bil po večerajšnjem dnevu prenaporen. Ostali bi medtem izpraznili taborišče in naju počakali v spodnjem.

Precej pozno sva odrinila iz našega kampa baze po dolini proti jugu, kjer jo je zapirala lepa ledena bariera. Na levi sta nas pozdravljala naša večerajšnja znanca Elmer in Dopej, opazna pa je bila tudi sled naših stopinj na strmem pobočju. Na desni sva prepoznala kamnito Punto Chiquito (Mali vrh), za nami Polleros, pred nami pa je bila neznanka, ki jo bova skušala razodeti.

Z daljšo potjo po dolini sva imela tudi več težav z morenami ter penitentesi, ki so na ravnem samo v nadlogo. Proti koncu doline sva zagledala hrbet, ki se precej položno vzpenja do našega večerajšnjega grebena in se nadaljuje na vrh. Zaradi težav s penitentesi in razdaljo naju je vsceno bolj zamakala ledena strmina, ki je v razširjeni dolini skupaj s hrbtom in južnim grebenom ustvarjala lepo, mirno amfiteatrsko krnico.

Prepozna sva bila. Sonce je že razmehčalo penitentese in sva komaj sopihala po razmočeni krnici. Zato sva se razveselila strmine in se je z vncmo lotila. Cepini so kar peli, višina pa naju ni tako dajala kot včeraj, ker sva bila že precej aklimatizirana, vsaj do višine 5600 metrov. Globina se je povečevala, okoli naju so rasli vrhovi, nad vsemi pa rahlo naoblačena lepa Aconcagua z južno steno. Prešla sva na položen greben, ki se je proti vrhu odsekal v skalnate, strme skoke. Stena je bila topla, bogata z razpokami z dobrimi oprinki, podobna dolomitskim štiricam. Kar zavriskal sem, počutil sem se kot doma v Julijcih. Škoda, da tega ne morejo doživljati moji prijatelji, s katerimi me vežejo tako lepi spomini na skupna doživljetja v domačih in tujih gorah. Toliko let je že minilo, odkar smo sanjali in delali na tem, da tudi mi posežemo v osvajanje vrhov, v še premalo raziskanih Cordillerah. Kako konkreten je bil Bojan v idejah o morebitni ekspediciji! Sojeno pa mu ni bilo, da obišče cilj svojih želja. Daleč proč od tod je skupaj z Domnom v nevihtnem popoldnevu v steni izgubil življenje. Še nekaj raztežajev in nad nama se je odprlo nebo. Zrasla je nova piramida na 5400 metrov visokem vrhu. Imenoval sem ga Bojan, v spomin na prijatelja in na vse tiste, ki so svojo ljubezen do gora plačali z življenjem.



Fotoaparat je neutrudno beležil v spomin čudovito panoramo, za počitek pa je skoraj zmanjkalo časa. Že se je bližal večer in treba je bilo pohiteti. Poiskala sva dober skalnat rogelj, pritrčila nanj vrvi, ki so švignile v prazno in midva ob njih. Tako se je ponavljalo do položnejšega grebena, ki je prehajal v zasneženo vesino. Spet naju je prchitela tema. Utrujene noge so z veseljem sprejele majhen, suh prostor za počitek. Še bolj sem se razveselil suhih nogavic iz nahrbtnika, ki so sijajno prijale mojim premočenim, premrženim stopalom. Seveda šele, ko sem se znebil specialnih gojzerjev »Mivka« iz specialno premočljivega usnja. Spalna in bivak vreča sta naredili prostorček še bolj prijazen in nisva se dolgo upirala spancu po trudapolnem dnevu.

Proti jutru me je mrzaz oropal spanja. Ob sprečem tovarišu čakam na jutro in gledam v zvezde, ki vedno bolj bledijo. V spominu obujam vso našo pot in mislim na napore, ki nas še čakajo na povratku. Ne bi bilo napačno, če bi še malo zadremal.

#### TEHNIČNO POROČILO:

V Mendosi deluje močan andinistični klub, ki precej aktivno raziskuje Cordillere, predvsem v svojem območju. Vsako leto organizirajo ekspedicije. Tako so tudi lani izvedli štiri, od teh je ena imela nalogo geografsko in alpinistično obdelati še neraziskano Cebrao Santa Clare, ki leži južno od Aconcague na približno 32°18' zapadne dolžine in 70°11' južne širine.

Odprava je bila sestavljena iz štirih članov CAM, katerim se zahvaljujem, da so me ljuboznivo sprejeli za svojega petega člana. Vodja odprave je bil Fernando de Rosas - Gordo, 25 letni študent prava; Hosc A. Boninsegna - Pepe, 21 letni študent agronomije; Daniel Roberto Cobos - Nigrito, učitelj, 20 let. Najmlajši udeleženec 17 letni gimnazijec Carlos Alberto Herrera - Chiqui, pa še jaz — Boris Kambič, študent elektrotehnike iz Ljubljane, 25 let.

Odprava je v celoti trajala 14 dni od 10. do 24. 1. 1964, v poletju južne poloble. Ves čas je bilo nezanesljivo vreme s kontrastnimi temperaturami — podnevi do + 40° C, ponoči pa do — 15°.

Raziskali smo ca. 30 km neznane doline Santa Clare in kot prvi obiskali tri vrhove, ki dolino zapirajo. Severozahodni Enano Elmer

5600 m, v istem grebenu Enano Dopej 5200 m, ter v južnem grebenu Bojanov vrh 5400 m. Glavnega vrha odprava ni dosegla, ca. 5900 m visok špičak je še vedno deviški.

Vsi podatki so vneseni v karte in oddani geografskemu ter kartografskemu institutu v Buenos Airesu. Oprema: Odprava je imela 200 kg embalirane prtljage — preveč. 2 šotora četvorčka in 2 dvojčka (Argentina po Schusterju), zelo dobri. 5 spalnih vreč do 2 kg, puh, zelo dobre. 5 kosov 80 × 90 cm penaste gume namesto blazin, zelo praktične. 1 bivak vreča (Jugoslavija, zelo dobra), 2 butanska kuhalnika, 1 svetilka in 5 rezervnih bomb (Argentina po Schusterju), zelo dobra. 5 nosilcev namesto nahrbtnikov, zelo uporabni. Nižinski čevlji, visoko nad glečnjem — odlični, višinski slabo izdelani. Zelo dober model K-2 »Mivkini«, usnje zanič. 4—40 metrske perlonke Schuster, zelo dobre. Cepini in dereze »Argentina« pretežki.

Ostala oprema kot v Centralnih Alpah, razen naočnikov z zelo temnimi filtri, ultravioleto maže, zelo mastne.

Hrana v nižinah kot običajna, samo bolj tekoča in zelo kalorična. V višinah manjše količine — sir, suhe klobase, prepčeneč in predvsem tekočine — koncentradi juhe, odlične breskve, ananas kompoti, kakao, kava, pivo.

*Leopold Stanek*

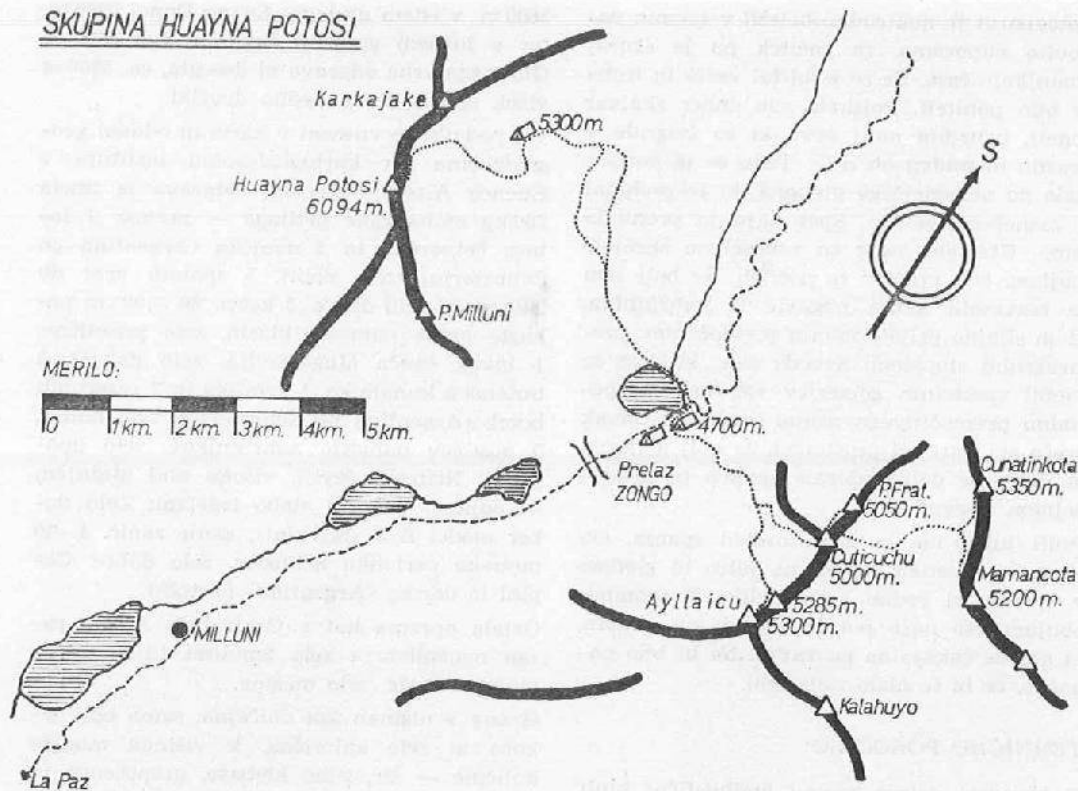
#### Naj si cvet

*Naj si cvet,  
naj si kamen,  
pride čas,  
vse izravna,  
vse prekrije,  
vse umiri.*

*Čas  
reže v polno  
ali gre mrtvi hod.  
Zori v sad  
ali odpade  
v gnil plod.*

*Moral bi imeti  
dvojno srce  
kakor drevo,  
nekatero drevo,  
eno ohranil bi  
zase celó.*

## SKUPINA HUAYNA POTOSI



### Huayna Potosi (6090 m)

dr. Ivo Valič

Prvi žarki oblivajo srebrni šotorček, ki ne-bogljeno čepi na prostranem položnejšem snežišču tik pod temno in neprijazno skalnato steno. Višje gori, kjer stena izgine, se snežišče povzpne v strm slap mogočnih in divje oblikovanih serakov in ledenih odlomov, v nedotakljivo kraljestvo večnega ledu, kamor je dovoljen dostop le vetrovom, meglam in sončnim žarkom, ki se sedaj bleščeče lomijo in odbijajo ter ga spreminjajo v čudovit pravljici svet. Daleč, daleč navzdol pa ni zapreke. Nagubana ter od ledeniških razpok na gosto prepredena mogočna in široka reka ledu je nanovo prekrita s tanko snežno odejo in okrašena s pajčevinastimi meglicami, ki

zastirajo v globoko dolino segajoče skalnate in travnate visine.

Tine že robanti okrog šotora in nas priganja. Počasi zlezemo drug za drugim iz pretosnega prenočišča in čudovito jutro hitro prežene spomin na slabo prespano, dolgo noč. Tudi Sandi in Franci z metanjem raznih kosov opreme najavita svoj sestop iz skalnate razpoke, v kateri sta si uredila bivak. Kmalu smo nared in v navezah po dva in dva zakoračimo v snežno strmino, ki na eni strani obide skalnato steno. Skoraj naletimo na opuščen bivak mehiške ekspedicije, ki je pred nekaj tedni tod ubirala isto pot — kaka dva metra široka in dolga ploščad, nekaj praznih, zarjavelih konzerv in razcefranega papirja. Počasi, korak za korakom, napredujemo, globoko dihajoč in loveč sapo. Potem nas že na kratko razdaljo ustavi razbijajoče srce in primora k odmoru. Pod snežnim grebenom na vrhu skalnate stene nas ledena strmina prisili, da se ločimo od smučarskih palic in vzamemo v roke cepine.

Na grebenu si oddahnemo. Globoko pod nami se zeleni zbiralno jezero na Abra de Zongo, ob katerem smo pred dnevi postavili bazno taborišče. Povsem razločno se vidi v nasprotne skalnate bregove in rebra vklesano korito, ki dovaja iz oddaljenih okolišnjih ledeniških jezer vodo v napol prazen zbiralnik. Pogledi nam uhajajo proti vrhovom, na katerih smo

si pred tremi dnevi stiskali roke in si čestitali k prvemu uspehu. Aylaicu, Cutticuchu, Pico Fraternidad, Mammancota, Cunaticota — obilna žetev naporne prve ture. Bolj levo stoji osamljeni, toda divji, napol kopni Tucumani z mogočno zapadno steno. In tik pod nami je reka ledu, ledenik, preko katerega smo včeraj iskali redke prehode med številnimi, globoko zevajočimi razpokami, dokler nas megla, sneg in bližajoča noč niso primorali, da smo na višini 5300 metrov postavili in si uredili višinsko taborišče.

Zaledenela dvestometrski strmina z ledeniško razpoko ob njenem vnožju nam da kar precej opravka, čeprav se še poznajo vsekane stopinje naših predhodnikov. Moramo jih poglabljati in drobiti ledu odkakujejo na vse strani izpod Sandijevega cepina. Potrpečljivo čakamo in varujemo, dokler vsak posameznik ne pride na vrsto. Po nekaj potegih vrvi in vmesnih varovanjih smo vsi brez posbnih težav preko te ovire, s katero so nas strašili že v La Pazu.

Pred nami se visoko v modro nebo dviga koničasti vrh Case Ace, najvišji vrh Huayne Potosí. Toda do njega je še daleč in vmes je položnejše in obširno snežišče. Tu šele prav za prav občutimo vse težave višine. Sneg se vdira in vsak korak pomeni napor. Dihamo s polnimi pljuči in še nam primanjkuje zraka. Vsak korak vdih, izdih. In potem po dvajsetih, tridesetih korakih nekaj minut počitka. Le volja, močna volja nam prestavlja noge. Počasi, skoraj po polževo napredujemo. Vmesni odmori so vedno daljši, kajti srce potrebuje več časa, da se nekoliko umiri. In vendar se bližamo zadnji strmini. Pod njo zberemo zadnje moči. Na ugodnem mestu se izognemo velikanski ledeniški razpoki, ki kot ogrlica obdaja sam vrh in je le na redkih mestih prehodna. Držimo se strmega in ostrega snežnega grebena, na katerem so zopet zaznavne stare stopinje. Sneg je dober in trd, skoraj leden. Previdno varujemo. Tik pod vrhom moramo prav na rob ogromne snežne opasti, ki se za dolžino vrvi skokovito požene v sam vrh. Še pred tem se z največjo previdnostjo izognemo luknji v snežni opasti. Le bežno in s tesnobo vrže v njo vsak od nas pogled, ki se zgubi v globini dveh tisoč metrov!

Končno smo na vrhu. Na vrhu prvega šesttisočaka. Nepopisna sta naša sreča in zadovoljstvo, ko se objamemo in stiskamo roke. Nepopisni je občutek vsakega od nas, občutek, ki ti zvabi solzo srčev v oko. Potem se ozremo naokoli. Proti zahodu se kot rumenkasta preproga razprostira bolivijski altiplano, ki ga bolj proti severu in skoraj na obzorju poživlja modrikastozelena gladina jezera Titicaca. Le več kot tisočmetrska zasnežena zahodna stena Huayne Potosí nas loči od roba te preproge! Na levo in desno pa morje vrhov, samih pet- in šesttisočakov, ki jih pregrinjajo nizmerna snežišča, skakajo ostri grebeni in globoke doline, v katere se steka na stotine ledenikov. Prava »Kraljev-

ska veriga«! Od vzhoda, iz Yungasa, pa tišče v vršace goste megle in veter kodra in vrtilinči njih rob tik pod nami.

Ko minemo vrhno strmino, gre hitreje, čeprav nas kmalu nato obdajajo megle. Pot je dobro vidna in le sredi obširnega snežišča si privoščimo kratek počitek. Še pred nočjo dosežemo pomožno taborišče in po kratkem posvetu se odločimo za sestop. Nahrbtniki so hitro napolnjeni in oprtani. Še zadnji požirki tople pijače in hajd navzdol.

Sredi ledenika nas ujame noč. Žarki čelnih svetilk se zgublajo v temi in megli in nekajkrat zgrešimo stopinje, ki jih je že nekoliko zamel sneg. Daleč naokoli se izogibamo širokim razpokam, v katerih žarek svetilke zaman išče dno, dokler ne najdemo mostička ali ožjega mesta, ki ga lahko preskočimo. Še bolj neredna je hoja na koncu ledenika, kjer noge iščejo trdnejše opore med krhkimi penitentsi, čevlji ali dva visokimi in nagosto posejanimi sneženimi, ostrimi stožci. Kar odahnemo se, ko je za nami obrobna strmina ledenika. Po skalah in nato po robu morene gre hitreje, dokler ne najdemo kozje stezice, ki se vije med šopi visoke trave in nas pripelje do korita, ki dovaja vodo v zbiralno jezero. Potem se zvrstimo drug za drugim in loveč ravnotežje s palicami v roki koracamo po zunanjem, betonskem, za čevlji širokem robu korita, vsak hip pripravljeno, da se pri neprevidnem spodrsanju vržemo v korito. Pot je močno vijugasta in ob vsakem ostrem ovinku in pogledu v grozečo temo na levi, se ne moremo znebiti moreče tesnobe. Nehote večkrat primemo za skalo onkraj korita v strahu, da nas ne bi potegnilo v temo. Nenadoma nas zaustavi nizek predor in ne preostane nam nič drugega, kot da močno sklonjeni zakoračimo vanj. V širokem razkoraku se rincmo skozenj želeč ohraniti suhe noge. Toda v naslednjem, še nižjem predoru je taka telovadba preveč naporna in noge se nam do gležnjev potope v ledenomrzlo vodo. Nekje nam leden slap zapre pot in zopet pride cepin do veljave. Ko se prerinemo še skozi dva taka, nekaj deset metrov dolga predora, nam zoprno klokota v čevljih. Kmalu prispemo do mesta, kjer smo včeraj dopoldne zavili v breg in se tako izognili predoru. Toda danes nam je ta pot bolj pri srcu in vsak vzpon bi nam bil hudo odveč. Še zadnja strmina po prekoračenju betonskega jezua predstavlja zoprno oviro za mlahave noge. Nekaj pred polnočjo smo zopet v baznem taborišču.

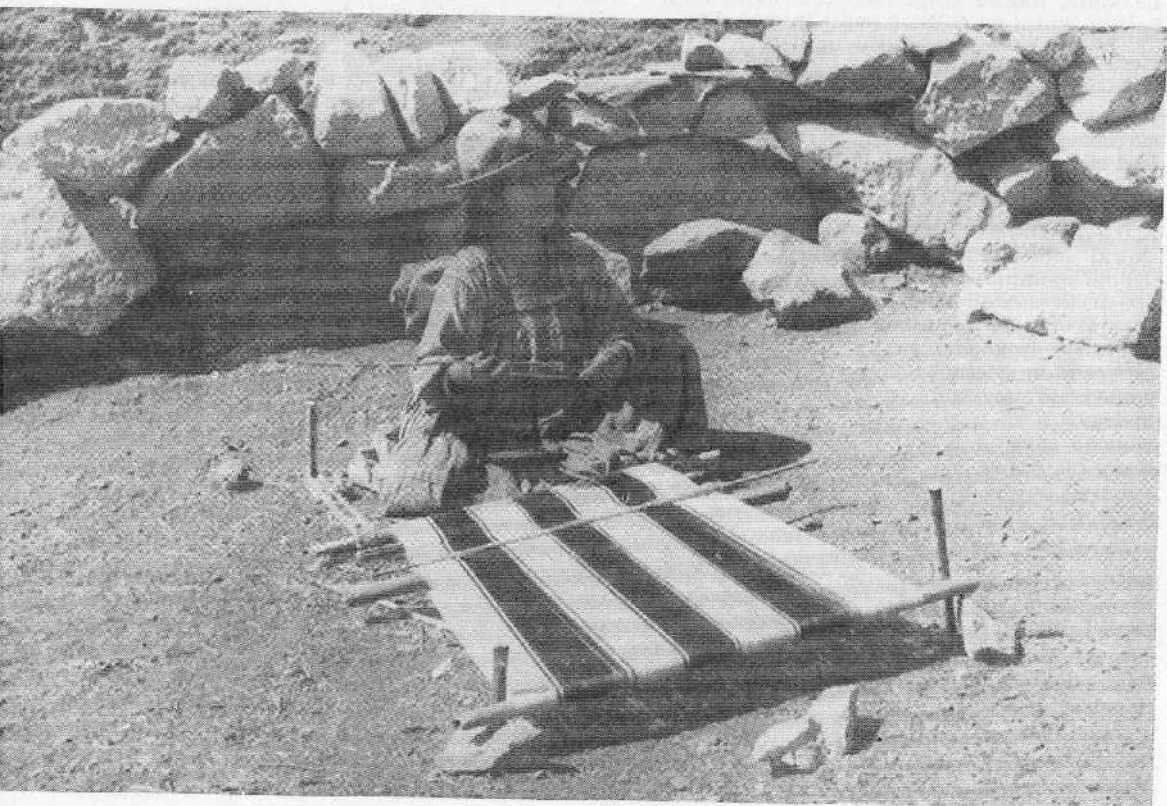
Toplo sonce je že segrelo šotore, ko se leno pretegujoče splazimo iz njih. Otekle, krmežljave oči se ozro proti Huayni Potosí, enemu izmed najlepših vrhov Cordillere Real, in beseda občudovanja in spoštovanja nam zamre na razpokanih ustnicah. In stara Indijanka, ki na betonski plošči za našimi šotori suši reven kupček drobnega krompirja, s katerim ravna, kot da bi bilo zlato, nas veselo in s širokim nasmeškom pozdravi: »Buenas días, caballeros!«





*Indijanski trg (coca, špirt)*

*Indijanske statue*



## Vesele zgodbe s poti v Ande

Ze tretji dan potovanja z novo motorno ladjo »Ljubljana« je bilo slabo morje. Vsi člani odprave smo se pri zajtrku počutili slabo, vendar smo se po nasvetu starih mornarjev silili z zajtrkom. Samo »strica« Lojza ni motilo močno zibanje. Dodatno si je še sladkal kavo, rekoč: »Bo vsaj bruhanje bolj sladko!« Tinc pa je hudomušno pripomnil: »Zdaj vem, zakaj so s hodnikov zginile vse preproge!«

Tri dni postanka v Casablanci smo člani odprave temeljito izkoristili za ogled zanimivega mesta. Trem udeležencem se je celo nasmehnila sreča, da so se udeležili brezplačno avtomobilskega izleta v 250 km oddaljeni Marakeš. Po povratku je bilo seveda prvo vprašanje, kako je bilo. Pa je »stric« Lojz vzkliknil: »To je šele prava Afrika! Samo levov je še manjkalo!«

Na bazarju v Casablanci je vedno zelo živahno. Trgovci vsiljivo ponujajo razno orientalsko blago in spominke v vseh mogočih jezikih. Tudi srbske kletvice obvladajo prav dobro.

Oba Lojza sta se odločila, da si kupita fese. Čeprav sta prvotno ceno po dolgem barantanju znižala za petkrat, nista imela dovolj denarja na razpolago, pa sta trgovcu ponudila naš petstotak. Pri prvem trgovcu nista uspela. Pritekel je za njima, vzel fes in vrnil denar. Potem sta poskusila pri drugem, ki je po barantanju ves zadovoljen spravil petstotak v žep.

Potovanje preko Atlantika je dolgo in po svoje tudi dolgočasno. Kamor pogledaš, samo morje. To je najbolj motilo mene in nekoč je priklopelo na dan: »Nobene divjačine! Ko bi vsaj rastle kakšno grmovje!«

Neko popoldne je ladijska sirena napovedala, da se nahajamo na ekvatorju. In na zadnji palubi se je pojavil bog Neptun s svojim spremstvom, da blagoslovi vse tiste, ki prvič prestopajo njegovo mejo. Vsakega takega reveža piratije posebej privedo pred njega in med polivanjem vode za vrat in mazanjem z mokrim čopičem po obrazu dobi vsak kopicico dobrih in lepih življenjskih napotkov. Potem še skodelica morske vode in skodelica ruma za »notranji« krst. Ko pa je vse končano, so kar naenkrat vsi navzoči »kršчени« s curki vode iz vseh strani. Ni ga na ladji, ki bi ostal suh.

Zvečer je sledila slovesna podelitev spričeval — Neptunovih uradnih potrdil in zabava. Popolnoma smo pozabili na morsko bolezen.

Iz Buenos Airesa v La Paz in obratno vozi vlak le dvakrat tedensko. V obmejno mesto Quiaco (Argentina) prispe pozno zvečer in od tu nadaljuje pot šele naslednje dopoldne, kajti carina ima uradne ure samo od 9. do 17. ure. Pot pa nadaljujejo le spalnega vagoni in mi, ki smo imeli le I. razred in smo morali prenočiti v hotelu, smo morali peš preko meje v 2 km oddaljeno mesto Villa-zon na bolivijski strani. Glavni carinski urad v Quiaci je ob železniški postaji in ker je bil še zaprt, smo jo korajžno ubrali kar proti meji. Tu pa smo naleteli ponovno na carinske uslužbenke in na vprašanje, če so nam že oni tam pregledali prtljago, smo vsi v en mah odgovorili pritrdilno — in tako je odpadel carinski pregled.

V vlaku, ki nadaljuje pot proti La Pazu, nas je presenetila pozornost, saj so nam kar z več strani ponujali odeje. Ker nas je prejšnji dve noči pošteno mrazilo in smo mislili, da ta pozornost pač priteče potnikom I. razreda, smo se je z največjim veseljem tudi poslužili. Toda kmalu smo dobili anonimno obvestilo: »Če vas kdo vpraša za odeje, recite, da so vaše. Za uslugo se vam najlepše zahvaljujem!« Aha! Taka je ta stvar! Toda vsceno so nam koristile. Do zapleta je prišlo šele naslednji dan, ko je bila »carinska nevarnost« mimo. Tedaj so številni tihotapci začeli zbirati svojo robo, ki so jo imeli skrito po vseh mogočih in nemogočih luknjah. Tudi mi smo oddali odeje, ko je prišel neko ponje. Toda na naslednji postaji se je šele javil prvi lastnik! In v vagonu je nastal vik in krik. »Ogoljufali ste me! Sedaj jih plačajte!« Nikakor mu nismo mogli dopovedati, da nismo vedeli, da je on pravi lastnik in da smo nedolžne žrtve tihotapske anonimnosti, ki jo je pač neko spretno izkoristil. Ker ni dosegel ničesar, je poklical celo policijo na pomoč. Ta pa je ostala nevtralna in jezen je zapustil vagon. Čez nekaj časa pa smo opazili, da je le našel svojo robo. Bila je pri nekem drugem mojstru tega športa.

Vsi člani odprave razen vodje smo se kmalu nehali briti. Posebno »stric« Lojz je imel veliko, črno brado, na katero je bil nadvse ponosen. Ni ga motilo, da so ga na ulicah Casablance, Ria de Janeira, Santosa, Montevidea, Buenos Airesa in La Paza mimoidoči imeli za Fidel Castra. Posebno v La Pazu je vzbujal splošno pozornost, saj Indijancem, ki tvorijo večino prebivalstva Bolivije, skoraj ne rastejo dlake. Odpravo pa je zapazila tudi tamkajšnja policija in kmalu po prihodu v La Paz vse člane kot »sumljive osebe« tudi aretirala in nas z »marico« odpeljala v svoj glavni stan. Po posredovanju jugoslovanskega veleposlanika in bolivijskega notranjega ministra pa smo bili kmalu odpuščeni, toda v

hotel smo se morali vrniti peš, razen »strica« Lojza, ki so ga tudi nazaj vrnili z »mari-co«...!

Jezero Condoriri in njegova okolica sta nas očarala s svojo lepoto. In nismo si mogli kaj, da ne bi nekaj dobrih stvari poimenovali s tem imenom. Tako smo imeli Condoriri menu: v vodi razredčena jetrna pasteta s koščki »mesnega doručka«. V isti posodi, kjer mora ostati še nekaj tega obroka, nato zakuhaš argo juho. Tako si imel dvojno korist — skoraj je bila pomita tudi posoda. Druga dobra stvar je bil Condoriri pralni stroj. Obteženo posodo smo enostavno namočili v jezero. Tako tudi dele perila, ki pa so bili obteženi le na tisti strani, odkoder je pihal veter in tega je bilo vsak dan dovolj. Čimdalj si ga pustil v vodi, tem temeljiteje so valovi opravili svoje delo.

Okrog jezera se je paslo polno lam. Kljub pičli in več kot skromni paši pa imajo ogromne količine iztrebkov, ki jih Indijanci uporabljajo za kurjavo. Oblika teh iztrebkov pa je podobna neki vrsti bonbonov, s katerimi nas je obdarovala tovarna »Šumi« in tako smo te prekrstili kar v Condoriri bonbone.

Španščino sta najbolje obvladala »Big Boss« — vodja odprave in »Tiño del Bohiño« (izgov. Tinjo del Bohinjo) — Tine iz Bohinja. Tudi drugi smo skušali ob raznih priložnostih uveljaviti svoje znanje. Tako je »el secretario« odprave načel pogovor z nekim Indijancem: »Buenas dias — dober dan!« Pa vskoči vmes, Tiño del Bohiño: »Sedaj se reče buenas tardes — dobro popoldne.« »El secretario« pa mu odvrne ogorčeno: »Ne prekinjaj me! Tako lepo sem začel govoriti po špansko, pa si usekal vmes!«

Ob povratku iz skupine Condoriri smo tovorili opremo z lamami. Natovarjanje je bilo počasno, kajti lame so dokaj plahe živali. Ko je bila vsa oprema naložena in so jih pastirji odvezovali, jo je večji del črede urno pobrisal po dolini. Eni izmed njih je uspelo, da se je otrsela neprijetnega tovora, toda ne povsem. Še privezani vreči je z vso ihto vlekla za seboj in to kar po potoku. »El secretario« je žalostno ugotovil, da so to njegove stvari — osebna oprema in njegova »pisarna«. Nemočen je s kislim obrazom opazoval to »potegavščino«.

Druga žrtev lam je bil »stric« Lojz. Ko smo pretovarjali opremo na kamion, smo opazili, da manjka njegova in še neka druga vreča. Hitro nazaj proti jezeru Condoriri. Obe sta ležali sredi poti, kjer jih je odvrгла lama. Čeprav je bil prenos opreme z lamami za nas zanimiv in posebna fotografska poslastica, smo bili enotnega mišljenja, da je prenos s konji le kvalitetnejši.

Na poti proti Illampuju smo ob jezeru Titi-caca naleteli na slovesen sprevid. Indijanci, maskirani v izredne in edinstvene maske in

oblačila, so se v plesnem ritmu pomikali proti cerkvi na vzpetini. Takoj smo ustavili kamion in fotoaparati so začeli škrtati vsevprek. »El secretario« — tudi v vlogi snemalca — je pridno snemal. Toda Indijanci so bili že malo »v rožcah« in so mu stalno nagajali. Celo nekaj kamnov je priletelo proti njemu. Za hip smo jih potolažili s cigaretami in bonboni. Izkoristil sem gnečo okrog »el secretaria« in snemal od strani. Ko sem mislil, da sem Indijance pretental in da bom brez nevarnosti prišel do lepih posnetkov, me je iznenadil lepo uspel udarec z nogo v zadnjico. Kaj sem mogel! Samo kislo sem se nasmehnil, zahvala pa mi je zamrla na ustnicah.

V mestecu Sorati pod Illampujem smo se za kratek čas ustavili. Zelo prijazen šofer in njegov spremljevalec sta porabila kratek postanek za kosilo in preden smo se odpeljali, sta za hip skočila še v cerkev. Ne dolgo za tem nam je bilo takoj jasno, zakaj je bila molitev potrebna. Še med potjo se je večkrat prekrizal — in voznja po izredno strmi, ozki, luknjasti in spolzki cesti nad nekaj stometrskimi prepadi se je srečno končala.

Nobeden od nas ni lovec, zato smo bili obo-roženi le s pištolami in še to brez potrebe. Na Cuevas calientes pod Illampujem, kjer smo imeli postavljeno bazno taborišče, pa je bilo v okolici vse polno viskačasov — neke vrste skalnih veveric. In tako je »Big Bossa« in Lojza zamikala lovska strast. Uporabila sta vse svoje kamayevske spretnosti zasledovanja, pa brez sreče. Po dolini je odmevalo, kot bi nekdó streljal z brzostrelnim topom. Čeprav so jima viskačasi dovolili prav dostojno približanje, sta se oba praznih rok vrnila v tabor. Seveda so neuspehu bile krive pištole! Tine pa je nedolžno vprašal: »Zakaj pa nisi vrget pištole za njim? Gotovo bi ga zadel! In imeli bi dober golaž!«

Na povratku izpod Illampuja nas je zatekla noč v Sorati, kjer smo morali prenočiti. Ponoči nas je iz najglobljega sna zbudil hreščec glas iz gramofona, postavljenega tik pod našim oknom. Ravno sredi prerekanja, na kakšen način bi ga utišali, je prenehal in tedaj se je zaslíhal močan vzklík: »Alisia, močno te ljubim!« in koraki so se izgubili v noč. Drugi dan smo zvedeli, da ta svojstvena serenada ni veljala nam, ampak šoferjevi hčerki, ki je tokrat spremljala svojega očeta.

Drugi dan smo dobivali sopotnike, kajti šofer je želel zaslužiti še povrh. Vsi zaprašeni in pošteno kosmati smo sedeli zadaj na opremi, pokriti s kapucami svojih temnoplavih vetrovk. Neki Indijanec, ki smo ga »pobralli« med potjo, nas je potem, ko je zlezal na kamion, in se odkril, spoštljivo pozdravil: »Buenas dias, padres!« Na, zdaj nas imajo za patre!

Nekaj dni pred odhodom iz La Paza smo šli na izlet v Tiwanacu, kjer so izkopanine isto-



imenskega, zgodovinsko zelo pomembnega mesta. Nato smo si želeli ogledati še jezero Titicaca, ki je oddaljeno le nekaj kilometrov in kjer smo upali na nekaj dobrih posnetkov. Toda v mestecu, ki je glavno pristanišče, smo naleteli na izredno umazanijo. Sli smo ob obali na levo in desno. Povsod enako. Lojz, vznemirjen nad to »lepoto«, si ni mogel kaj, da ne bi vzkliknil: »Que lindo — kako lep!»

Na »Bovcu«, s katerim smo se vračali, nas je mučilo že domotožje. Da bi si skrajšali čas, smo se ukvarjali z vsem mogočim in nemogočim. Tako se je »stric« Lojz ob nekajurnem postanku na Kapverdskih otokih posvetil ribištvu. In res mu je uspelo, da je ujel lepo ribo. Tine jo je prišel pogledat in znil: »Kaj ji je padel svinec na glavo?«

## Zdravnikovi zapiski iz And

Nekako marca je bilo znano, da bo odprava skoraj gotovo v predvidenem času krenila na pot. Izbrani so bili kandidati in tako smo začeli s skupnimi treningi, na katerih smo sodelovali več ali manj vsi. Gazili smo sneg, smučali po pobočjih Krvavca in Mojstrovke, utirali smučine po dolini Triglavskih jezer in Krme ter Tamarja, potem pa nas je zatekla pomlad v stenah Kogla in Triglava. V zaključno fazo intenzivnih priprav je bil vključen tudi zdravniški pregled in sanacija zobovja vseh kandidatov. Pri slednjem je bila dana individualna izbira zdravnika, zdravniški pregled pa je bil izvršen delno na polikliniki v Ljubljani, delno v športni ambulanti. Na polikliniki je bil izvršen rentgenski pregled želodca, specialistični pregled ušes, nosu in grla z rentgenskim slikanjem obnosnih in čelnih votlin ter številni laboratorijski pregledi krvi, seča in blata. V športni ambulanti pa smo opravili splošni pregled, združen z rentgenskim pregledom srca in pljuč ter elektrokardiografijo, testiranjem kondicije in merjenjem reakcijskega časa. Zdravstveno stanje in kondicija vseh kandidatov sta bili zadovoljivi in brez kakšnih posebnosti, tako da pri dokončni izbiri članov odprave zdravstveno stanje kandidatov ni imelo odločujoče vloge. Na Zavodu za transfuzijo krvi SRS je bila vsem določena krvna skupina. Prav tako smo opravili tudi predpisano cepljenje proti kozam (obvezno) ter proti tifusu, paratifusu A + B ter tetanusu. 5. junija smo bili z vsemi izvidi predstavljeni zdravniški komisiji socialnega zavarovanja v Ljubljani, ki je ugotovila popolno sposobnost vseh

članov. Istočasno pa je tudi potekala akcija za nabavo potrebnih zdravil, obvezilnega materiala in instrumentov. Kar na 21 ustanov in podjetij smo naslovili svoje prošnje in 17 od teh se je odzvalo in ponudilo pomoč. Le kratek čas pred odhodom smo bili izbrani dokončni člani odprave in vsem nam je bilo hudo, da sta morala dva odlična in prizadevna tovariša odpasti zaradi pomanjkanja finančnih sredstev. Povprečna starost članov odprave je bila 30 let.

Že prve dni potovanja z ladjo smo začeli z redno jutranjo telovadbo, ki je trajala dnevno eno uro. V ta trening, ki mu je bil namen ohraniti kondicijo, je bil vključen tek 1 do 4 km ter proste in druge vaje. Treningi so bili redni razen nekaterih dni, ko jih ni dopuščalo razburkano morje. Potovanje preko Atlantskega oceana smo na splošno dobro prenašali razen nekaj dni, ko nas je mučila morska bolezen in nam je najbolj prijalo ležanje. Že od začetka smo vsak dan uživali železov preparat ormeron in C vitamin, od izkrcanja v Buenos Airesu pa naslednje tri tedne C vitamin in B-complex vitamin, vse z namenom, da bi bili čimbolje v vsakem pogledu pripravljeni na bližajoče se napore.

Naslednji dan po prihodu v pristanišče Santos (Brazilija), 6. julija, smo ponovno z merjenjem kontrolirali svojo kondicijo in težo. Test je pokazal enakovredne, delno tudi boljše rezultate kot pri prvem merjenju v Ljubljani in tudi vsi smo nekoliko pridobili na teži (do 2 kg), kar je glede na odlično hrano na ladji povsem razumljivo.

Na potovanju z vlakom iz Buenos Airesa v La Paz, ki je trajalo 4 dni in je bilo dokaj naporno (1. razred ozkotirne železnice, neudobni vagoni, gneča, zadah, prah, mraz) nas je na višinah preko 3500 metrov mučil glavobol, ki je trajal še dva, tri dni po prihodu v La Paz (nadmorska višina 3500 m). Na tem delu potovanja smo skoraj vsi dobili nahod. Enotedensko bivanje v La Pazu je bilo zaradi prilagajanja na višino koristno, čeprav nas je k temu neprostovoljnemu počitku primorala carinska birokracija. Spočetka nas je to jezilo in spravljalo v slabo voljo, toda kasneje smo kmalu uvideli, da je bilo to samo nam v prid. Prve dni bivanja v La Pazu smo se že pri običajni hoji po mestu hitro zadihali in utrip srca je bil še v mirovanju precej hitrejši. Toda tej višini smo se hitro prilagodili in zadnje dneve pred odhodom v Cordillero Real smo se vsi člani odprave počutili dobro.

V I. baznem taborišču na Abra de Zongo (4700 m) sta nas vse mučila glavobol in nepečnost. Uživali smo običajne tablete proti glavobolu in tudi tablete za spanje. Ze samo delo pri urejanju taborišča nas je utrudilo: Kretnje so bile veliko počasnejše in hitro smo se zasopli. Prvi vzponi so bili naporni, čeprav smo hodili zelo počasi in da smo pogosto počivali. Na višinah preko 5000 m smo morali po vsakih 30 do 40 korakih počivati nekaj minut, nekoliko višje pa je že vsak

korak zahteval svoj vdih in izdih. Organizem smo podpirali s karamelami glycoramina (glukoza + coramin), s preparatom podobnim viterginu. Vseeno je bilo potrebno dovolj volje, da smo premagali ta napor. Tudi odpor proti jedi smo premagovali z voljo, saj smo vedeli, da potrebujemo veliko kalorij za uspešno hojo. Zaradi dihanja skozi usta in suhega zraka smo vsi imeli vneta žrela in grla in smo redno, tudi med hojo, uživali tablete za desinfekcijo ust, žrela in grla (straminol, menthosan). V tem času je en član obolel za lažjo angino, skoraj vsi pa smo imeli večje ali manjše težave zaradi hemeroidov (prehrana, napor, higiena). Čeprav so po zdravljenju težave prenehale ali pa so se vsaj znatno ublažile, so vendar nekateri imeli v času bivanja v Cordilleri Real še občasne težave zaradi te neprijetnosti. Bila je edina stvar, ki nam je povzročala nekoliko resnejše preglavice. Vse omenjene težave pa niso ovirale predvidenih vzponov.

V II. baznem taborišču ob jezeru Condoriri (4550 m) smo se počutili mnogo bolje in zdravstveno stanje vseh članov je bilo zadovoljivo. Le en član je obolel za lažjim vnetjem dihalnega aparata, ki je bil dokončno ozdravljen šele med dnevi počitka v La Pazu. V drugi polovici bivanja ob jezeru Condoriri oziroma po 14 dneh bivanja v Cordilleri Real pa sta že prišli pri vseh članih do izraza odlična kondicija in navajenost na višino (aklimatizacija), saj smo ob nekaterih razmerah opravili isto pot v znatno krajšem času in z veliko manjšim naporom.

Prav tako, kot je bil koristen prvi teden bivanja v La Pazu, tako je bil dobrodošel tudi enotedenski počitek istotam po povratku iz skupine Condoriri. To in pa faktika vzponov nasploh (naveže so se v višinskih, pomožnih taboriščih zadrževali največ tri dni, nato pa so se vračale za dan dva na aktiven počitek v precej nižje ležeča bazna taborišča) sta pripomogla, da smo se vsi hitro in dobro prilagodili na višino in da smo svoj kondicijski maksimum tako v psihičnem kot tudi v fizičnem smislu dosegli prav v času zadnje tretjine poti, ko je bil zavzet najtežji in najzahtevnejši vrh Illampu (6362 m). V tem času smo vsi člani prebili več kot teden dni na višini preko 5100 metrov brez posebnih težav, le nespečnost nas je deloma mučila.

Tehnična in osebna oprema je bila skoraj vsa domačega izvora, prehranbeni artikli pa v celoti. Oboje je popolnoma ustrezalo potrebam odprave tako po kvaliteti kot kvantiteti. Med bivanjem v Cordilleri Real kot tudi v La Pazu in med potovanjem (razen na vlak) je bilo zagotovljeno dovolj udobnosti in potreben higienski minimum. S prehrano smo bili zadovoljni. Pogrešali smo le več kompotov in kislih živil (zelje, kumarice, gobe) ter pestrejšo izbiro mesnih konserv. Med bivanjem v La Pazu in na potovanju smo imeli na razpolago tudi dovolj sadja in sveže zelenjave. Sicer pa smo uživali v Cordilleri Real in tudi sicer največ beljakovinsko hrano

(razne vrste mesa, mesnih in ribjih izdelkov) ter predvsem med vzponi ogljikove hidrate: čokolado, sladkor v različnih oblikah in raztopinah ter konservirano, sladkano mleko in sir. Pitju vode med potovanjem z železnico in med bivanjem v La Pazu smo se načrtno izogibali in smo jo nadomeščali s pitjem brezalkoholnih pijač in piva. V taboriščih pa smo pili iz naravnih izvorov ali topili sneg in smo uporabljali tudi neprekuhano vodo brez posledic. S seboj smo imeli tudi nekaj žganih pijač (konjak, slivovka), ki smo jih večinoma podarili domačim in drugim »zaslužnim« osebam, ki so nam pomagale, toda tudi nam je bil ob primernih priložnostih požirek dobrodošel. Vsi člani razen mene so še pred odhodom opustili vsakršno kajenje, čeprav smo bili tudi s cigaretami dobro založeni. Osebno mi kajenje ni delalo težav in moram priznati, da mi je celo prijalo, posebno, ker sem ga le moral nekoliko omejiti.

Po zaključku vzponov nam je ostala znatna količina zdravil na razpolago. Iz te zaloge je bila opremljena hišna lekarna na našem veleposlaništvu v La Pazu, preostalo količino zdravil pa smo sporazumno z našim veleposlaništvom poklonili otroški varstveni ustanovi »Ciudad del niño«, kjer je bilo pravkar dograjeno novo ambulantno poslopje. Slovesno smo izročili darilo 12. septembra v navzočnosti našega veleposlanika tov. Kole Čašule in zastopnika bolivijske vlade, bivšega ministra dr. Franca, in jo je zabeležilo tudi dnevno časopisje.

Med odpravo sem nudil zdravniško pomoč tudi potnikom in članom posadke obeh ladij, s katerima smo potovali, članom našega veleposlaništva v La Pazu, nekaterim našim izseljencem ter domačinom v naselju Ancoma pod Illampujem. Sicer pa sem zadnje dni bivanja v La Pazu izkoristil za ogled nekaterih zdravstvenih ustanov.

Odprava je potrebno količino zdravil in obvezilnega materiala dobila brezplačno, in sicer od sledečih tovarn: Lek — Ljubljana, Krka — Novo mesto, Pliva in Jugodijetika — Zagreb, Zdravlje — Leskovac, Ciba in Sandoz — Švica, Tovarna sanitetnega materiala — Vir pri Domžalah. Zavod za transfuzijo krvi SRS iz Ljubljane je opremil odpravo z infuzijskimi tekočinami ter vzorno opremo sterilnega materiala. Poleg omenjenih ustanov in tovarn so sodelovale z različnimi prispevki še sledeče ustanove: Kirurška klinika — Ljubljana, Bolnišnica za ginek. n. porodništvo — Kranj, Higienski inštitut — Ljubljana ter Zavod za zdravstveno varstvo — Ljubljana. Kompletni kirurški instrumentarij za potrebe odprave pa je nabavila Komisija za GRS pri PZS. Zaščitno kremo — Trisul mazilo — je prispevala veldrogerija Vedrog iz Ljubljane in je v vsakem pogledu ustrezala potrebam odprave. Za zaščito ustnic pa smo uporabljali odlično in že dobro preizkušeno mazilo labisan. Vsem navedenim iskrena zahvala vseh nas udeležencev za razumevanje in nescbično pomoč!

## Cordillera Real

Tine Mihelič

### I. Andi, Cordillera Real, dežela in ljudje

Mogočna hrbtnica obeh Amerik — gorovje Andov — po svojih dimenzijah daleč prekaša vse ostale gorske sisteme na zemeljski obli. Ne dosega sicer višine himalajskih vrhov, toda presega centralnoazijska gorovja po svoji izredni dolžini. Od Aljaske do Ognjene zemlje se razteza skoraj nepretrgana vrsta visokih vrhov, povezujoča Arktiko z Antarktiko, razvejujoča se v številne grebene in docela samostojne gorske sklope, ki mnogokrat presežejo višino šesttisoč metrov. Gorovje tolikšnega obsega seveda ne more biti v vsej svoji dolžini enovito. Vsak izmed podnebnih pasov da deželi svoj pečat, Andi pa potekajo prav skozi vse pasove od ekvatorja do polarnih področij. Izredno pestrost tega gorovja pa stopnjujejo še razlike v načinu nastanka posameznih delov. vzdolž celotne verige Andov se mešajo med seboj visoki, deloma še delujoči vulkani in mladanagubana gorovja. Ta so največkrat ledeniške narave. V najjužnejših področjih srečamo ostre skalnate obeliske, izredno težko dostopne zaradi svojih navpičnih sten, ki jih obdajajo z vseh strani in skrajno neugodnih vremenskih razmer. V suhih področjih severne Argentine in Čila pa se dvigujejo iznad prostranih puščav skoraj docela kopni vrhovi kopastih oblik, ki ne dajo slutiti svojih šesttisočmetrskih višin.

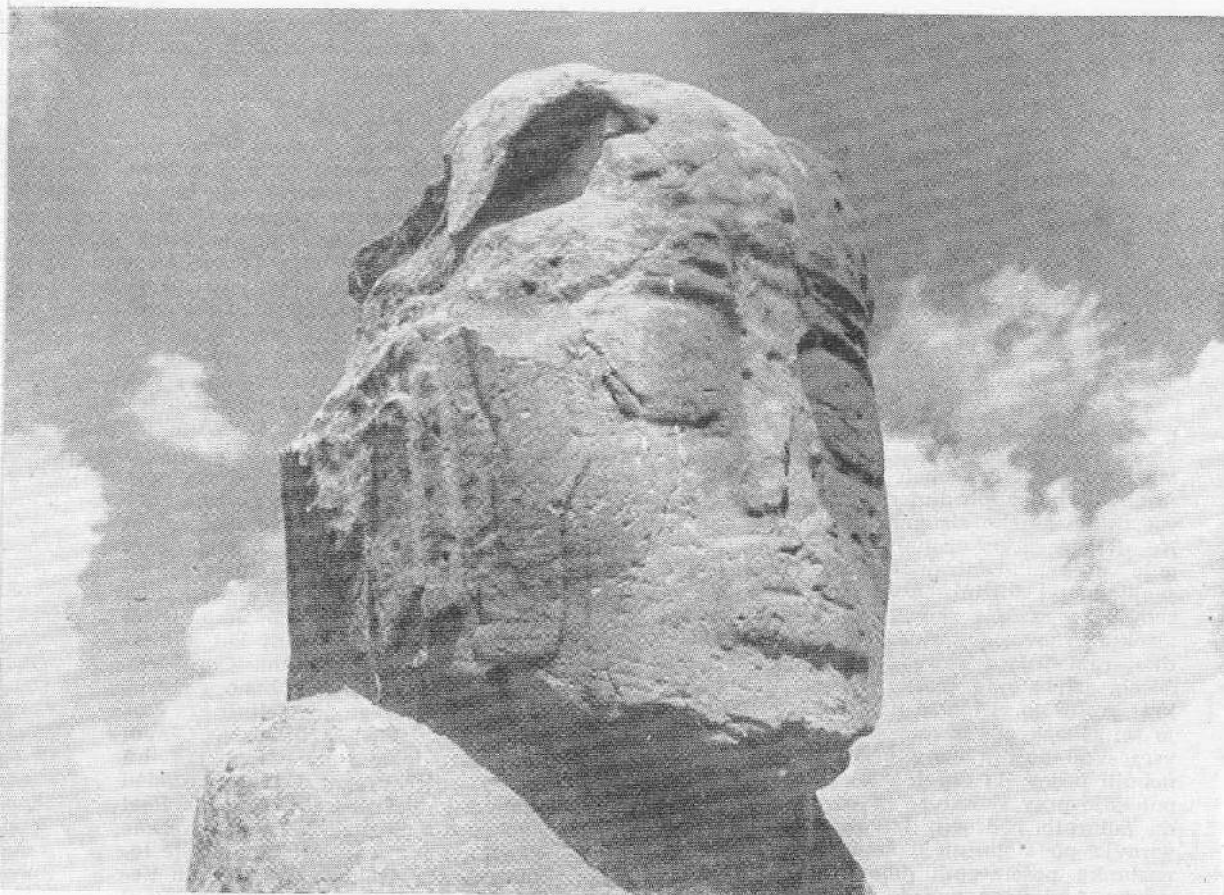
Svojo kulminacijo doseže gorovje med deseto in dvajseto stopinjo južne širine. Tu se dotle razmeroma enotni greben razcepi v številne samostojne sisteme, katerih vsak bi mogel predstavljati gorovje, pa so vendarle samo delci velikanskega matičnega gorstva. Andi dosežejo tod tako širino, da bi vanje lahko postavili počez celotno verigo Alp od Dunaja do Nize. Tod srečamo visoke planote izredne prostranosti. Na njih leže cvetoča mesta, valovijo velika jezera, tu je bilo središče davnih kultur in tudi danes je tod središče Bolivije. To velikansko področje ni več gorovje, to je celoten kompleks zemljišča, pomaknjen v veliko višino. Iz tega mogočnega temelja se nato pno visoke gorske verige — Cordillere. Te šle predstavljajo gorovje v našem pomenu besede. Sredi teh

neizmernih planot se torej gorovje prične šele v višini iznad mnogih visokih alpskih vrhov. Prav tu, v srcu Andov, se belijo iznad pustih visokih planot visoki, ledeni vrhovi gorske verige Cordillere Real

Tik nad severnim robom velikega jezera Titicaca se dotle razmeroma strnjjen greben Cordillere razcepi v dve mogočni veji, ki obdajata prostrano bolivijsko planoto — Altiplano Na zapadu ležečo Cordillero Occidental sestavljajo zelo visoki vrhovi vulkanskega izvora, najvišji od njih Sajama (6520 m) je obenem tudi najvišji vrh Bolivije. Vendar to gorovje po lepoti in zanimivosti daleč zaostaja za vzhodnim mejnikom Altiplana — Cordillero Real, katere ostri ledeni vrhovi jo že od nekdaj uvrščajo med najprivlačnejše cilje alpinističnega udejstvovanja v Americi in na svetu sploh.

Po razsežnosti je Cordillera Real — po naše Kraljevska Kordiljera — vredna svojega imena, saj predstavlja največjo gorsko verigo Andov. Ne dosega sicer višine najvišjih vrhov Amerike (Aconcagua — 6960 m), toda nikjer drugje v velikanski verigi Andov ne naletimo na tako strnjeno, neprekinjeno vrsto lepih vrhov, ki se raztezajo nič manj kot stopetdeset kilometrov daleč. Celotna Cordillera Real, ki je seveda mladanagubano gorovje, je sestavljena iz starega kristalinčnega kamnja in paleozojskih škrljavcev. Glavni greben skupine poteka v nenavadno pravilni ravni črti v smeri jugovzhod-severozapad vzdolž obale jezera Titicaca. Cordillera Real se na jugu pričinja iznad globoko zarezane doline reke La Paz, ki jo loči od južneje ležečih skupin Araca, Quimza Cruz, Santa Velacruz, Tunari in še mnogih drugih manj pomembnih skupin in grebenov, razvejanih na izredno prostrancem področju. Severni mejnik Cordillere Real pa predstavlja še globlja, skoraj tropsko obarvana dolina Sorata, ki pošilja svoje vode tako kot reka La Paz v porečje neizmernega vodovja Amazonke. Severneje se grebeni znižajo, izza te 80 kilometrov široke depresije pa se gorovje vzpne v mogočno skupino Apolobambo, ki po višini in zanimivosti le malo zaostaja za Cordillero Real. Na zapadno stran se gorovje spušča razmeroma položno: izpod ledenikov se kmalu prično prostrane travnate planote, ki neopazno prehajajo v ravnino Altiplana. Na drugo stran pa se spuščajo mogočne, strme stopnice naravnost v sredo tropskih pragozdov. Prav bližina vlažnega porččja Amazonke je glavni vzrok, da je to gorovje izredno zaledenelo, saj dobi v deževni dobi velike množine padavin. Tu srečamo zanimiv pojav: tod, v neposredni bližini ekvatorja, je meja večnega snega znatno nižje kot v mnogo južnejše ležečih gorovjih, ki dvigujejo svoje kopne vrhove tik iznad prostranih puščav, katerih skrajno suh zrak povzroča v gorah nekakšno sublimacijo. Sneg ne kopni, temveč direktno izpareva v ozračje. Ta pojav, seveda v znatno manjši meri, srečamo v suhi dobi tudi v Cordilleri Real; samo tako si lahko





Osamljeni bog (kultura Tihuanacu)

razložimo smešno majhne potočke, ki pritekajo iz velikih dolin, iztočnic številnih ledenikov. V Cordillera Real je meja večnega snega nekje v višini 5000 metrov, ledeniki pa priteko še nekaj sto metrov nižje. Debelina snega in ledu naraščata izredno hitro, za številne vrhove pa so značilne velikanske kape ledu neznane debeline. Ledeniki so v primerjavi z alpskimi kratki, kjer ne najdemo lednih veletokov, značilnih za ostala gorovja. Kot povsod po svetu, opazimo tudi tod jasne sledove močnega usihanja ledenikov. Kljub temu pa predstavlja Cordillera Real izrazito ledeniško gorovje, saj so skalnati vrhovi prava redkost. Na njih nalctimo v večji meri le v srednjem in južnem, relativno nižjem delu gorovja. Tod se zarezuje v greben tudi nekaj globokih, kopnih prelazov, ki predstavljajo razmeroma lahke prehode. Nekatere od njih je že premagala cesta, enega pa celo železnica.

Celotno gorsko področje Bolivije ima nekakšno hladno celinsko podnebje. To ozemlje predstavlja mejo med dvema ekstremoma:

vlažnim področjem Amazonskih pragozdov in skrajno suhim puščavskim podnebjem severnega Čila in Argentine. Seveda vsak od obeh antipodov uveljavlja svoj vpliv na stičnici in prav to nasprotje je vsililo Boliviji razdelitev leta na suho in deževno dobo. Deževna doba traja od novembra do marca. Takrat se privale izza Cordillere oblaki in na Altiplanu dežuje skoraj vsak dan. Puste ravnine takrat ozelenijo in borce njivice prebivalcev rode nekoliko krompirja. V visokih gorah seveda snči in ledeniki si naberejo novih zalog. Te pa so tudi potrebne, saj so od maja do septembra padavine redkost. Večinoma se boči iznad dežele brezoblačno nebo, na katerem se le od časa do časa zbere kaj več hlapov, do padavin pa pride zelo redko. V tem delu leta — tamkajšnji zimi — so značilne izredne razlike v dnevnih in nočnih temperaturah. Medtem ko so nočne temperature redno dokaj pod ničlo, se dvignejo dneвне v prav izredne višine; dnevna amplituda 30° C ni nobena redkost. Kljub bližini ekvatorja ima torej velik del Bolivije

zaradi izredno velike nadmorske višine dokaj hladno in za življenje razmeroma neprikladno podnebje. Kljub temu pa predstavlja ta gorata, visoko pod vrhove Cordillere pomaknjena dežela središče današnje Bolivije. V gorovju Andov obstaja naselitev že od davnina. Pred štirideset tisočletji so se preko zaledenole Behringove ožine razlili preko obeh Amerik rumeni predniki Indijancev. Mnoga tisočletja so potekla, preden so bili zreli za ustvaritev skupnosti. V predkolumbovski dobi so si od vseh prebivalcev Amerike ustvarili državo edinole gorjanci iz Andov. Resnično si je težko razložiti, kaj je prisililo ta preprosta ljudstva, da so se združevala ravno na tem, za življenje tako neprikladnem področju. To je še danes uganka in pravi posmeh naravi. Ljudje, ki so živeli v višini 4000 metrov, v podnebjju, kjer temperatura ne presega 10° C in si tod ustvarili veliko državo, so poleg skrbi za vsakdanji kruh, ki niso bile majhne, našli še moč za izgradnjo kulture, nad katere monumentalnimi spomeniki danes strmi ves svet. In to vse je zraslo v višini, ki povzroča Evropejcu težave že pri premagovanju stopnišča.

Na Altiplanu, visoki planoti sredi današnje Bolivije, je skozi dvoje tisočletij rasla država in cvetela civilizacija Tiahuanacu, imenovana po mestecu blizu jezera Titicaca, ki je bilo njena prestolnica. Pričela se je nekaj stoletij pred našim štejetem, trajala pa je vse do prihoda Špancev, ki so krvavo prekinili samostojni razvoj številnih ljudstev v obeh Amerikah. V zadnji dobi je rasla vzporedno z veliko Inkovsko državo, obe kulturi pa sta znatno vplivali druga na drugo. Kultura Tiahuanacu nam ni neznana; nanjo spominjajo bogate izkopanine v njeni prestolnici ter ostanki rudnikov zlata in srebra.

Današnja Bolivija je nekakšen naslednik te davne države in je v mnogočem ohranila njene tradicije. Čeprav obsega poleg Altiplana tudi obsežna pragozna področja izza Cordillere, je središče države slej ko prej ostalo na tem visokem ozemlju. Tod se namreč nahaja glavno bogastvo dežele — rude. Že Španci so obogateli od bolivijskega srebra in ga tudi skoraj docela izčrpali. Danes je tod srebro zamenjal kositer, ki ga v ogromnih množinah skrivajo obronki Cordillere, mnogokrat pa se vzpno bogate žile rude tudi v velike višine in rudnik na 4500 metrih ni nobena redkost. Nekje v skupini Quimza Cruz kopljejo rudo celo v višini 5200 m. Za fizično delo v teh višinah so sposobni izključno domačini — Indijanci. Njihove vasice leže v neverjetnih višinah, še višje pa še paseje številne črede lam in ovac, ki obirajo borno in ostro travo že ob robih ledenikov. Gorski Indijanci s prav presenetljivo lahkoto prenašajo mraz in višino. Napol bosí in pomanjkljivo oblečeni hodijo leto in dan za svojimi čredami ali na delo v rudnike. Tudi prehrana teh ljudi je skrajno pomanjkljiva. Njihove z lesenim plugom obdelane njive obrodle le malo krompirja, ki predstavlja osnovno hra-

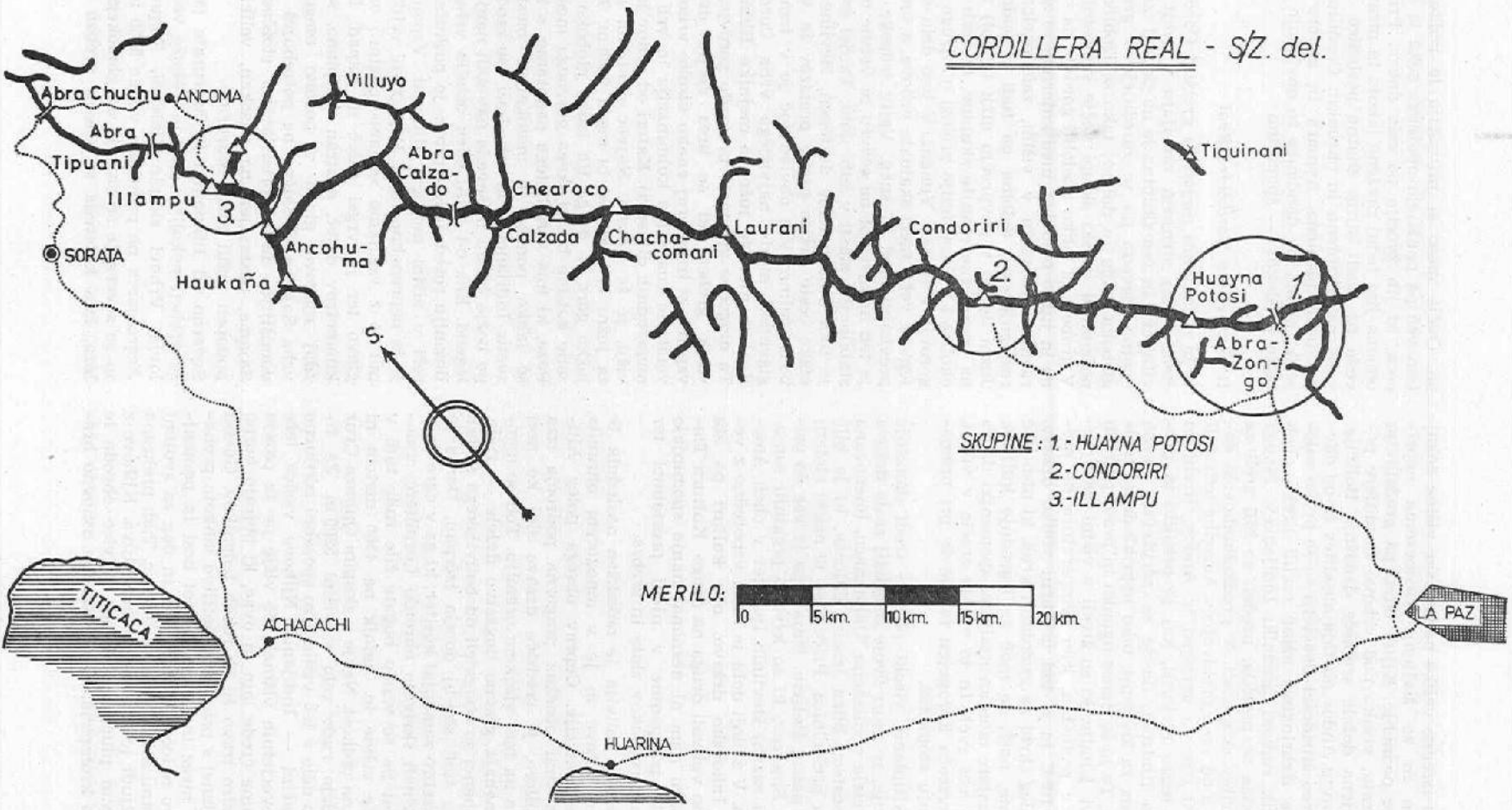
no. Ovčje meso si privoščiijo le redkokdaj, tem več pa použijejo opojnega soka iz listov coca, ki jih žvečijo po cele dneve. Prijetna omama jim tedaj prežene lakoto in mraz, seveda pa pusti strup znatne posledice. Indijanci na Altiplanu in obronkih Cordillere so izključno plemena Aymara in govore svoj jezik, mnogi pa dandanes že obvladajo jezik belih priselcev — španščino.

## II. Razdelitev Cordillere Real

V že omenjenih mejah se grebeni Cordillere Real dokaj strnjeno razvijajo v svoji pravilni črti in vsa skupina je na pogled izredno enotna. Seveda pa se zarezujejo v grebene globoka sedla in doline; tako se izoblikujejo posamezni gorski sklopi večje samostojnosti. V grobem bi lahko razdelili gorovja na severno in južno polovico, med katerima so znatne razlike predvsem v višini, zaledenosti in razčlenjenosti, deloma pa tudi v podnebjju. Južni del je v povprečju nižji in bolj razbit na posamezne manjše skupine. Iz vseh dolin okolice La Paza držijo prelazi na drugo stran gorovja v tropski Yungas. V tem delu srečujemo v večji meri skalnate vrhove, a tudi tod prevladuje led in sneg. Vpliv tropske vlage je tod manjši kot na severu in vreme mnogo stabilnejše, zlasti v suhi dobi. Ta del gorovja je tudi mnogo lažje dostopen, številne rudniške ceste držijo preko prelazov in v globoke doline. Vse obvladujoč je v tem delu gigantski masiv najvišjega vrha Cordillere Real in njenega južnega mejnika Illimanija. Ta mogočna gmota je pravcato gorovje, toda visok greben, ki se brez večjih depresij vzpenja v tri skoraj enako visoke vrhove, je vendarle ena sama kulminacija in vrh zares nenavadnih dimenzij. Kateri od vrhov je najvišji, je še sporno. Največ okoliščin govori za južni vrh, ki naj bi meril 6480 m. Ta orjaška gora se dviga tik iznad globoko zarezane kotline bolivijskega glavnega mesta La Paza, ki ima zaradi tega panoramo, s katero se lahko ponaša le malokatero mesto na svetu. Indijanci so ta vrh skozi vso zgodovino po božje častili in seveda navezali nanj vrsto legend. Ena od njih: eden ostalih vrhov, Illimaniju sosednji Mururata, je poskušal preseči v višini mogočni Illimani. Vzpenjal se je in neprenehno rasel. Razjarjeni velikan pa mu je z vzklikom »sajam« (izgini!) odsekal glavo ter jo vrgel daleč na zapad. Dvesto kilometrov daleč, onstran Altiplana, se beli zdaj njegova glava v postavi mogočnega vrha Sajame. Resnično ne potrebuješ veliko domišljije, da si predstavljaš stožčast vrh Sajame, postavljen na odsakan, veliki mizi podoben vršni plato Mururate.

Severno od Illimanija in Mururate (5700 m) se greben nekoliko niža in pokaže več skalovja. Vrhovi skupin Chicani, Taquesi in Aceromarca ne presegajo višine 5400 metrov in se severneje še znižajo do globokega prelaza, izza katerega se glavni greben vzpne

CORDILLERA REAL - S/Z. del.



SKUPINE: 1 - HUAYNA POTOSI  
2 - CONDORIRI  
3 - ILLAMPU

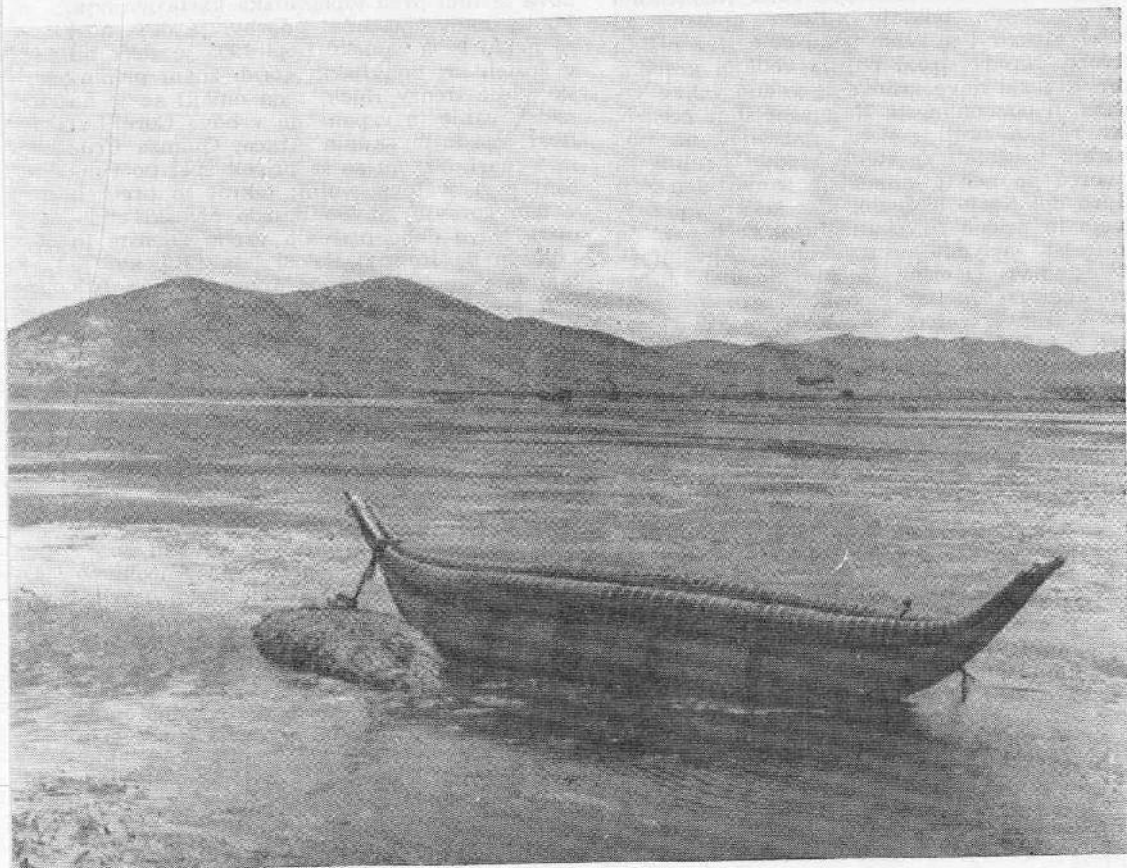
MERILO: 0 5 km. 10 km. 15 km. 20 km.



v eno najlepših gorskih podob Cordillere Real — Huayno Potosi. Njen prelepi ledeni masiv, ki kulminira v izredno drznem vrhu Caca Aca (6094 m) predstavlja severni, nič manj pomemben del panorame La Paza. Okoli glavnega vrha leži še niz stranskih grebenov, vanje pa se zarezuje globok prelaz Abra de Zongo (4700 m). Edinega pomembnega soseda ima Huayno Potosi na vzhodu, kjer se izven glavnega grebena skupine pno iz globokih dolin strme stene Tiquimanija (5550 m). Severneje se greben izza manj pomembne skupine Union vzpne v izredno zanimivo verigo Condoriri, ki ima nemara najbolj strme vrhove v vsem gorovju in zato tudi najmanj zaledenle, zlasti na vzhodnih pobočjih. Sredi množice vrhov se tod dviguje v višino 5656 metrov fantastični obelisk Condoriri, ki ga mnogi uvrščajo med najsmelejše gorske postave na zemeljski obli. Tudi skupine dalje proti severu so zelo privlačne, toda še docela neraziskane. Vrhovi skupin Calapuncu, Veintanani in Linco še nimajo izmerjenih višin, zanesljivo pa nekateri presegajo višino 5500 metrov. Ta del bo privlačen cilj bodočih odprav.

Izza prelaza Hichucota, ki zaključuje južni del gorovja, se pričinja velika razširitev gorovja in sploh njegova kulminacija. Vrhovi se tod znatno zvišajo in mnogokrat presežejo višino 6000 metrov. Debelina ledu se izredno poveča in skalnatih vrhov je vse manj. Od glavnega grebena se odločijo številne sekundarne verige še vedno nadpovprečne višine in se le počasi znižujejo. V centralnem delu se stvori visok ledeniški plato nenavadne razsežnosti, pravi Altiplano v malem, od koder rastejo najvišji vrhovi. To je najpomembnejši del Cordillere Real, sestavljen iz petih velikanskih gorskih gromad, vzpenjajočih se iznad gozda nižjih vrhov. Tik iznad prelaza Hichucota se vzpne gorovje v prvi šesttisočak Chachacomani (6074 m), na katerega se poleg drugih navezuje pomemben vrh Vinohuara (5600 m). Le manjša depresija loči to skupino od strmega ledenega kolosa Chearoca (6127 metrov). Nekoliko nižja masiva Calzade (5872 metrov) in Casirija (5828 m) tvorita prehod k vrhuncu gorovja, ki ga predstavljata mogočen venec vrhov v soseščini velikanov Ancohume (6388 m) in Illampa (6362 m). Ta skupina ni razvejana le v smeri glavnega gre-

Coln iz trsja na Titicaca



vena, temveč pošilja dolge verige na vse strani, ustvarjajoč številne podskupine, doline, ledenike in jezera. Oba najvišja vrhova sta masiva izrednih dimenzij in popolnoma dominirata nad bližnjo in daljno okolico. Južneje ležeča Ancohume je gora plečate, široke postave s prostranimi ledeniškimi površinami, ki se več ali manj položno spuščajo proti jugu v dolino San Francisco, le proti severu strmeje prepadajo v široko ledeniško kotanjo izpod Illampa. Vršni greben Ancohume se v loku nadaljuje proti jugovzhodu in se kmalu vzpne v nove vrhove. Haukaña (6249 m), zadnji šesttisočak v tej smeri grebena, ima še imenitnega soseda Piramid (5907 m), nato pa se greben hitro zniža. Vrh Ancohume je pomembno križišče grebenov; nič manj pomemben kot jugozapadni in vzhodni greben, ki je mnogo daljši. Obsega številne vrhove skupine Viluyo (5600 m), Hancopiti (5887 m) in Humaballanta (5736 m). Ta venci v polkrožnem loku oklepa izredno mikavno dolino Cocco, ležečo severno od vrhov, podobno ogromnemu amfiteatru, v katerega se izteka nič manj kot devetnajst ledenikov. Še enkrat, tokrat zadnjič, se izza Ancohume gorovje vzpne v višine in zaključek je resnično močan. S treh strani obdajajo masiv Illampu globoke doline, ki zaključujejo gorovje in morda je ravno to napravilo iz njega tako težko pristopno goro. Nenavadno strme stene obdajajo njegove grebene od vseh strani, a so kljub temu polne ledeniških tvorb. Na tri strani pošilja velikani grebene in ustvarja nove vrhove še vedno velike višine in pomembnosti. Najmočnejši je greben, ki poteka proti severu, spuščajoč na obe strani tisočmeterske stene izredne strmine in tvoreč po nekaj kilometrih samostojen vrh Pico del Norte (6030 m), kjer se greben razveja in prične zniževati. Južni greben je še ostrejši in vodi proti skupini Ancohume. Njegovi visoki vrhovi še nimajo imen. Jugozapadni greben izza globoke zarezne spremeni smer. Kmalu zatem, ko se vzpne v markanten vrh Pico Schultze (5930 m), se prične odvijati proti severu preko številnih nižjih vrhov in prelazov, dokler se ne zaključi v skupini Chuchu (5195 m).

Ves severni del Cordillere Real ima zavoljo izredne bližine tropov znatno neugodnejše vremenske razmere kot južni. Tudi sredi suhe dobe ni nobena redkost daljše obdobje slabega vremena in padavin. Zaledenitev je tod izredno močna. Vse to in velike višinske razlike so vrok, da so vrhovi tod težko dostopni in zahtevajo mnogo časa. Brez dvoma pa ima ta del gorovja v očeh andinista največjo veljavo. To dokazujejo dosedanja prizadevanja andinistov z vsega sveta, ki so že v veliki meri razkrili skrivnosti Cordiljere.

### III. Pregled vzponov na vrhove Cordillere Real

Cordillera Real je vzbudila zanimanje Evropejcev zelo zgodaj. Kmalu po uspešnih vzpo-

nih na andske velikane Aconcagua in Chimborazo so prvi popotniki odkrili svetu lepoto in zanimivost bolivijskih gora. Dolgo je nato veljala Cordillera Real za najzanimivejšo in najpogostejše obiskovano gorsko verigo Andov, šele v zadnjem času ji je primat odvzela Cordillera Blanca v Peruju.

Prvi poskusi vzponov na vrhove Cordillere Real niso uspeli. Bilo je to leta 1887; majhna odprava pod vodstvom Francoza Charlesa Wienerja se je napotila nič manj kot proti vrhu Illimanija. Bilo pa je morda le prezgodaj in pogumni možje so dosegli le vrh v južnem grebenu, ki še ne presega višine 6000 metrov. Toda začetek je bil storjen in na naslednje odprave ni bilo treba dolgo čakati. Ze naslednje leto se je tod mudila La Grangeova odprava, ki pa očitno ni imela alpnističnih ciljev, temveč se je omejila na raziskovanje dolin in vznožja masiva Chearoco. Leto 1898 je končno prineslo prvi veliki uspeh: vzpon na najvišji vrh gorovja — Illimani. Ta podvig, ki spada med najpomembnejše v tedanji razvojni stopnji svetovnega alpinizma, so izvedli Anglež Martin Conway, eden pomembnejših raziskovalcev Alp in svetovnih gorstev tiste dobe, in znamenita vodnika iz Valiških Alp Maquignaz in Pellissier. Ta odlična trojica se je poskusila vzpeti tudi na Ancohume, vendar jih je ta zavrnila. Njihova je tudi prva topografska karta gorovja. Po tej nadvse uspešni odpravi je dejavnost za nekaj časa zamrla. Leta 1905 je sicer bil v gosteh pri bolivijskih gorah znani planinski pisec Henry Hoek, toda omejil se je na raziskovanje in vzpone na vrhove Cordillere Real sosednjih skupin Araca, Quimza Cruz in Tunari. Vzponi so se pričeli spet po končani prvi svetovni vojni; takrat so prevzeli v tem gorovju glavno besedo nemški andinisti. Novo dobo pričenja vzpon Diensta in Lohseja na Huayno Potosi leta 1919, kar je bilo za tiste čase izredno drzno dejanje. Isto leto sta Dienst in Schulze uspela tudi na Ancohumi, že prej pa tudi na Illimaniju po novi smeri.

Najvažnejša prelomnica v zgodovini vzponov na vrhove Cordillere Real je brez dvoma leto 1928. Takrat je tu delovala velika in odlično organizirana odprava, sestavljena iz najboljših avstrijskih in nemških plezalcev, ki je pod vodstvom Hansa Pfanna opravila vzpone na mnoge najpomembnejše vrhove. Poleg Vinohuare, Chearoca, Casirija in mnogih nižjih vrhov ter ponovitev vzponov na Ancohume in Illimani, je tedaj uspel tudi vzpon na najtežji vrh gorovja — Illampu. Imena njegovih zmagovalcev so: Pfann, Hörtnagel, Hein in Horeschowsky. Ta odlična ekipa je poleg sijajnih andinističnih uspehov izdclala tudi doslej najpopolnejšo karto gorovja in opravila točne meritve višin, za kar gre največja zasluga neumornemu dr. Trollu. Tuji alpinisti so imeli zdaj pred seboj prvo jasnejšo podobo tega gorovja.

V naslednjih letih so delovale tod le manjše skupine raznih narodnosti. Nekaj let je mi-

nilo brez pomembnejših dejanj. Italijan Pizoti je dosegel Mururrato, neutrudni svetovni popotnik Ghiglione, prvopristopnik Sajame, pa je moral kloniti pred Illimanijem. V letih 1940 in 1941 se je omejila dejavnost nemških andinistov, živečih v Boliviji. Tako so v teh letih ponovili vzpone na Huayno Potosi in Illimani, zares izredno dejanje pa je izvedel samohodec Kuhn z vzponom na Condoriri. Žal pa se je ta pogumni mož leto dni kasneje s tovarišem smrtno ponesrečil ob poskusu vzpona na severni vrh Illimanija. Zanimiv dogodek se je pripetil leta 1940. Nemški plezalci so ob tretji ponovitvi vzpona na Illimani pustili na vrhu nacistično zastavo, ki pa ni dolgo visela, kajti Anglež Eugen de la Motte in domačin Jesus Torres sta jo snela že tri dni kasneje.

V letih pred vojno se je počasi pričelo prebujati zanimanje za planinstvo tudi med domačini. Domači andinisti so že l. 1940 izvedli prve vzpone. Začetni cilji niso bili pomembni, toda tudi na te ni bilo treba dolgo čakati. Po uspešni vzponih na Taquesti in Chicani blizu La Paza se je v glavnem mestu ustanovil Club Andino Boliviano (1942) in pospeševal nadaljnji razvoj. V naslednjih letih so bolivijski andinisti opravili ponovitev vzponov na Huayno Potosi, poleg tega pa prvenstvene vzpone na Ayllaicu (5300 m), Cunatincoto (5350 m) in pomemben šesttisočak Chachacomani. Domačini sicer nikdar niso posegali po najtežjih ciljeh, toda do danes so dosegli že vrsto lepih uspehov. Dokaj podrobno so obdelali gorsko okolico La Paza med skupinama Illimani in Huayna Potosi, se povzpeli kot prvi na zelo pomembna vrhova Calzada in Tiquimani ter pričeli poleg plezanja gojiti tudi smučarski šport, za katerega imajo zlasti na položnih snežiščih La Pazu najbližjega pettisočaka Chacaltaye odlične pogoje. Njihovi najboljši plezalci Moore, Gutierrez in v zadnjem času posebno Alfredo Martinez so dosegli že visoko stopnjo in imajo živahne stike z inozemskimi alpinisti, tujim odpravam pa pomenijo neprecenljiv vir informacij in pomoči.

Po vojni so v Cordilleri Real nekaj časa delovale le manjše skupinice tujih gostov. Tudi odprava Hansa Ertla, znanega alpinista in fotografa z Nanga Parbata, ni presegla žepnega formata, toda dosegla odlične uspehe. Severni vrh Illimanija je že dolgo čakal obiskovalcev in zahteval že tudi prvi žrtvi Cordillere Real. Vzpon nanj je leta 1951 izvršil Ertl s Schröderjem. Poleg ponovitev vzponov na južni vrh Illimanija, Huayno Potosi, Condoriri, Sajamo v Zapadni Kordiljeri je ta štiričlanska odpravica dosegla pomembne uspehe tudi v severnem delu gorovja. Po novi smeri so se povzpeli na Ancohumo, izvedli prve vzpone na Saramcoto (5840 m) v bližini Illampa in še na dvoje neimenovanih, nekoliko nižjih vrhov. Po dolgem obleganju in neuspehih pa je navezi Ertl—Hundhammer končno uspel tudi drugi vzpon na Illampu.

V zadnjem desetletju so se zvrstile v Cordilleri Real številne ekspedicije z večjim ali manjšim uspehom. Žal nimamo mnogo podatkov o njihovem delovanju. Vsi najvišji vrhovi so bili že preplezani, zato so te odprave večinoma ponavljale vzpone na pomembnejše vrhove in jih poskušale doseči po novih smereh. Prišlo se je tudi raziskovanje manjših, toda prav nič manj zanimivih gorskih skupin. Mnoge države, katerih prebivalci gojijo alpinizem, so že poslale v te gore svoje zastopnike. V zadnjih letih so si sledile francoske, japonske, ameriške, novozelandske, mehiške, argentinske, čilanske in mešane odprave, ki se jim je naposled pridružila tudi jugoslovanska. Raziskovanje Cordillere Real pa s tem še daleč ni zaključeno. V manj poznanih in težje dostopnih predelih na severni in zlasti vzhodni strani gorovja še čakajo na obisk desetine visokih vrhov sredi docela neznanega sveta. Že preplezani vrhovi imajo na svoj vrh speljano le najlažjo pot. Vse stene in zahtevnejši grebeni še čakajo na obisk. Resnica je, da je raziskovanje Cordillere Real že doseglo velik razmah, toda v ničemer še ni preseglo klasičnih okvirov. Zato pričakujemo, da ni več daleč dan, ko bo prva naveza **vstopila** v monumentalno severno steno Huayne Potosi ali preskočila krajno poč izpod na Grandes Jorasses spominjajoče zapadne stene Tiquimanija. Ravno tako bo kmalu prišel čas, ko bodo prvi ljudje pristopili na Illampu po severnem in južnem grebenu ali preko ene od njegovih tisočmetrskih sten. Take in še mnoge druge naloge čakajo gornike z vsega sveta v tem gorovju, ki razpolaga poleg svoje razkošne lepote tudi z izjemno ugodnimi pogoji za plezanje. Pri tem smemo zaleteti, da bi jugoslovanski alpinisti po uspešnem debutu še kdaj posegli v raziskovanje poslednjih skrivnosti Kraljevske Kordiljere.

*Leopold Stanek*

## Pripis

*Le kaj sva šla gledat,  
obujat spomine na pot  
in postaje zmag in porazov,  
ko neva:  
kar je ničevno,  
odnaša veliki čas.  
Iskala sva sebe,  
našla sva*

*poleg odtisov školjk in cvetov  
v kamen vrezane kroge —  
kot na plošči po njih večnost  
v viharju in tišini  
naše besede pesem igra.*



## Yugoslav expedition to Cordillera Real 1964

We started with our arrangements for the expedition to Cordillera Real in 1961, but several unexpected facts prevented us from starting on our way. In February 1964 we managed to gather all necessary funds including the equipment and in the same time we definitely chose our destination point — the mountain group of Cordillera Real in the State of Bolivia. There were certainly quite a large number of reasons for our decision, but yet the leading point was the easy approach and many peaks, that had never been conquered.

Three months later, on June 9th, 1964 we finally left for Reka where we went on board of the Slovene ship "Ljubljana", and we reached Buenos Aires on July 10th. As soon as we reached the land the troubles started. We had been waiting four days to get the transit visas from the Government authorities of Argentina. This done, we took the train for La Paz, and the following four days were everything else but a pleasant and comfortable travelling, because we were not able to manage the sleeping car. The capital of Bolivia welcomed us with the unpleasant news — a week's waiting for our baggage that had not arrived yet. So we started on our way by the truck given us by the Army. It was the 26th of July. On the Zongo Passage 4700 m we set up the base camp and it needed us about a week to visit seven peaks. The only ascent worth to be mentioned was Huayno Potosi (6094 m), the others (5000—5300 m) were made for our acclimatization to the ground and circumstances.

Leaving this group we travelled directly to Condoriri, where actually the real work started. We pitched our tents near the lake at the altitude of 4550 m, this being our base camp. Besides this we set up two high camps, one under Condoriri at the height of 5150 m and the other under Wyoming at the end of moraine on 4900 m.

We had been staying in this region for two weeks and according to our plan we visited totally 21 peaks. 10 of these had not been conquered before. Having no maps or any other information, we had made some basic maps of this region. By using two points, their distance exactly measured and exactly determined by compass, we determined the position of the peaks we were in the possibility to see. The position of the peaks behind the already determined summits was approximately found out from several view points. Though our surveys were not exactly done, we could manage to draw the summit map that will be fairly a good help to the later expeditions. Unfortunately we were not able to get airsnaps and other data. From our point of view the mountain group of

Condoriri is really one of the most beautiful in Bolivia. Despite of certain interesting alpine problems, this group was not frequently visited (the Wyoming face, SE Peguno Alparamayo etc.). As it was not our intention to work on this group too long we had just climbed through the main summits. The most important to be mentioned are: Innominado (320 m), Pico Reya (5490 m) — Pico Yugoslavia (5505 m).

On the 17th of August we returned to La Paz where we stayed the following week, and on the 23rd of the same month we moved towards Illampu. A heavy snowfall prevented us from passing the Chuchu Passage (4500 m), so that we had to wait until it had melted and later we reached Ancome by horses. On 26th August we arrived to Quevas Calientes (4250 m) where we set up the base camp. The next day we set up the high camp No. I and three days later the high camp No. II, on the ground that there was a little bit too long distance between the base and the camp I. In spite of the fact that we found the direct approach to the glacier, this did not help to the easy approach to the camp II. On the 31st of August L. Golob—T. Mihelić reached the top (6362 m) for all that the weather was bad and that they had to look for the only possible passage across a very steep face made of ice.

As a matter of fact this peak has already been conquered before, firstly by Piffano's expedition in 1928 and secondly by H. Ertl's expedition in 1952 and according to this we did not find it very interesting. We decided for its ascending after we heard that there were at least ten expeditions in the last two years that tried to climb it but did not succeed. The former expeditions had the most of the troubles with the distance and the ice passage under the very top.

In the following days we visited three other peaks, namely K 5830, Pico Schulze (5930) and Pico del Norte (6030 m). It was Pico del Norte that was the most difficult of all three and from all points of view. From its top we had a nice view on the summit of Illampu, which we would like to climb but did not succeed because of the weather and the time limited.

On the 4th of September we arrived to Ancome and after spending the next two days in the truck we came to La Paz, where we had a rare occasion to have a look on the interesting monuments of the very ancient culture Tiwanacu. Our return to our country i. e. our departure from Bolivia was again accompanied with all the possible complications with the government authorities, but somehow we managed to come through them and came back to Yugoslavia on the 22nd of October.

The mountain group of Cordillera Real has still quite a large number of peaks that have not been conquered yet, though they are not over 5500 m. But there is still a vast and untouched world of faces to climb and summits to conquer. There are the walls over 1000 m high according to the relative height, and another problem worth to be mentioned is the absolute altitude introducing a large number of sub-problems.

The expedition consisted of six men. They were, including the doctor well experienced in moun-

talneering and had made plenty of the ascents in our mountains and in other countries as well (Western Alps, Dolomites, Kaukaz). The leader of the expedition was Mr. Blažina Aleksander (37), the doctor was dr. Ivo Valič (34), the members: Golob Alojz (25), Mihelič Martin (25), Savenc Franci (29), and Šteblaj Alojz (31). I would like to point out that the state of health of all the members was excellent, and we managed to get used to the climate very soon because of the previous therapy with Orferon and vitamines according to the prescriptions of the doctor.

The total baggage of our expedition weighed about 1400 kg. During our staying in Cordillera Real our kitchen was mainly consisted of home products. The equipment was also made in Yugoslavia except altimeters, gas-cookers, and climbing ropes. We did not have any complication and all the equipment stood the test successfully.

The expedition spent 2 800 000 dinars, i. e. less than 2000 US dollars. The rest of the expences were covered by enterprices, newspapers, and RTV.

## Delovne organizacije, ki so omogočile odpravo v Cordillero Real — 1964

Razen rednih sredstev, ki jih je odprava prejela od Planinske zveze Slovenije, in dotacije 450 000 din, ki jih je za snemanje prispevala RTV, so odpravo omogočile še naslednje delovne organizacije (navedene po abecednem redu):

1. ALMIRA — RADOVLJICA je izdelala odlične volnene puloverje, kape in nogavice;
2. ALPINA — ŽIRI nam je v reklamne namene omogočila izdelavo 8 parov specialnih višinskih čevljev v svojem učnem centru;
3. Tovarna BAČA — PODBRDO nam je s popustom omogočila nabavo 20 m svoje Koverkot tkanine, ki smo jo uporabili za izdelavo pumparic;
4. Tovarna DELAMARIS — IZOLA nam je v reklamne namene podarila kolekcijo svojih proizvodov v vrednosti preko 100 000 din;
5. EMBALIRKA — LJUBLJANA nam je brezplačno vakuumsko pakirala ves prepečenec;
6. Tovarna mesnih izdelkov EMONA — ZALOG nam je brezplačno v konzerve embalirala nekatere prehrabene izdelke;
7. Tovarna FRUCTAL — AJDOVŠČINA nam je v reklamne namene podarila svoje odlične proizvode v vrednosti preko 50 000 din;
8. Tovarna IIRIJA — LJUBLJANA nas je v reklamne namene oskrbela s popolno kolekcijo svojih proizvodov v vrednosti okoli 50 000 din;
9. INDUSTRIJA PLETENIH IZDELKOV — JARŠE nam je v reklamne namene podarila 82 m pletenih izdelkov, ki smo jih uporabili za izdelavo nahrbtnikov in transportnih vreč;
10. INSTITUT ZA ŠPORTNO ORODJE ELAN — BEGUNJE nam je v preizkusi podaril 6 parov najnovejših smučarskih palic in 3 pare smuč, oboje se je odlično obneslo;
11. PEKO — TRZIC nam je v reklamne namene izdelal 6 parov odličnih nizkih čevljev;
12. PLETENINA — LJUBLJANA nam je v reklamne namene izdelala 12 parov odličnega in izredno toplega spodnjega perila;

13. Tovarna SATURNUS — LJUBLJANA nam je brezplačno izdelala vso konzervno embalažo;
14. Tovarna SAVA — KRANJ nam je omogočila nabavo 6 ležalnih blazin in specialne gume za podplate;
15. SPLOŠNA PLOVBA — PIRAN nam je omogočila cenen prevoz na svojih dveh odličnih ladjah — LJUBLJANA in BOVEC;
16. Tovarna ŠUMI — LJUBLJANA nam je dala v preizkus in v reklamne namene večjo količino svojih proizvodov, v skupni vrednosti 65 000 din;
17. Tovarna TEOL — LJUBLJANA nam je v reklamne namene podarila 10 kg silikonskega olja za impregnacijo čevljev;
18. TOBACNA TOVARNA LJUBLJANA nam je v reklamne namene podarila svoje najboljše tobakne izdelke v vrednosti preko 30 000 din;
19. Tovarna TOPER — CELJE nam je s popustom izdelala 12 kom. specialnih sraje;
20. Tovarna TOPS — LJUBLJANA nam je že v začetku priprav v reklamne namene odstopila pisalni stroj M-1, ki se je na odpravi odlično obnesel;
21. Podjetje ZACIMBA — PORTOROŽ nam je v reklamne namene podarilo kolekcijo svojih proizvodov v vrednosti preko 20 000 din;
22. Tovarna ZMAJ — LJUBLJANA nam je v reklamne namene podarila nekatere svoje proizvode;
23. Podjetje ŽIMNICA — LJUBLJANA nam je za čas priprav odstopilo skladišče in izdelalo specialne trakove za dereze;
24. TRIGLAV FILM — LJUBLJANA nam je podaril 100 m črnobelega filma;
25. GALANTERIJA — Učne delavnice Zavoda za gluho mladino so nam izdelale transportne torbe in nahrbtnike;
26. MODNA OBJAČINA — LJUBLJANA so nam izdelala specialne vetrovke in pumparice.

Z denarnimi sredstvi in nasveti pa so sodelovala še podjetja:

Intertrade — Ljubljana, Institut za higieno pri Medicinski fakulteti — Lj., Kirurška klinika — Lj., Bolnišnica za gin. in porodništvo — Lj., Zavod za zdravstveno varstvo — Lj., Sportna ambulanta — Lj., Modna hiša — Lj., Interimpex — Lj., Javna razsvetljava — Lj., Podjetje za vzdrževanje prog — Lj., Intertrans — Lj., Obnova — Izola, Radio Ljubljana in Koper, Polet — Lj., Delo, TT in Tovariš — Lj., Gorenjski glas — Kranj, Celjski Vestnik — Celje, Večer — Maribor, Arena — Zagreb, Mladina — Lj.,

in podjetja, ki so z izrednimi dopusti omogočila odhod članov odprave:

Obnova — Izola, TNZ — Celje, Tehniška šola za KMRI — Ljubljana, IMP — Lj., in Bolnišnica za gin. in porod. — Kranj.

## DRUŠIVENE NOVICE



## DVA ZAPISKA O JERINČKOVI MATERI

V dolini Kamniške Bistrice že od nekdaj živi klen rod. Gore in trdo delo med njimi ga je napravilo takšnega. Kakorkoli se je kdo teh ljudi ubadal z življenjem, nič mu ni bilo podarjeno na tej revni zemlji, ki je ni dovolj za vse. Novi rodovi so morali v svet, kdor pa je lahko ostal, se je prebival za uborno dnino po kamnitih rebrih. Kopal je, drvaril in plavil les, pastiril in služil za gonjača na lovih tuje in domače gospode. Po ta večjem

je bilo tako za vsakogar iz teh krajev. Ni bilo dela, ki bi se ga kdo branil, samo da je bilo za kruh, in tega je bilo malo.

Vendar se je čas zlagoma spreminjal in v današnji dan so ostali le trpki spomini na minulo dobo. Stari rod je legel v grob, z njim pa tudi marsikaj o nekdanjem življenju med gorskimi robovi. Tako je odšla na pragu letošnje pomladi od svojcev in številnih znancev tudi Jerinčkova mati, poslednja priča nekdanjih dni v Koncu.



Učakala je skoraj devetdeset let in domala sedemdeset let nazaj je spremljala menjavo časov v dolini, ko se je bila naselila na nekdanji Uršičevi kmetiji in s z možem ustanovila družino. Tako sega njeno življenje v čas, ko se je začelo slovensko planinstvo. Na tej kmetiji je stregla takratnim še redkim obiskovalcem Grintovcev, ko pa je bila postavljena Koča na Kamniškem sedlu, ni bilo treba iskati boljše oskrbnice od nje. Kmalu zatem ji je moža pri drvarjenju ubilo drevo in ostala je sama s številnimi nedoraslimi otroki. Tem huje se je bilo treba zagnati v delo, ko je minilo kratko poletje na Sedlu in, kakor rodovi že včasih nazaj, je gospodarila na skopih njivicah v Koncu, hodila nabirat planinski mah, svišč in drugo gorsko cvetje. Še dekle je s košem na rami in ne le enkrat, ko tam še ni bilo nobene poti, preplezala Konja in tudi poslej je mnogokrat obšla vse robove pod Koncem.

Minevala so leta in otroci so odrasli. Še nekaj let po prvi svetovni vojni je ostala oskrbnica, potem jo je zamenjala najstarejša hči Francka, ki je potem dolga leta oskrbovala Dom v Kamniški Bistrici, na Sedlu pa je postala

oskrbnica njena druga hči Marička, a na Kokrskem sedlu najstarejši sin France.

Tisti čas se je planinstvo sila razmahnilo in ob množičnem obisku gora so se pričele vrstiti nesreče. Jerinčkovi fantje, da omenim še Toneta, ki je bil za Francetom oskrbnik na Kokrskem sedlu, ter Petra in Lojzeta, so postali najboljši reševalci. Vedno so bili pripravljeni pustiti svoje delo in ne meneč se za čas in vreme so odšli na pomoč in prinašali ponesrečence z robov. Premnogi od teh so počakali na svojo zadnjo pot po dolini v kapelici v Bistrici, a slednjemu je Jerinčkova mati spletla s planikami okrašen venec v poslednji pozdrav z gora.

Še dolgo po drugi svetovni vojni je Jerinčkova mati živela v Bistrici in ni opustila te svoje počastitve žrtev gora, tembolj ker je mnoge med njimi poznala. Videla jih je odhajati na vrhove vse vedre, vračali pa so se nemi na ramah njenih sinov. Tiha žalost po najmlajšem sinu Lojzetu, ki je umrl med okupacijo, se je združila s sočutjem do žrtev gora v prtajeni solzi.

Jerinčkovo mater smo poznali desetletja. Do zadnjega časa, ko jo je zmogla visoka starost, je ostala vedno enaka. Neutrudna, žilava in vedra se je spominjala slednjega drobca iz prefeklih časov. Vsega hudega, pa tudi dni, ko je vsaj za čas posijalo sonce. V tihi sreči je pestovala svoje vnuke in pravnuke, ki bodo nadaljevali izročilo Jerinčkovega rodu v bodoče čase.

Boris Režek

Planinci, ki so včasih hodili peš v Konec ali pa počivali na zeleni trati v Bistrici, se še spominjajo drobne Jerinčkove mame, ki je oprtana s težkim košem poleti ali pozimi pogumno ubirala pot od Stahovice v Konec. Ona in njen rod, štirje sinovi, vsi gorski vodniki, gorski reševalci, oskrbniki in gonjači, pa tri hčere, oskrbnice planinskih domov in koč v Kamniških Alpah, so ostali zvesti domači planinski zemlji. Kmečka preudarnost, gorska odpornost in optimizem so vodili njo in njene otroke skozi hude in najhujše čase. Z delom v gorah se je Ivana in njen samoraslniški rod krepko zapisal v našo planinsko zgodovino.

Zato bo ostala pokojna Jerinčkova mama v svetlem spominu vsem tistim, ki zahajajo v dolino Kamniške Bistrice ali pa se podajajo s cepinom in smučmi v gore nad izvirom Kamniške bistrice.

Vlasto Kopač

#### ZBIRANJE ALPINISTIČNIH ZNAKOV

Pri nas ta stvar ne cvete posebno, čeprav sem in tja še vidimo kako lepo kolekcijo na spranem planinskem kastorcu. Močno pa je to v čišlih v SZ, kakor smo zvedeli iz dose-danjih naših planinskih potopisov s Kavkaza. Konec l. 1964 je dr. Miha Potočnik prejel iz



daljnega Omska v Sibiriji pismo, v katerem ga »mojster športa SSSR po turizmu« Artur Sténkin prosi za kontakt z zbiratelji takih značk v Jugoslaviji. Njegov naslov: SSSR, g. Omsk, ul. Ordžonikidze, 16, kv. 31, Artur Sténkin. Zbiratelji značk, pišite mu! Pravi, da razpolaga z značkami iz vsega sveta.

## SEJA UO PZS

9. II. 1965 se je v sejni dvorani Republiškega sekretariata za finance vršila seja upravnega odbora PZS. Na dnevnem redu je bilo poleg običajnega poročila, ki ga predsedstvo PZS podaja UO, finančno poročilo, priprave za občni zbor, ki bo 4. apr. t. l., spremembe statuta PZS in pravilnika o gospodarskem poslovanju planinskih postojank. Na seji se je ugotovilo, da občnega zbora v l. 1964 niso sklicala PD Ajdovščina, Dol pri Hrastniku, Laško, Novo mesto, Oljka — Polzela, Slovenska Bistrica, Vipava, Vuzenica in Zreče. To ni nujno znamenje, da je društvo zašlo v zagato, vendar se navaja vzroki, ki kažejo, da so v večji ali manjši stiski: neizdelane bilance, pomanjkanje aktivnega vodstva, odlašanje ipd.

V težavnem položaju je nedvomno PD Polzela — Oljka zaradi razmer na Gori Oljki. Res je bila planinska organizacija iniciator tamkajšnje planinske postojanje. Zaradi nje se je pravzaprav priklicalo v življenje PD Polzela, naslonjeno na znano tovarno nogavic. Adaptacija nekdanjega župnišča na Gori Oljki je bila prvotno zamišljena skromno, potem pa je prerasla investicijske moči PD in sta pobudo prevzeli dve krajevni veliki delovni organizaciji. Proti koncu se je gradnje s 7 milijonskim kreditom udeležilo tudi PD, ki je končno prevzelo odgovornost za upravljanje razmeroma velike postojanke, katere rentabilnost ni bila dobro pretehtana. Kmalu se je pokazalo, da upravni odbor PD nalogi ni kos. Postojanko je prevzelo gostinsko podjetje iz Braslovč, pri prevzemu pa je bilo ugotovljeno tako gospodarjenje, da ga obravnava zdaj gospodarsko sodišče v Celju. Dokler prevzem ne bo razčiščen, bo težko govoriti o tem, kako obnoviti planinsko organizacijo v tem delu Savinjske doline, čeprav ima svoja izročila iz prvih časov slovenskega planinstva (Hausenbichler, Roblek v Zalcu idr.).

PD Slovenska Bistrica preživlja težko krizo. Nad leto dni sploh ne dela več, članstvo stalno upada. Medtem ko je leta 1962 še vključevalo 576 članov in leta 1963 samo še 388 članov, za leto 1964 sploh ni obračunalo članskih znamkic. Po izjavi društvenih funkcionarjev pa so zabeležili večji padec članstva tudi v letu 1964. Vzrok nedelavnosti društva je baje v neslogi UO PD in v ponosrečenih spremembah v odboru. Društvo ima v svoji upravi dom pri Troh kraljih, ki pa še ni dograjen. Sobe so brez peči, zaradi česar koča s svojimi dokaj velikimi kapacitetami ne more služiti zimskemu športu. Za dograditev

postojanke pa ni finančnih sredstev. Za sanacijo društva so v teku razgovori med predstavniki tovarne IMPOL, sindikata IMPOL, društva in PZS in so tik pred zaključkom. Tovarna IMPOL naj bi prevzela patronat nad društvom, društvo pa bi se na občnem zboru preimenovalo v PD IMPOL Slovenska Bistrica. Tovarna oziroma sindikat tovarne IMPOL bi društvo organizacijsko podprl, dogradil postojanko, napeljal centralno kurjavo s toplo in mrzlo vodo in tudi sicer v vsakem pogledu izboljšal postojanko in poživil delo društva.

Ugotavlja se, da žal še vedno ni nobenih znamenj o obnovi planinskega delovanja v Slovenjgradcu, kjer je več desetletij delovalo zelo prizadevno in uspešno PD, dolga leta pod vodstvom pokojnega Grmovška. Po njegovi smrti je društvo zašlo v težave, čeprav je Slovenjgrдец zadnja leta pokazal izreden smisel za turistično aktivizacijo kraja, v kar bi vsekakor moral vključiti tudi obe lepi postojanki na Pohorju z imenitnimi pogoji za smučanje in klimatsko rekreacijo. Kaže, da je prejšnja vodilna planinska garnitura premalo mislila na podmladek.

## KOORDINACIJSKI ODBORI

Na seji 9. II. t. l. se je ugotovilo, da ti odbori po večini ne delajo tako, kakor bi bilo želeli spričo skupnih regionalnih problemov. Verjetno je glavni vzrok v tem, ker jim od vsega početka niso bili določeni delovni programi, ki bi te nestatutarne meddruštvene odbore spodbujali k delovni disciplini ali vsaj k rednemu sestajanju. Trenutno jim tudi ni naklonjen politično-upravni razvoj, ki utruje komunalni sistem, v katerega se morajo vključiti tudi PD. Povezava med društvi, ki so na različnih občinskih teritorijih, ne more biti samo forum za izmenjavanje izkušenj in vzajemnega obveščanja o problemih, pač pa skupno reševanje problemov, pred katerimi društva stojc. Verjetno bo o meddruštvenem povezovanju izrekla jasnejšo besedo skupščina PZS.

## SKLAD GRS IN PVP

Pri odplačevanju prispevkov v sklad GRS in PVP, anuitet in obveznosti iz rednega računa s strani društeev smo dosegli precejšen napredek, čeprav društva svojih obveznosti niso poravnala v celoti. Od skupnih 9 259 025 din obveznosti društeev per 30. 9. 1964 so do 20. t. m. odplačala društva okrog 4 000 000 din, torej ca. 45 % od celokupnega salda. Sodimo, da je popolnoma pravilno, če tudi v bodoče vztrajamo pri finančni disciplini društeev tako glede poravnave rednega računa kakor tudi plačila prispevka za PVP in GRS, pač pa bo treba v utemeljenih primerih nekoliko popustiti pri odplačevanju anuitet od posojila, ker

vsa društva tega res ne zmorejo. S takimi društvi bo treba skleniti nove pogodbe, bodisi o odlogu plačilnih rokov ali o znižanih anuitetah.

### REKLAMNE TABLE

Glede nameščanja reklamnih tabel ob nekaterih najprometnejših cestah je predsedstvo PZS prejelo od odločilnega foruma pojasnilo, da se morajo društva v tej zadevi obračati s pismeno vlogo na ustreznega cestna podjetja. Ta so v Ljubljani, Kranju, Novem mestu, Kopru, Celju in Mariboru. V svojih vlogah se morajo sklicevati na člen 22 uredbe, objavljene v Uradnem listu SRS št. 39/62, kjer je navedeno, da se dovoljuje nameščanje le takih tabel, ki opozarjajo na »turistično zanimivost«. Če bo govora o tablah komercialnega značaja, bodo cestna podjetja zavrnila take prošnje. Turistični zvezki Slovenije smo sporočili stališče UO PZS glede vstopnic za ogled slapa Savice. TZS nam je odgovorila, da vstopnino pobira TD Bohinj, in z njo vzdržuje poti, mostove in ograje do tega slapa. Vsa ta vzdrževalna dela terjajo precejšnja finančna sredstva, katerih sicer društvo ne bi zmoglo.

### AVTO-ROŠADE V GRS

Zaradi dotrajanosti sedanjega vozila, stacioniranega na Jesenicah, je komisija za GRS nabavila novo terensko vozilo »Campagnola Combi« s prikolico za 5 263 000 din. Dosedanji jeseniški avtomobil je izročila v uporabo celjski postaji GRS, ta pa je zato svojo campagnolo odstopila postaji GRS v Kamniku. Komisiji je tudi uspelo v zadnjih mesecih uvoziti razno gorsko reševalno opremo, ki se v naši državi ne izdeluje.

### GIBANJE ČLANSTVA PD

Članstvo je tudi v letu 1964 ponovno naraslo in sicer za 2959 odraslih članov, za 1889 mladincev in za 1096 pionirjev. Celoten dvig članstva znaša 5944, konec leta 1964 pa smo torej po naši knjigovodski evidenci šteli 64 710 članov. Vsekakor je to lep uspeh naših društev. Po številu smo najmočnejša družbena organizacija v Sloveniji.

### 70-LETNICA PLANINSKEGA VESTNIKA

Na Jesenicah je tov. Uroš Župančič sprožil delo za proslavo 70-letnice planinskega glasila in to v okviru dejavnosti, ki naj bi jih v bodoče prevzemal še neustanovljeni planinski muzej. PV je bil ustanovljen l. 1895. Res je letos na vrsti šele 65. letnik, vendar mu 70-letnico težko spodbijamo, saj je pet letnikov moralo izpasti zaradi uime svetovne vojne, ne pa zaradi nedelavnosti SPD oziroma

PZS. 70-letnico PV bo proslavil tudi Slovenjgradec. Uprava Umjetnostnega paviljona, ki se je v nekaj letih uveljavil kot izredno agilna, tudi za turistični promet v Slovenjgradcu pomembna ustanova, je pripravljen organizirati razstavo »Gora v podobi«, ki jo je propagandna komisija PZS dala v svoj delovni načrt spomladi l. 1963, pa je ni mogla izvesti, ker so vse ljubljanske galerije izjavile, da so vsi termini v l. 1963 in 1964 zasedeni. Tako bi utegnila razstava »Gora v podobi« pospremiti bibliografijo planinske literature, ki jo je l. 1963 prav tako postavila v delovni načrt propagandna komisija PZS. Bibliografija je šla v tisk januarja 1965 pod naslovom »Gora v besedi, glasbi in podobi«. »Besedo« je zbral znani leksikograf in bibliograf Jože Munda, »glasbo« prof. Zepič, osnutek kataloga planinske podobe pa je prispeval umetnostni zgodovinar znani alpinist — smučar in planinski pisatelj France Zupan.

### ZAMENJAVA S ČEŠKOSLOVAŠKIMI ALPINISTI

Letos smo v dogovoru s ČSTV o medsebojni zamenjavi, ki pa naj ima v glavnem turističen značaj. V soudeležbi s Kompasom v Ljubljani pričakujemo dva takšna izleta in sicer bo prvi v mesecu juliju in drugi v septembru po 35 oseb. Zlet v mesecu juliju bo zvezan z obiskom III. Spartakiade. To je največja fizikturna prireditve, ki se vrši le vsakih 5 let in je v obsegu podobna bivšim vsesokolskim zletom. Potovanje v ČSSR bo trajalo skupno 12 do 14 dni in bi bilo prirejeno tako, da bi bilo zanimivo za planince in alpiniste kakor tudi za morebitne izletnike. Celotni aranžma, vključno cene prevoza, potnih listov, je preračunan na 55 000 do 60 000 dinarjev. V tej ceni so vračunana vsa prenočišča in tudi kompletna prehrana na celotnem potovanju. Za plačilo teh stroškov bodo udeleženci prejeli češke krone, poleg tega si bodo lahko nabavili tudi nekaj šilingov v času potovanja preko Avstrije.

### PROPAGANDNI FILM PD PTT

19. I. t. l. je agilno in zgledno vodeno PD PTT Ljubljana v dvorani DZSZ na Miklošičevi cesti priredilo predavanje z barvnimi diapozitivi o XII. partizanskem maršu planincev PTT Jugoslavije od Lepene do Sorške planine in barvni film o XII. zboru planincev PTT Jugoslavije na Komni. Predavanje je bilo odlično prirejeno, predsednik PD PTT tov. Jože Dobnik jedrnat in čustveno ogret predavatelj, poslušalci pa zavzeti nad prizadevnostjo in uspešnostjo fotoamaterjev propagandnega odseka pri tem društvu. Vsa naša društva na predavanje in film opozarjamo, naslov PD PTT Ljubljana je vsem znan. Predavanje in film je tov. Dobnik večkrat ponovil v Beogradu in požel velik propagandni uspeh.

Upajmo, da se bo iz takih uspešnih amaterskih prizadevanj tudi nadelala osnova za dinamičen start na moderni slovenskih dokumentarni planinski film. Naj ob tej priložnosti pridemo še prošnjo na predsednike PD: Prosimo vas, da odgovorite na pismo propagandne komisije PZS glede planinskih amaterskih filmarjev. V l. 1965 bomo skušali njihova prizadevanja povezati morda v okviru ali s pomočjo Ljudske tehnike, ki je lani v Ljubljani priredila zvezni kinoamaterski festival. Seveda le, če bomo za to imeli naj-nujnejša sredstva in če bomo za to pridobili požrtvovalnega organizatorja.

#### KOMISIJA ZA PROGRAM UIAA

Komisija, v kateri je zastopala Jugoslavijo tov. Jelica Marić, je zasedala 15. in 16. nov. 1964 v Chamonix. Obravnavala je vzgojo planinske mladine, ekspedicionizem, varstvo narave, IKAR (GRS), planinske koč (predvsem recipročne popuste) in billen: Komisijo je vodil Poljak dr. Pavel Czartoryski, FFM je zastopal Jean Franco, DAV dr. H. v. Bombard VAVÖ (Avstrija) dr. H. v. Neuhauser, GAJ Guido Tonella, CAS dr. Wyss — Dunant. Vse kaže, da se je v UIAA vendarle nekaj zganilo, da pa so sile, ki jo žele ohraniti tako, kot je bila doslej, še zelo močne.

#### NOVA PLANINSKA DRUŠTVA

PD Dravograd bo ustanovljeno že v tem ali v prihodnjem mesecu. Za ustanovitev društva pa vlada interes tudi v Savi pri Litiji (okrog 50 članov) in pri gluhonemih v Ljubljani (okrog 50 članov).

#### JUGOSLOVANSKE ŠPORTNE IGRE

Na povabilo Odbora za jugoslovanske športne igre pri Zvezi za telesno kulturo se bo tudi PZS s svojimi osnovnimi organizacijami vključila v JŠI. Organizirala bo orientacijsko tekmovanje in tekmovala v tej disciplini tudi na zvezni ravni. V aprilu bo priredila čim več turnih smukov ter množični manifestativni spust iz Kredarice in Staničeve koč v Krmo. Za avgust predlaga množičen pohod vseh na Triglav. V teku so še posveti za eventualne nadaljne množične akcije, med drugim se predlaga tudi alpiniada po zgledu vzhodnih držav.

to

#### TURNI SMUK NA VELIKI PLANINI

Velika Planina, nedelja 28. februarja 1965. Zgodnje zimsko jutro. Vleče mrzli veter in vrtnič snežinke. Megla se počasi dviga in vedno bolj ostri so obrisi izpihanih goličav in z borovci obraslih vrtač.

Pred spominsko ploščo na Mali Planini, ki spominja na ilegalno zasedanje 5. državne konference SKOJ-a l. 1939, pred svetovnim požarom, vihra zastava. Okrog nje je v minuti tihega spomina za borci za svobodo, ki so v teh krajih izgubili življenje, sklonilo glave 140 mladih planincev. Udeleželi so se III., zdaj že tradicionalnega, smučarskega pohoda v spomin te konference, ki ga organizira vsako leto mladinski odsek Planinskega društva Kamnik.

Včeraj jim je tov. Podbevšek, predstavnik Zveze borcev Kamnik, v živi besedi prikazal junaške partizanske boje za ta čudoviti del naše domovine.

Mladi planinci iz Kamnika, Mengša, Domžal, Ljubljane, Medvod, Kranja, Postojne, Vrhniko in Jesenic so položili venec na spominsko ploščo, nato pa krenili proti Zelenemu robu.

Sonce je prebilo pot skozi meglo in zažareli so vrhovi na horizontu. Snežinke, ki jih dviga veter, se iskre v ozadju modrega neba. Kako čudovit je pogled, ko se dolga vrsta povzpe na grič in se začene čez sveži sneg v naslednjo dolino. Okrog polneva se vračamo po triurnem pohodu čez Veliko Planino proti domžalskemu domu. Tu prejme vsak udeleženec lepo izdelano spominsko diplomu.

Pozno popoldne. S posebnimi avtobusi se vračamo proti Kamniku. Zunaj je začelo snežiti. Neslišno pada sneg na puste travnike, med gola drevesa, za nami pa ostaja gora, samotna, zaprta sama vase.

Peter Soklič

#### POVABILO NA ODPRAVO V ANDE

Akademsko planinsko društvo je začetkom letošnjega leta prejelo povabilo Cluba Andinista Mendoza, da se Boris Kambič udeleži njihove odprave v Cordillero Blanco.

Tov. B. Kambič je bil pred dobrim letom dni na obisku v Argentini in tedaj se je tudi seznanil z alpinisti iz Mendoze. Skupaj z njimi se je udeležil odprave, ki je imela lep uspeh, saj je osvojila kar tri, dotedaj še nepoznane vrhove.

Od tedaj smo s CAM v stalnih stikih. Čeprav nam stalno pošiljajo alpinistične novice iz Južne Amerike in smo že poprej vedeli za njihov letošnji namen, pa nas je vabilo vseeno presenetilo. S tem namreč niso dali priznanje le našemu članu, temveč so dali mnogo večje priznanje tudi društvu in sploh našemu alpinizmu. CAM je pripravljen v celoti kriti tudi stroške za njegovo udeležbo na odpravi, potrebno je le zagotoviti sredstva za prevoz do Mendoze in nazaj. Akcija za njihovo zagotovitev je v teku, vloženi pa so tudi že potrebni dokumenti za argentinsko vizo.

Še nekaj podatkov o odpravi. Štela bo najbrž šest mož in bo odšla na pot iz Mendoze okoli 15. VI. 1965. Z lastnimi avtomobili se bodo prepeljali do La Paza, ki bo prvi cilj odprave.



V njegovi neposredni bližini se namreč nahaja najvišji vrh Cordillere Real — Illimani (6500 m) in njegove vrhove so si izbrali za prvi preizkus. Če bo mogoče, bodo poskusili prečene vseh treh vrhov, ki je bilo dosedaj le enkrat opravljeno.

Iz Bolivije bodo odpotovali nato naravnost v dolino Santa — Peru, pod vznožje Huascarana (6786 m). Ta vrh naj bi bil končni cilj odprave, ki se bo zaključila 15. VIII. zopet v Mendozi.

Udeležba našega člana, ki bi bila mimogrede tudi izredno cena, saj stroški ne bi presegle 550 000 dinarjev, pa je poleg priznanja za nas lahko tudi izredno zanimiva. Cordillera Blanca spada namreč trenutno med najbolj interesantne in obiskane predele Andov in morda se tudi nam posreči organizirati odpravo v ta predel.

Franci Savenc

## II. STROKOVNI SESTANEK JUGOSLOVANSKIH ZDRAVNIKOV GORSKIH REŠEVALCEV NA TREBEVIČU (19.—20. 12. 1964)

Na Trebeviču nad Sarajevom je bil 19. in 20. XII. 1964. v prijaznem domu Zveze borcev in vojaških vojnih invalidov BiH v organizaciji bosanskih reševalcev II. strokovni sestanek jugoslovanskih zdravnikov, ki sodelujejo v gorski reševalni službi (GRS). Sestanka se je udeležilo preko 30 zdravnikov iz vseh republik (iz Slovenije 9) razen iz Črne gore. Tokrat je bil glavni del sestanka posvečen elementarnim nesrečam in sodelovanju GRS pri teh nesrečah. Tako je docent dr. Marjan Brvar prvi dan govoril o organizaciji oskrbe mase poškodovanih v prvih kritičnih urah po katastrofi na podlagi izkušenj iz Skopja in velike železniške nesreče pri Jajincih, prof. dr. Janez Milčinski pa o problemu identifikacije ponesrečenih pri masovnih elementarnih nesrečah. Ob tej priložnosti je pokazal številne diapozitive iz Skoplja in Longaronea (Italija), kjer je z uspehom sodelovala ekipa sodnomedicinskega instituta iz Ljubljane. Dr. Ivan Stojanović iz Beograda je govoril o delovanju ekipe gorske reševalne službe v prvih dneh po nesreči v Skopju, kamor so beograjski reševalci prišli na lastno pobudo in nekako nezaželeni, pa so opravili nadvse koristno delo. V živahni razpravi, ki je sledila tem predavanjem, so bili kritizirani odgovorni forumi, ki so vodili reševalni akciji v Skopju in Zagrebu, ker so odklonili oziroma omalovaževali ponujeno pomoč ekip GRS. Sodelovanje teh ekip tako v Skopju kot v Zagrebu je bilo umestno in nadvse koristno, saj je GRS trenutno edina organizacija v državi, ki je zmožna takoj in v vsakih pogojih nuditi strokovno prvo pomoč na samem mestu nesreče, kar je v takih primerih izredno važno. Zato je bila postavljena zahteva, naj se v bodoče v prid ponesrečenecv tudi pri morebitnih velikih elementarnih ne-

srečah upošteva sposobnost, izkušnost in pripravljenost GRS in naj se v polni meri izkoristi. Zvečer sta dr. Franc Srakar in dr. Ivo Valič ob predvajanju barvnih diapozitivov udeležencem sestanka pripovedovala o letošnjih alpinističnih ekspedicijah v Kavkaz in v Cordillero Real. Naslednji dan je dr. Andrej Robič govoril o vzrokih poškodb in smrti ter reševanju in prvi pomoči zasutih pod plazom ter demonstriral nekaj novosti reševalne opreme (sonda, kemični termofor, nahrbtnik, modificirana Thomasova opornica za IKAR nosila). Bosanski gorski reševalci so demonstrirali izredno praktično in domiselno ter cenno kombinacijo vetrovka — šotor. Dr. Jože Andlovic je nato govoril o transportu ponesrečenca v luči medicinske doktrine, dr. Jovo Vranič iz Sarajeva pa o preventivi sinkope v gorah. V času sestanka je zasedal tudi koordinacijski odbor, v katerem so zastopane vse republiške komisije GRS. Ta je ob zaključku sprejela resolucijo v zvezi z razpravo na tem strokovnem sestanku, katero bo posredoval vsem odločilnim forumom. Ponovno je bila potrjena koristnost takih sestankov in izražena želja, da bi bil naslednji sestanek zdravnikov nekje v Sloveniji.

dr. Ivo Valič

## OBČNI ZBOR PLANINCEV TAM MARIBOR

Lani 19. decembra so polagali obračun svojega dela planinci TAM. Občni zbor se je vršil v nabito polni sejni dvorani DS. Zbor je med drugimi gosti planinskih društev Maribora, predstavnikov družbeno-političnih organizacij občinske skupščine Tezno, pozdravil tudi podpredsednik PZS tov. Tone Bučer in tajnik OZTK Tezno tov. Žunko.

Letos 18. februarja bo poteklo sedem let, odkar je prišla ta planinska organizacija živeti. Lahko trdimo, da se je društvo v metodah in oblikah dejavnosti, ki so prilagojene specifičnosti društva, sila razbohotilo. Do 31. 12. 1964 je imelo društvo 1518 članov, od tega 855 članov, 252 mladincev in 411 pionirjev. S tem številom članstva se je društvo uvrstilo med 92 planinskimi društvi v Sloveniji na 6. mesto, v Mariboru je pa za PD matico drugo najmočnejše društvo v tem okraju. Nekateri so med letom neopravičeno komentirali priliv članstva. Po pristranskih informacijah v poročilih v Planinskem Vestniku bi naj društvo prevzelo od PD Maribor-matica 1300 članov. Res je, da se je društvo razvilo iz planinske skupine, ki je delovala pod okriljem PD Maribor-matic, vendar je ob ustanovitvi društva PD TAM imela ta planinska skupina samo 548 članov, do ustanovitve pa je ta PS sama na novo včlanila 463 članov. Nad takšnimi informacijami so se člani PD TAM upravičeno razburjali. PD TAM se ni zaprlo za tovarniško ograjo, temveč je planinsko dejavnost razširilo predvsem na industrijski bazen občinske skup-

nosti Tezno, v statutu organizacije pa je njegovo področje dejavnosti mesto Maribor. Društvo sestavlja 21 planinskih skupin, med katerimi so najaktivnejše v Tovarni avtomobilov in motorjev, Metalni, Hočah, Elektrokovini in pa planinska mladinska skupina Tabor, ki jo vodi neutrudna tovarišica Sonja Ivanišič. Društvo je v preteklem letu organiziralo s svojimi skupinami 40 izletov, ki se jih je udeležilo 1569 izletnikov ali povprečno 39 članov na 1 izlet. Izleti so potekali po Kamniških in Julijskih Alpah, gorski soseščini Maribora, 17 planincev in alpinistov pa je bilo deset dni v švicarskih Alpah. Ta odprava v švicarske Alpe se je povzpela na Monte Rosa (4634 m) in Jungfrau (4158 m), bila pa je tudi v ostenju Matterhorna. V letošnjem programu izletov je planirana odprava v francoske Alpe na Mont Blanc.

Alpinistični odsek združuje 12 članov in 15 pripravnikov. Odsek je organiziral lastno plezalno šolo. Sestankov je v letu 1964 imel kar 44. Te sestanke je AO pestril s predavanji ob spremljavi barvnih diapozitivov, ki jih društvo ima sedaj že preko 300.

Člani in pripravniki odseka so v preteklem letu opravili 120 vzponov, od tega 75 letnih in 45 zimskih, tako da pride na posameznika povprečno 15 vzponov. 3 člani odseka sodelujejo tudi v postaji GRS Maribor. Člani odseka so se udeležili zveznega smuka v Triglavskem pogorju. Na svojem občnem zboru so izvolili za načelnika odseka tov. Edvina Bedenika. Trdimo, da dejavnost AO opravičuje svoj obstoj.

Mladinski odsek združuje 43,7 % vsega članstva PD TAM. Dejavnost odseka je sicer stagnirala, vendar pa bo glavna naloga novega UO društva, da dejavnost odseka v tem letu ponovno razgiblje.

Propagandna dejavnost društva je bila v preteklem letu v šibkih rokah. Posamezniki so propagandno delo vodili, vendar preskromno. Iskrena zahvala gre ČP Večer oziroma njeni redakciji, preko katere smo mogli v objavah informirati naše članstvo o izletih, predavanjih in drugih akcijah društva. Istočasno se zahvaljujemo uredniškemu odboru tovarniških listov v Tovarni avtomobilov in motorjev, Metalni in Elektrokovini, ki so pokazali vse razumevanje za našo organizacijo.

Na Planinski Vestnik je bilo naročeno 62 naših članov, se pravi, da se je število naročnikov v letu 1963 dvignilo za 46. Odbor oziroma poverjenik za PV bo poizkušal ponovno dvigniti številko tega cenenege in bogato ilustriranega planinskega glasila.

Društvo je uspelo kompletirati vse številke Planinskega Vestnika od leta 1885 pa do danes. Menimo, da je ravno tu društvo bogato investiralo dobljena denarna sredstva.

PD TAM je menda edino planinsko društvo, ki organizira krvodajalske akcije.

To naj bi bil skromen, vendar zgoščen pregled dejavnosti Planinskega društva TAM v preteklem poslovnem letu. Za finančno pomoč se je odbor zahvalil organom samo-

upravljanja, upravi in sindikalni organizaciji v Tovarni avtomobilov in motorjev, Metalni in Elektrokovini ter OZTK Maribor Tezno. Nadzorni odbor društva je ugotovil, da so bila dobljena finančna sredstva smotno razdeljena, bogato naložena in koristno uporabljena. Na občnem zboru so predali diplomsko zahvalo dosedanji blagajničarki Nadi Curk in izvolili prvoga častnega člana.

V naslednjih dveh letih bo to dosedaj vzorno planinsko organizacijo vodil novi predsednik Hinko Uran, dipl. inženir, člani odbora pa so mu obljubili vso svojo pomoč.

Franci Šmajš



## ALPINISTIČNE NOVICE

### KARTOTEKA KANDIDATOV ZA ODPRAVE V TUJA GORSTVA

Za uvedbo kartoteke, o kateri so bili že obveščeni vsi alpinistični odseki s posebno okrožnico, se je komisija za odprave v tuja gorstva odločila iz več razlogov, od katerih naj navedem le tri, ki se mi zdijo najvažnejši:

1. Ob pripravah odprav in izbiranju kandidatov je bila komisija dosedaj vezana večinoma le na osebno poznavanje alpinistov. Manjkala je sistematičen pregled aktivnosti in dosežkov.
2. Za nadaljnji dvig strokovne ravni alpinistov, ki prihajajo v poštev za člane raznih odprav v tuja gorstva, je nujno sistematično izpopolnjevanje, ki pa ni možno v okviru posameznih odsekov, ker ti za to nimajo možnosti.
3. Posvet načelnikov AO je v Kamniški Bistrici predlagal, naj se ponovno uvede kartoteka vzponov vseh alpinistov, pri PZS. Ker pa bi bila ta oblika težavna in ne bi mogla služiti svojemu namenu — pregledu nad aktivnostjo posameznih alpinistov — predvsem zaradi neažurnosti, se je komisija za odprave v tuja gorstva pri PZS v soglasju z alpinistično komisijo odločila, da uvede le kartoteko onih, ki v smislu »klasifikacije alpinistov«, (objavljene v PV), izpolnjujejo vsaj pogoje za odprave v Zap. Alpe. Marsikdo se verjetno sprašuje, komu so potrebni podatki, ki jih je na kartotečnih polah potrebno navesti. Morda je res kateri odveč, toda komisija sodi, da je bolje tako, kot da bi bilo za vsakokrat posebej javljati potrebne podatke. Nekajkrat se je že zgodilo, da je

bilo potrebno v kratkem roku oddati kako prijavo, poročilo ali kaj sličnega, podatkov, niti osnovnih, pa ni bilo nikjer na razpolago. V eni od variant za II. himalajsko odpravo se je npr. računalo z avtomobili, ni pa bilo znano, kateri od kandidatov imajo veljavno vozniško dovoljenje. Nikoli se tudi ne ve, kateri obvladajo tuje jezike in katere, kdo ima fotoaparati, itd. Udeležba v odpravah je važna; udeleženci so si pridobili določene izkušnje v organizaciji, pokazal pa se je tudi njihov odnos do kolektivnega življenja. Udeležba na tečajih, organiziranih izven AO, pa daje pregled kandidatovega dela z naraščanjem. Da pa tu ni zajeta tudi aktivnost v odseku (ki pa mora biti razvidna iz društvenega priporočila), je vzrok v dejstvu, da je tako delo obveznost vseh članov AO in ne le kandidatov za odpravo.

Posamezne točke drugega in tretjega kartotečnega lista so potrebne zaradi »klasifikacije alpinistov«. Tako v skupino zelo težke (V) smeri ne spadajo le smeri ocenjene s V tež. stopnjo, pač pa tudi dolge smeri ocenjene s +IV in kratke, ocenjene s VI. Prevladalo je namreč mnenje, da si alpinist nabere prav toliko izkušenj v zelo dolgi smeri +IV stopnje kot v kratki V ali VI. Vrednotenje kandidatovih osnovnih sposobnosti po preplezanih smereh pa je veljavno po sprejemu klasifikacije alpinistov s strani komisije za alpinizem in pečinarstvo PSJ in komisije za alpinizem PZS. Klavzula, da gre za različne smeri, pa je jasna vsem, saj je kandidatom potrebna tudi določena plezalska razgledanost, ki si je ne more pridobiti »specialist« za določeno smer.

Še nekaj je važno za uporabnost kartoteke: Četrletno poročanje! Le na ta način bomo dobili pregled nad stalno aktivnostjo kandidatov. Izostanek dveh takih poročil in posledica — izločitev iz kartoteke, pa je potrebna, da se zagotovi ažurnost in pogoj, da je kandidat aktiven vsaj skozi tri letne sezone. In opravljene naloge, kar mora biti tudi razvidno iz poročila? Mislimo naloge, ki jih bo komisija nalagala kandidatom in katerih izpolnitev bo potrebna za dvig strokovnosti njih samih in celotne naše organizacije.

Vsake pol leta (septembra in marca) bo komisija sklepala o novih prijavah, ki jih bodo na enak način kot prvič pošiljali odseki ali posamezniki. Potrebna bo le poimenska prijava z naslovom in nato izpolnitev kartotečnih listov, ki jih bo vsak kandidat prejel na svoj naslov in izpolnjene vrnil komisiji za odprave v tuja goststva pri PZS. Vsake pol leta bo javljeno tudi stanje kartoteke s poimenskim seznamom kandidatov, kandidatom, ki bodo prijavljeni, pa bo odgovarjala komisija še posebej.

Fr. Savenc

#### V SMRT ZAVOLJO PADCA V VRV

Že večkrat se je zgodilo, da je navidezno nepoškodovan alpinist preminul potem, ko so

ga tovariši in reševalci že očitno iztrgali iz objema smrti.

Spet drugi so primeri, da so našli reševalci navidezno spet nepoškodovanega plezalca že mrtvega ter svojcem vrnili le še njegovo truplo. Vselej je šlo za primere, ko je — običajno pri padcih brez poškodb ob premagovanju navpičnih mest — alpinist obvisel na vrvi ter si zaradi neznanja ali zavoljo pomanjkanja opreme ni mogel pomagati.

Problem so obravnavali na kirurški kliniki Univerze Innsbruck, kjer deluje deželni zdravnik GRS Tirolske, dr. Gerhard Flora. Posvetili so mu precej časa, vendar mehanizem, kako poteka propad sicer zdravega telesa, še dancs ni povsem jasn.

Dr. G. Flora pravi: »Rad bi omenil reševanje plezalcev, ki so obviseli na vrvi zategadelj, ker se reševalcem utegne tak primer zdeti nenevaren. Alpinisti ekstremisti morajo računati na padec ob prosto viseči vrvi, vedeti pa morajo, da je padec smrtno nevaren, četudi ga soplezalec obvlada, kolikor se že v prvih desetih minutah ne osvobodi iz viseče lege. Zavoljo padca blokirajo vrvi in pas roki tako močno, da že po 10 do 15 minutah mrtvi obvisita in ju ponesrečenec ne more več uporabljati. Pomaga mu lahko samo še soplezalec. Če še njemu ne uspe v dveh do treh urah potegniti tovariša iz nevarne lege, nastopijo tako hude, nepopravljive poškodbe, da ponesrečenec kljub navidezno dobremu počutju po rešitvi in po prihodu v dolino umre v naslednjih dneh zavoljo povečanja krvnega pritiska in dušika v krvi kot posledice nezadostnega delovanja ledvic in zavoljo degeneracije srčne mišice.

Daljše visenje je še nevarnejše ter že na mestu povzroči smrt.

Ponesrečencu pomagajo — kolikor ni prepozno — umetne ledvice, alpinisti sami pa naj kot preventivo vedno imajo na vrvi ob sebi vsaj eno streme (stopno zanko) s Prusikovim vozlom, na katero se v primeru nesreče oprejo, podobno, kot je to v navadi v tehniški varovanju pri nesrečah in padcih v ledeniške razpoke.

Vsak nadaljnji komentar je tu odveč. Organizatorji tečajev in instruktorji ter tudi že vsi »izgrajeni« alpinisti morajo vaditi in osvojiti tehniko samoreševanja s stremenom (stopno zanko) in tehniko reševanja soplezalca. Pomislimo, da to zahteva le nekaj več vaje in discipline pa par pomožnih vrvic (ki jih moramo tako in tako nositi s seboj!). Rešitev človeškega življenja — morda celo lastnega — je za tako malenkost res neprecenljivo plačilo.

Odgovor je jasn! Potrebna je največja naglica. Če je le mogoče, naj se spusti k ponesrečencu izvidnica ter mu omogoči, da bodo vsi udje delovali kolikor mogoče normalno. Vsaka zamujena minuta je usodna.

Končno pa še tole:

Ne skrivajmo svojih namenov, ko odhajamo na nevarno pot.

ing. P. Šegula



IZ  
PLANINSKE  
LITERATURE



SLOVENIJA, turistični vodnik, sestavlja France Planina 1964. Izdala Prešernova družba v Ljubljani. Nekoliko pozno v tej rubriki beležimo izid pomembne knjige prof. Franceta Planine, uglednega sodelavca Planinske založbe in sotrudnika Planinskega Vestnika. Ni naključje, da je vodnik izšel pri Prešernovi družbi. Prav je, da se je omogočila velika naklada prav tej knjigi in njeni starejši sestri »Slovenija in njeni kraji«. Razvoj turizma je klical po taki publikaciji, o kateri pravi avtor v uvodu: »Turistični vodnik po Sloveniji« si ne lasti pravice, da bi svobodnim turistom, zlasti motoriziranim, predpisoval smeri potovanja, ampak jih le seznanja s kraji po Sloveniji, kamor jih lahko zanese pot na izletih, in jim nakazuje razne možnosti, kam vse se lahko obrnejo iz tega ali onega kraja po lastni izbiri, da zadoste svojim kulturnim, športnim in drugim nagnjenjem. Tako ni vodnik v starem smislu, temveč informator in svetovalec. Pokrajino, kraje

in predmete opisuje stvarno in pušča, da jih turist po svoje vrednoti in uživa. Zato so opisi kratki, večinoma niti ne v celih stavkih, mnogi podatki pa izraženi s številkami. Med 275 gesli, ki jih lahko uporabite za cilj ali za izhodišče izleta, je 217 naselij in 56 pokrajin, zraven njih še pregledni gesli o lovu in ribolovu. Pri opisih naselij je najprej označeno, v katerem oddelku lahko najdete kraj na priloženem zemljevidu, nato so podani nadmorska višina, število prebivalstva ter položaj in pomembnost kraja. Temu sledijo podatki o prometni povezanosti kraja (železnica, avtobusne zveze, za pomembnejše kraje oddaljenost od pristanišča, letališča in mejnih prehodov ter pošta). Pri avtobusnih zvezah so navadno navedene najkrajše razdalje po cestah, pogosto različne od tistih, ki jih avtobusi ubirajo ali podjetja računajo. Te besede naj bi obenem s Planinovinim vodnikom odprle novo dobo v naši turistični literaturi, ki ji je svoje življenje posvetil pokojni Rudolf Badjura. Seveda bomo pri tem naleteli na podobne težave kakor on, pa še večje, saj je turistični trg danes še bolj pisan, še bolj zahteven. Planinov vodnik bo tudi vsakemu planincu dobrodošel spremljevalec na potovanju, vselej pa jedrnat, tehten informator o naši domovini. Prav je, da se je založba odločila tudi za izdaje v glavnih svetovnih jezikih.

T. O.

GOZDOVI IN STENE, glasilo mladinskega odseka PD Kozjak — Maribor 1964. Uredil Franc Vogelnik. Ciklostilni zvezek je tehna planinska publikacija že zaradi uvodnega članka, ki ga je prispeval požrtvovalni alpi-

PISMO UREDNIKU

Dragi urednik,

ne morem si kaj, da Ti ne bi povedal, kako sem navdušen nad Avčinovo knjigo. Iz Tvoje spremne besede sem spoznal, da si Ti prav tako, če ne še bolj, pa Ti zato gotovo ne bo odveč, če malo pokramljava.

Ali se Ti ne zdi, da je to izredno sončna knjiga? Tak optimizem je razlit po njej! Le kdaj se je Avčin naučil tako popolne umetnosti življenja?

A naj Ti najprej povem, kje se je začelo moje navdušenje. Pri Kugyju! Ne veš, kako sem vesel, da ima stari dobri Kugy tako odločnega in sposobnega zagovornika. Sprva sem brskal po knjigi bolj tjavdan — »iz dolžnosti« — in se za poskušnjo ustavil pri Kugyju, čeprav je bolj zadaj. In prav tu me je čakala past. Glej, dostikrat smo zadnje čase čuli in brali kako bridko na Kugyjeve račun. Tu pa je čist studenec iskrenega občudovanja. Prav osebno sem hvaležen Avčini za to. Pomagal je mnogim, ki smo zastoj iskali toplih besed. Lahko bi bil pristavil tudi zanj, kot je za Copovega Jožo: »Samo pozadi dobra konja se prašina diže.« Potem sem šel brat še druge stvari. Nekaj sem se jih spomnil iz Planinskega Vestnika, večina pa jih je zame novih. Zdaj ko je avtor zbral »raztresene ude«, učinkujejo v zaokroženi celoti mogočno in popolno. To je čisto v skladu z njegovim navdušenjem nad klasičnimi, dovršenimi lepotami. Nemara je prav zato dodal pičle, a popolne, klasične fotografije. Ko gledam tisto Mišeljsko planino ali Jalovec iz Trente — jesenski Jalovec, posnet s kraja, kjer ga danes občuduje bronasti Kugy — si ne morem kaj, da ne bi podlegel avtorjevi sugestiji o nedoseženem veličastju Beethovnovih simfonij. In o veličastju poezije

Odpusti mi to neznatno mistiko, nanzel sem se je od Avčina. Zdi se mi, da so mu filozofska doživljanja na meji mistike najdražja. Mislim, da tudi njegov silni stil poganja korenine od teh opojnih faustovskih globin. Kako s svojimi paradoksalnimi obrati potisne bralca ob zid!

nist Danilo Škerbinek, eden od onih mladih planinskih aktivistov, ki bi radi obrnili krmilo pri vzgoji mladih alpinistov in članov mladinskih odsekov, o čemer smo že obširno poročali. V tem zvezku nam Škerbinek pove, kako je do svojih zaključkov prišel. Naj bi se njegove misli uresničile! Ostala vsebina se suče okoli najbližjih planinskih terenov, ki jih popisujejo Kojc, Dvoršakova, Jakčeva, Robanova, Lisjeva, Pekonja, Berglezova, Kovičeva, torej večji del mlade planinke. Vogelnik in Kerle pa nas popeljeta v tuje gore. Na zadnjih petih straneh se s svojimi spisi oglašajo najmlajši.

T. O.

ROGER FRISON-ROCHE je l. 1964 izdal prvi zvezek splošnih opisov gora na našem planetu pod naslovom »Les Montagnes de la terre«, ki obsega 416 strani, 350 črnobelih fotografij, 30 prilog s 45 barvnimi fotografijami in 24 zemljevidov v več barvah, torej za naše pojme kar prerazkošna knjiga. Pisateljca pozna tudi naša javnost po njegovih romanih, novo njegovo delo pa je enciklopedičnega značaja in je zanj dokumentacijo zbiral avtor deset let. V predgovoru razlaga Frison-Roche važno vlogo gora v človekovem življenju. Gore pomenijo, pravi pisatelj, srečo za človeka, dolžan jim je svoj obstanek, dale so mu fizično podobo, način življenja, mu oblikovale razum. Ali bi človek sploh mogel živeti, če ne bi bilo gora? Ali bi se človek sploh mogel razviti, če ne bi bilo terciara, ki je dal človeku in sesalcem svet za bivanje, za lov, za življenje? V davnini geoloških dob, pred prvim sesalcem, morda pred vsakim življenjem na zemlji, je počasno dviganje gora in njihovo gubanje, njihovo nastajanje na zemeljski skorji pripravljalo prihodnjo

zibelko vsega, kar živi in diha na planetu: živali in rastline. Morda so to ljudje po svoje razumeli in so zato divinizirali gore ali pa so v njihovih vrhovih videli prestole bogov in boginj. V vsch uverah, ki ženejo človeka k gori, je nekaj hvaležnega zanosa. Že pred Sumerjem (prvo babilonsko državo), v katerem so ljudje postavili umetno goro, da bi v nižinah ne bili brez nje, so davna izročila iz začetka vseh začetkov vlekla človeka h gori. Ne vemo, ali zato, da bi molil, se vanje zatekal ali v njih živel. Vemo pa, da je človek živel z gorami že v predzgodovinskih dobah. S tega širokega, planetarnega stališča opisuje Frison-Roche avstralske, afriške, vzhodnoameriške in severno-evrazijske gore, v drugem delu pa popularne, južne in severnoameriške, novozelandske, srednjazijske in mediteranske. Vse gorske verige opisuje na splošno in posebej glede na floro, favno, ljudi, poljedelstvo in industrijo. Največ prostora je dal seveda Alpam. Vsekakor knjiga, ki bi jo privoščili slehernemu ljubitelju gora in gorništvu.

T. O.

PV 1962/2, str. 63, levi stolpec popravite:

V I. odstavku manjka med predzadnjo in zadnjo vrsto besedilo:

*bel, ki jo je ljudstvo poimenovalo korito ali verjetneje v mno-*  
Podčrtana opomba je napačno numerirana 1), po obliki in vsebini bi bilo prav 3) kar pa ni bistveno in se da napaka prenesti, toda prav v tej podčrtani opombi manjkajo prve besede II. odstavka:  
*Nemški Trog, ital. truògolo, furl. òip, kadorski*

*In kakšno vsebino najde pogostim pesniško-fi-lozofskim citatom! Seveda, to je samo zunanja mikavnost. Ko bi ostalo pri njej, bi bilo vse skupaj še zmeraj samo besedna telovadba, jezični esprit brez mesa in krvi. V resnici pa je posoda z dragoceno vsebino, tako zdravo in fantovsko, da ne veš, kdaj mine ura ob branju.*

*Ob njegovem visoko nakopičenem znanju si ne morem kaj, da se ne bi ozri tudi na avtorja osebno. (To mi bo pač odpustil, saj ve za tisto: Le stile c'est l'homme même.) Po poklicu ravno ni pisatelj in v svoji stroki je hudirjevo visoko prodrl. Kaj vse ne zvemo iz Tvoje spremne besede! Inženir elektrotehnik, doktor svoje znanosti, univerzitetni profesor, izumitelj, organizator, športnik, lovec, predavatelj, posredovalec velikih dosežkov domačim ljudem, v alpinizmu pa ne samo plezalec skrajno težkih smeri, ampak predvsem pesnik lepote. Naj mi oprosti, če sem kaj bistvenega zgrešil. A že iz tega se da ugotoviti harmoničen človek, da bi ga bila vesela špartanska majka! Ali pa je nemara celo senca starih univerzalnih genijev, ki so bojda že davno izumrli, padla s tankim robom tudi v naš čas?*

*Pa vrtniva se raje h knjigi. Ali se Ti ne zdi, da je Avčin naš najboljši porojni planinski pisatelj? Jaz sicer sovražim superlative, ker so dostikrat plitki in za marsikoga lahko žaljivi, ampak tu sem podlegel. Knjiga je tako napisana, da lahko vsakemu človeku nekaj pove, če zahaja v gore ali ne. V njej je skrit precej hud magnet: zlahten svetovljanski duh, po svojem izvoru slovenski. Torej znova potrdilo, da je mali zatrti Šentflorjanec iz Blatnega dola pokopan v zgodovini. In zaradi optimizma v knjigi je človek za lep čas življenja bogatejši. Hvaležen sem mu tudi za pošteno besedo o Marjanu Prevcu. Dobro je naredil, ko je imenoval po njem stolp v »slovenskem Peutereyu«. (Pomisli, da bo naslednjega avgusta poteklo že deset let, kar je Prevec izginil.)*

*Mislím, da je Kugy botroval tudi pri naslovu, čeprav avtor pripisuje naslov Turgenjev. Prav gotovo ve Avčin za tisti Kugyjeve bivak, ko je neki mladenič od samega navdušenja*

RAZGLEDE  
PO  
SVETU



RESEVALNI POLET in pristanek v višini 4060 m je izvršil švicarski pilot Ty Rufer iz Berna avgusta 1964. Pristal je na ledeniku v masivu Jungfrau in rešil dva izčrpana turista. Doslej na takem in tem mestu letalo še ni pristalo.

90 ODSOTKOV VSEH NESREČ v gorah bi lahko izostalo, če bi se ljudje ravnali po navsvetih izkušenih, pri devetdesetih odstotkih nesreč se torej krivda išče in najde pri ponesrečencu, bodisi da je bil prepogumen ali premalo izkušen. Pri nesrečah plezalcev se ugotavljajo naslednji vzroki, ki dovedejo do nesreč: Tempo plezanja se bolj ceni kot previdnost (npr. saj je samo »trojka«); v krušljivem in drnastem terenu plezalci komaj še znajo hoditi; mokra skala terja podvojeno previdnost; vedno manj je pravega čuta za orientacijo, plezalci znajo zdaj iskati samo še naslednji klin; plezalci se ne znajdejo več na normalnih poteh pri sestopu; vse premalo je vaje v pravi hoji. Ali velja to že tudi pri nas? Upajmo, da ne, čas je še, da tak razvoj preprečimo.

STOLETNICA MATTERHORN, ki jo letos praznujemo, je tudi stoletnica, odkar v analizo gorskih nesreč posega roka pravice, odkar se v družbi govori o kazenski odgovornosti planincev, ki nesrečo prežive. V 100 letih po Whymperju je bilo le nekaj desetih nesreč sodno obravnavanih. Whymper sam je bil pri strašni nesreči po vzponu na Matterhorn osumljen, da je vrv preskal, da bi sebe rešil. Bil pa je previden in je vzel pretrgano vrv s seboj. Preiskovalni komisiji je položil razcefrani konec na mizo in s tem naredil konec obtožbam, ne pa seveda govoricam in mukam, ki so se ga po nesreči polastile. Sodna preiskava se je potem v stotinah primerov začela, vendar je bila največkrat ustavljena bodisi, ker so preživeli skrbno molčali, bodisi da je manjkalo drugih zanesljivih prič. Če ni bilo trdnih dokazov, so obtoženca zaradi pomanjkanja dokazov oprostili po stari normi rimskega prava: In dubio pro reo, če je krivda dvomljiva, se krivcu oprostí. Gotovo pa je, pravijo juristi velikih alpskih narodov, da gre številu nesreč, ki jim je botrovala malomarnost in lahkomišljenost, v tisoče — v zadnjem stoletju.

\*\*\*

Kazenska odgovornost pride v poštev pri dveh skupinah okolnosti — povedano mimo strokovnega juridičnega jezika —: če pride do nesreče iz malomarnosti, nesposobnosti, neodgovornosti ipd.; če po nesreči preživeli ne nudi pomoči, tudi v primeru, če nesreče ni zakrivil. Tretja skupina, če gre za zavestni, naklepni umor v gorah, se pri tem ne obravnava, čeprav zgodovina zadnjih sto let planinstva kaže, da ni izključena. Gotovo je to kategorija zase. V drugih alpskih deželah so stali pred sodiščem največkrat vodniki. Če na ledeniku zdrzne klient v razpoko nenave-

nad nočnimi čudesi stalno motil starega mojstra, med drugim tudi s temle vzklikom: »Herr Doktor, wie still!« »Gewiss, das ist die Stille der Berge,« mu je odvrnil stari mojster, »aber wenn Sie reden, so kann ich sie nicht hören.«

(Kot vidiš, sem s svojo internacionalščino kar malo podlegel Avčinovemu vplivu.) Nič ne bom pisal, o čem konkretno pripoveduje naš iskalec velikih lepot. Knjiga sicer ne bi nič izgubila, če bi to storil. Vendar ne maram, da bi kdo vseeno še mislil, da lahko bere knjigo kot turistični informator. Povem naj samo, da je avtor v stari »utrujenji« Evropi od Balkana do Mont Blanca našel toliko lepot, kot jih mnogi zunaj Evrope zastoj iščejo. Še tista poglavja o lovu so nekaj posebnega. Sam sicer nikoli nisem bil lovec in nikoli ne bom, ker mi nikakor ne gre v račun ta kraavi šport. Mnenja sem, da narava brez človeka veliko boljše shaja. Avčinu pa se je hudo posrečilo omehčati mojo trmo, tako da moram pri tistem merjascu, ki mu je »vajntrogende« pomagala v večna lovišča, zamižati kar na obe očesi. Zdaj bom na lovce gledal malo bolj prijazno, nazadnje so le delček naših gozdov in gora in morda zaradi svoje strasti tudi laže ljubijo svojo domovino. Avčin že pravi, da je ne bi zamenjal za človeška mravljišča v Londonu in Parizu.

Tak je torej ta »Aščin«. Postavil ga bom zraven svojih Kugyjevih knjig na polici. Ne zameri mi, četudi misliš, da pretiravam. Sem že tak: če neko stvar vzljubim, jo z vsem srcem.

Zdaj pa pomisli, da mi je žena hotela dati Avčino knjigo za moj rojstni dan, ki bo kaj jaz vem kdaj šele!

Želim Ti, da bi še večkrat napisal spremno besedo k tako odlični knjigi in Te prisrčno pozdravljam!

Tvoj vdani

Stanko Klinar

Na Jesenicah, 5. marca 1965.





*Penitentes, značilnost andskih ledenikov*

zan, je kriv vodnik, čeprav je deset drugih prišlo čez. Dolžnost vodnika je, da zavaruje manj izkušenega. Ne samo vodnika, tudi vsakogar, ki je bolj izkušen, pa vzame s seboj manj izkušenega.

Obtožnica se gradi na dejstvih, ki pričajo, da odgovornejši, bolj izkušeni ni upošteval osnovnih planinskih pravil v pogledu opreme, tehničnega znanja, vremenske napovedi, preziranja objektivnih in subjektivnih navernosti in če odpove kdo tehnično, moralno, duševno. Pravica pikira posebno na tiste, katerih odgovornost je evidentnejša: na vodnike skupin, kolonij, razredov ipd. Te osnove veljajo za vse alpske dežele, sodna praksa pa seveda ni povsod enaka. Pri nas npr. še nismo zabeležili sodnega pregona pri gorskih nesrečah, čeprav so interne analize odkrivalc sem in tja prvo in drugo skupino okolnosti, ki terjajo vsaj preiskavo o odgovornosti.

Pri drugi skupini okolnosti se seveda naveza, ki ni v nobeni zvezi z nesrečo, je pa v bližini dogodka in nič ne ukrene za pomoč, ne obtoži, da je kriva umora, pač pa, da je odkrila pomoč. Če pa spada naveza k ponesrečencem, jo družijo »skupnost v nevarnostih«. V takem primeru je član družbe pravno odgovoren, da stori vse, da ne pride do še večje nesreče. Ne pa, da jo pociodi v dolino in predvsem poskrbi zase, tovariši pa »naj se znajdejo kakorkoli!«. Vendar se o tej skupini okolnosti še mnogo razpravlja in stališča juristov posameznih alpskih dežel niso še so-

glasna. Doslej še ni bilo pravdoreka, ki bi kaznoval te vrste obtožence, preiskav in obravnav pa je bilo precej. Zanimivo je, da pri nas o teh svarch naši pravniki še niso spregovorili. Naša rubrika je o tem poročala, ker smo zadnja leta to pravniško problematiko vedno zabeležili, kolikor smo je našli v revijah sosednih alpskih dežel. Največ se o tem piše v Švici, v Avstriji in Nemčiji, medtem ko v romanskih revijah tega nismo zasledili.

PLATEAU ROSA pri Cervinii je kraj smučarskih rekordov v brzini. Kakor drugi rekordi tudi ti nimajo obstanka, leto za letom so tu novi dosežki. L. 1932 je Leo Gasperl v St. Moritzu prišel na 136,342 km/h. Imel je 22 kg težke smuči, na hrbtu pa aerodinamično gumijasto vrečo. Po vojni so obtežene smuči in druge pripomočke prepovedali. L. 1952 je Zeno Colo pognal na 159,3 km/h. Konkurenca je bila huda, 37 zastopnikov 7 držav na 700 m dolgi progi v višini 3800 m, merilna daljava je znašala 100 m pri naklonini 68°. Prav tu je bila dirka tudi 18. julija 1964. Prvi je bil spet Italijan Luigi di Marco, 27-letni carinar iz Predazza, in je dosegel 174,757 km/h. S tem je podrl rekord iz Chile, kjer sta Amerikanca Vaughan in Dorworth l. 1963 dosegla 171,428 km/h. Na Plateau Rosa se je Vaughan uvrstil na tretje mesto s 173,493 km/h. Najhitrejši Nemec je bil na 29. mestu, s 153,911 km/h. Luigi Marco je izjavil, da je v kratkem času shujšal na pisti 5 kg, da pri

spustu nima časa misliti, treba je le silne koncentracije, ki človeka zdelo. »Vozim v Caravella — stilu«, v obliki jajca, z glavo med kolena, da bi bil čim bolj aerodinamičen, od tega vse zavisi, oči uporabljam samo zato, saj bi progo lahko prevozil z zaprtimi očmi. Lani je Willi Forrer pri izteku grdo padel, ker je iz 'jajca' prekmalu pomolil roko.« Tudi l. 1964 si je Dorworth zlomil gleženj. Rekord je imel 2,35 m dolge smuči, 7,5 kg težke kovinske smuči Kästle. Teža smuči je zdaj omejena, preizkušajo jih vsak dan na vse načine. Luigi di Marco vidi mejo možnosti pri 180 km/h, Vaughan pri 185 km/h. Luigi vidi v taki dirki preizkus poguma, Vaughan zraven še preizkus smuči. Zanimivo je, da je bilo največ tekmovalcev iz Italije in da je bil Perillat šel 17. (164 km/h).

SEVERNA STENA EIGERJA je v l. 1964 zabeležila 52. ponovitev. Naveze so bile večji del nemške narodnosti, kar 16 plezalcev od 22. Med Nemci je tudi Daisy Voog, »prima feminile«, prva ženska v Eigerju. Zabeležimo, da je poskusila priti čez steno že 17. in 18. jul. 1964 z Italijanom iz Trbiža Piussijem in Sorgatom. Z Bittnerjem je v steni dvakrat biva-kirala, na vrhu Eigerja še tretjič. 52. vzpon je naredila alžirsko-francoska naveza. Direktissimo v Eigerju so skušali v l. 1964 speljati največji asi: Amerikanec John Harlin, René Desmaison, Roberto Sorgato, Ignasio Piussi, Natalino in Emilio Menegus in Marcello Bonafede.

GRANDES JORASSES so še vedno v prvem planu alpinističnega dogajanja. V l. 1964 sta zato poskrbela dva asa, Italijan Walter Bonatti, izredno sposobni, sam vase zaverovani W. Bonatti in simpatični Michel Vaucher iz Zeneve, ki sta se odločila za prvenstveno v Pointe Whymper. Pod steno sta naletela na Johna Harlina, ki se je hotel poskusiti z Mrtvaškim prtom (Linceul), strmim, strašno strmim snegom v severovzhodni steni Grandes Jorasses, pravzaprav v Pointe Walkerju. Poleg Amerikanca so v koči Leschaux prišli še Sorgato, Mazeaud in še 7 drugih alpinistov. Vreme je dobro kazalo. 6. avgusta sta vstala opolnoči, pa nista bila prva. Ob treh sta že sekala stopinje v ledenem lijaku, ki tvori vstopno tretjino stene Pointe Whymper. Ob petih, ko je sonce vzšlo, sta imela 400 m stene za seboj, skoro brez besed. Če pa s'a govorila, je Italijan govoril francosko, Vaucher italijansko, torej kurtoazija nad vse. Potem sta plezala ves čas med zvižganjem odtajanih projektivov, in se jim srečno umikala — a ne dolgo. Prigrmel je kameni plaz, ostala sta sicer cela, pač pa sta šli v franže obe vrvi. Z 20-metrskima koncema nista mogla misliti na spust navzdol, odločila sta se za nadaljevanje. Na višini 500 m sta v steni našla zarjavel klin iz l. 1931. Do sem sta prišla Hans Brehm in Leo Rittler. Klin je dobro sedel, plezalcema pa ni rešil življenja. V višini 600 m sta si pripravila bivak, opremila s klini

nekaj razstežajev nad njim za naslednji dan, nato sta se vrnila v bivak. Ponoči ju je zbudil še hujši kamniti plaz, zjutraj je bil ledenik pod steno na površini 200 × 300 m ves črn, grom kamenja so slišali tudi v 5 km oddaljeni koči Couverdu. Bonatti ni zatisnil očesa vso noč. Zjutraj sta začela plezati, vendar se gora še ni umirila. Padajoči kamen je ranil Bonattija, morala sta daljša počivati. Nato sta se do opoldne dvignila komaj za 70 m, po krušljivem terenu in v snegu, ki je začel naletavati. Zvečer kamenje ni več padalo, napačil je drugi bivak, snežilo je vso noč. Naslednji dan jima je velika skala spet prebila vrvi, ostalo je še 15 m. Doživela sta hud snežni plaz, Vauchera je zadel kamen v ramo, nastopil je tretji bivak, za Bonattija brez spalne vreče, ki se mu je po nesreči izmuznila iz rok in padla v temo pod steno. Pritisnil je mraz — 20° C, vendar je Bonatti »dobro« zdržal. Nomen omen. ime samo pove, iz kakšnega lesa je ta mož. Bila sta v višini 4000 m. Vaucher je občudoval molččega Walterja, njegov pogum, nenavadno samozavest. Bolela ga je ranjena glava, ranjena roka. Od časa do časa je zapel, tožil ni.

Naslednji dan je steno preiskoval heli-opter, pa ju ni uzrl. Bila sta pod vrhom, premagovala sta mesta VI in V. Ob 18.30 sta si stisnila roke na vrhu, evforična čez vsako mejo, brezmejno srečna — po domače. Vaucheru se zdi, da Bonattija »od nekdanj pozna«.

Nastopila je megla, noč. Bonatti ni našel stopa in nastopil je četrti bivak; naneslo je spet 30 cm snega, bilo je mraz, 1 kg brašna na vsakega sta že davno pospravila. Brez hrane sta se drugo jutro spustila v meglo, nenavezana. Bonatti je padel v razpoko, pa ni bilo hudega. Reševalna kolona ju je pri tem zgrešila, vodil jo je Bonattijev prijatelj Cosimo Zappelli. Ko so prišli skupaj, je bilo vse tako enostavno. Vaucheru le to ni bilo všeč, ker so ju v dolini preveč slavili. Prizna pa, da ima Bonatti prav s svojo izjavo: »Najina smer je zadnja velika, pa logično prvenstvena v masivu Mt. Blanca.«

Whymperjev steber je visok 4186 m. Preplezala sta ga Bonatti in Vaucher od 6.—9. avg. 1964.

MT. EVEREST je bil za najvišjo goro priznan pred dobrimi sto leti, l. 1852. Koto »XV« je izumil šef Survey of India Sir George Everest in po njem je kota dobila ime. Lokalni naziv Čomolungma velja za ves masiv. Sredi 18. st. so še mislili, da je najvišja gora v Equadorju v Južni Ameriki. L. 1802 je bil Humboldt prepričan, da je s Cimborazzom (6310 m) zavzel najvišji vršič na svetu. Leta 1818 pa je Survey of India za Dhaulagiri nameril 8200 m. No, l. 1852 je zmagal Everest z 8848 m in ga danes mnogi imenujejo tretji tečaj — tretji pol. Dancs pišejo vsi priznani himalaisti, da je tretji pol definitivno osvojen. Človek je v dobrih 50 letih premagal vse tiste težave, ki so mu do l. 1953 branile stopiti v take višave. Okoli l. 1900 je bila ma-

gična meja 7000 m, čeprav so alpinisti vedeli, da so se Indijanci brez posebnih priprav gibali v tej višini pred dawnimi stoletji. Pred 68 leti je švicarski vodnik Matthias Zurbriggen prišel na Aconcaguo (6959 m), l. 1905 Longstaff 7250 m na Gurla Mandhati, l. 1907 je prišel na Trisul (7120 m), prvi sedemtisočak, ki mu je človek stopil na teme. Do prve svetovne voje je »padlo« še več sedemtisočakov. Po prvi svetovni vojni so začeli oblegati Everest. Že l. 1924 je Norton dosegel 8572 m brez kisikovih aparatov, kar do danes ni bilo ponovljeno. 26. maja 1953 je po Annapurni in Tirič Miru prišlo do velikega dogodka. Evans in Bourdillon sta prišla na Everestu do višine 8754 m, tri dni na to pa sta stala Tensing in Hillary na njegovem vrhu 8848 m.

O vsem tem smo v tej rubriki pisali in spremljali od l. 1950. Zdaj se pišejo že povzetki poldruga desetletja, zaključek pa je ta, da ima Himalaja klasično dobo odkrivanja že za seboj. Tehnični napredek po drugi svetovni vojni in izredna pomembnost planinstva v zavesti kulturnega človeštva sta omogočila, da je danes »ekspedicionizem« že nekaj običajnega. Samo v l. 1964 je bilo v predmonsunskem času v Himalaji 23 ekspediciij, v pomonsunskem času pa 8. Med temi omenimo vzhodnonemško, ki nam je v pregledu ušla. H. Schröder je namreč avgusta 1964 vodil v jugozahodni Pamir ekspedicijo na Pik Engels (6510 m) in Pik Marx (6726 m).

**GOSAINTHAN — ŠIŠA PANGMA (8012 m)** je šel v zgodovino himalaizma brez dramatičnih polemik, kakor je to bilo pri kitajskem Everestu. O kitajskem uspehu na Šiša Pangmi ni nobeden podvomil in zdaj bo morda tudi o Everestu celo G. O. Dyhrenfurth začel razmišljati: Kaj pa, če so le prišli tja gor! Vsaj višina 7700 m na Šiša Pangma je po fotografijah bila nesporno dosežena. Šiša Pangma ima zasneženo teme, na vseh straneh velike snežne in ledeniške poljane, preprežene z razpokami in režami. Kitajci so bili razdeljeni v tri naveze, ko so 2. maja 1964 ob 6. uri napredovali proti vrhu in ga dosegli pri mrazu  $-20^{\circ}\text{C}$ . V višini 7800 m so morali prečiti zalcedeno vesino s  $50^{\circ}$  naklonine. Bili so brez kisikovih aparatov, strmina proti vrhu ni popuščala, sukala se je okoli  $45^{\circ}$ . Na vrhu so imeli komaj  $5\text{ m}^2$  prostora, ravno prav za 10 ljudi, če priračunamo košato višinsko obleko, ki je imajo Kitajci, kakor kažejo slike, dovolj. Pri ekspediciji je sodelovalo 185 ljudi, ekipo so izbrali februarja 1964, z ekspedicijo so šli tudi glaciologi, geologi (Vang-Fu-Cou), meteorologi, kartografi in višinski fiziologi. 75 udeležencev je doseglo višino 7500 m. Med desetimi, ki so prišli na vrh, so bili štirje Tibetanci (Sodnam Dorji, Mimar Traši, Dorji in Dontan), kar pomeni tudi za Tibet velik napredek. 24 Tibetancev je doseglo višino 7700 m. L. 1959 je bilo 10 Tibetancev na Mustagh Ati v Pamiru. L. 1960 je Tibetanec Konbu z dvema Kitajcema dosegel Everest s severne strani, na Šiša Pang-

ma pa ni šel, ker mu študij sociologije v Pekingu tega ni dovoljeval.

Tako kitajski vir, ki ga je navrtala nemška revija »Alpinismus«. Vodja ekspedicije Hsu-Cing je star 37 let, je mojster alpinizma, bil je 1959 na Mustagh-Ati (7546 m) in namestnik vodje leta 1960 pri vzponu na Everest s severne strani. Ostali udeleženci ekspedicije so stari od 24 do 34 let.

**SONAM GYALTSSEN** je dobil zlato medaljo od predsednika indijske vlade Lal Bahadur Šastrija za izredne zasluge v gorah. Odlikovanje je uvedla l. 1963 Indian Mountaineering Foundation. Gyaltsen je bil l. 1958 odločilni mož na Čo-Oju in l. 1961 na Annapurni II (7937 m). Bil je dvakrat v indijski ekspediciji na Everest, l. 1961 pa je vodil dvakrat višinski trening indijskih himalaistov.

**BAMBUSOVA ZAVESA**, ki je bila od l. 1949 spuščena med Kitajsko in ostalim svetom, se je po obvestilu pakistanske letalske družbe (PIA) nekoliko razmaknila. Kitajske oblasti bodo odšlej izdajale vize za šest največjih mest v državi, vendar teh viz ne bodo deležni državljani ZDA, Španije in Formoze. Ne ve se še, ali bo to veljalo tudi za himalajsko področje.

**SMUČARSKA HIMALAJSKA EKSPEDICIJA** na Čo-Oju v l. 1964 je sicer uspeh, velk uspeh za nemški ekspedicionizem, je pa zapustila zaradi tragične smrti Georga Huberja in A. Thurmaya slab vtis. Sestav ekspedicije je bil slabo premišljen. Thurmayr iz Münchena še nikoli ni bil v nobeni navezi in zato ni prišel v poštev nad 7200 m. Tabor IV se je spremenil v bolnišnico. Stammberger, ki je odšel v bazo po reševalce, je prišel prepozno, Huber je bil mrtev, Thurmayr je umrl pri transportu. Na vrh je prišel Stammberger sam, spremljevalec Fudorje ga je počakal 50 m pod vrhom. Fotografije, ki jih je Stammberger posnel na vrhu, se niso ohranile, Stamberger jih ni prinesel do Münchena. Ugotovili so tudi, da ekspedicija ni imela radijskih zvez niti drugih aparatov za zvezo, ki bi reševalno ekipo hitreje priklicala kakor sel Stammberger. Huber in Thurmayr sta šesta in sedma žrtev tega »lahkega« osemtisočaka. Morda pa tudi žrtev slabe priprave, slabega vodstva in še slabšega odločanja v taboru IV, saj je šele sedmi dan po kritični situaciji prišla pomoč iz baze, ne glede na to, da je Stammberger po sestopu z vrha govoril Hubru, da bo čez dan dva tudi z njim prišel na vrh. Kako je mogel to govoriti močno prizadetima tovarišema v »coni smrti«, kjer se načenja tudi zdravje popolnoma zdravega človeka? Zakaj Stammberger ni odšel po pomoč takoj, ko je videl, da se Huber ne more držati na nogah. Stammberger se izgovarja, da sam ni nikoli občutil nobenih težav zaradi višine in je meril vse okoliščine po sebi, poleg tega pa pravi, da bi mu Huber



zameril, če bi mu svetoval odhod v nižje tabore.

Stamberger se je podal na Ararat, Demavend, v Nepal in Hindukuš že z 18 leti. V Alpah ni prišel čez ture IV—V. Je neverjetno samozavesten in trdi, da mu alpskih izkušenj prav nič ne manjka. Zakaj ni vzel s seboj raket, ki bi pomoč prinesla vsaj poldrug dan poprej, zakaj ni tvegala 500 gramov teže za radio oddajnik, ki ima 40 km dometa? Na to vprašanje je odgovoril, da bo to pri naslednji ekspediciji gotovo storil.

Zanimivo je pri vseh teh ugotovitvah, ki jih je objavil T. Hiebeler, še to, da trije nemški himalajci, ki so stali na 8000 m, niso člani nobenega planinskega društva: Eden med njimi, Kinshofer, ni več med živimi, tretji je Anderl Mannhard. Ali je to samo naključje?

600 km DOLGI GREBEN KARPATOV omogoča Romunom, da intenzivno gojijo planinstvo in smučarstvo in z obojim pospešujejo turizem, ki postaja tudi za to državo važna gospodarska panoga. Program in metode planinske organizacije razodevajo sovjetski vpliv. Karpati nikjer ne presegajo 2500 m, vendar imajo stene, ki so v njih romunski plezalci naredili že nekaj VI + smeri, v Piatra Crarului (Kraljevi steni), Cheile Bicazului, Turzii in Bucegi. V Bucegi so stene visoke od 200—600 m, Valea Alba pa sega 1000 m visoko. Tu je že tudi direktissima Tisura Albastra (VI+). Romunski plezalci so potegnili v stenah na stotine smeri. Samo skupina Muntii Fagarasului se vleče 120 km daleč in nudi alpinistom nešteto možnosti. Prečenje vseh Karpatov s smučmi traja 30—40 strani, 25 noči prebijajo v šotorih, ostalo v treh, štirih kočah, ki so na razpolago. Planinci so včlanjeni v športnih klubih, v športnih skupinah tovarn ali v mestnih in krajevnih organizacijah. Imajo šolske tabore in izlete, na katere jih vodijo inštruktorji. Klasifikacija in kategorizacija se vrši po sovjetskem vzorcu. Geografija in geologija sta v učnem načrtu tečajev in treningov. Tudi v Romuniji je vsako leto alpinistično sezono, ki omogoča in zagotavlja razvoj planinstva v vseh letnih časih. Pozimi prireajo visokogorske rallyje. Vsako leto se po točkah na alpinistični izbere prvak. Točke se štejejo po smučarskih, prvenstvenih in ponavljalnih turah.

SAREK IN KEBNEKAISE sta dve švedski področji, v katerih Švedi na svoj način goje planinstvo, pozimi s smučmi in pulko (sammi), vedno pa z nahrbtnikom od 30—40 kg in s šotorom. Tudi stene imajo v Sarektjako, Kaskasapakte, Koupertljako in Toulpagorriu. SFK (Švedski alpski klub) seveda navaja člana, da obiskujejo Alpe, vendar so domače gore prve na vrsti. Zato je alpinizem na Švedskem mlajšega porekla, Alpe so seveda daleč, vsaka tura je pravzaprav ekspedicija, prav take velike pa so daljave tudi na Švedskem. Vendar ima tudi Stockholm plezalni vrtec »Haggstaberget«, kjer je kakih 50—60 različnih smeri, tu so tečaji, tu se trenira,

tabori in pripravljajo na daljše ture. Središče domačega planinstva je v Kiruni, onstran polarnega kroga, na Laponskem. Brez šotora tu ni nič, čeprav je več zavetišč in koč. Kdor hoče plezati, mora za teden dni oditi iz kože, tako oddaljene so stene. L. 1964 so v Sareku in Kebnekaise imeli — dva tečaja za bolj izurjene, poleti in pozimi. Pozimi so morali tečajniki prisiljeno bivakirati v višini 1800 m pri —20° C. Ekstremno plezanje tu ni možno, zato Švedi bolj goje »ekspedicionizem« in to kar doma. Od Stockholma do Kirune ni nič bliže kot do Chamonixa.

VREČA ZA BIVAK je boljša kot najboljša zavarovalna policica za življenje, je dejal znani strokovnjak za gorsko reševalno službo Wastl Mariner, pomemben avstrijski alpinist. Zdj starta AV (ÖAV in DAV) na akcijo »Bivaksack«, s katero hočejo doseči, da bi vsak mladinec prišel do vreče za bivak s 50% popustom. Prav tako bo AV poskrbel za podporo pri nabavi vrvi (300 šil., 50 DM), ne glede na 25%, ki ga že itak omogoča skupna nabava vrvi po sekcijah.

CLAUDE BARBIER je že nekaj let vidno ime, nedvomno prvak belgijskega alpinizma. L. 1964 je v zapadnem razu Cida de Gasperi v Civetti padel, ker se mu je odrgal oprimek. Pellegrinon ga ni mogel obdržati, ker ni stal na klinu. Vendar ni bilo hujšega, Barbier je 10 m padca preстал brez težjih prask in ran. V 6 urah sta bila kljub temu na vrhu, Pellegrinon pa je na vrhu izjavil: »Če ne bi Claude padel, bi prišla na vrh v petih urah.« Smer je ocenjena VI— in je doslej nihče ni preplezal prej kot v 15 urah.

DAISY VOOG, prva ženska na svetu, ki je preplezala severno steno Eigerja, je bila v l. 1964 »šlager« žurnalalpinizma: Po rodu Estonka, stara 32 let, visoka 163 cm, težava 48 kg. Prišla je čez steno brez posebnih težav, čeprav za seboj do l. 1964 ni imela nobenih posebno težkih tur: stolpe Sella, Vajolett, raz Delago, vse druge so lažje. L. 1964 je šele poslegla po direktissimih in preplezala kup šestice v Torre Venezia, Trieste, Civetti, Marmoladi, Predigtstuhl, Gurrwand. Zapadnih Alp sploh ni poznala, v ledu ni imela izkušenj. Na Eiger je bila obsejena, za vse na svetu ne bi odstopila. Kaj žene drobno stvarco v tako surove napore, se vprašuje alpinistični moški svet! Eiger je preplezala z Wernerjem Bittnerjem.

2500 m VISOKO STENO so preplezali norveški himalajci v Tirič-Miru (7692 m) 24. do 26. julija 1964 pod vodstvom Andreja Naessa, o čemer smo na kratko že poročali. S seboj so imeli brašna za deset dni, dobro opremo za bivak, ki so jo pustili v najvišjem taboru (7500 m). Pišejo, da so posebno veseli, ker so dobesedno odnesli zdrave pete, to je, da so prišli iz stene brez ozeblin. Noge so si vsak dan masirali. Tabore so poimenovali izvirno, eden je dobil ime »Integral«, drugi »Vranje

gnezdo«, »Pri diagonal«, »Diferencial«; iz opisa je razvidno precizno delovanje vodstva in skromno, a vendar neprekruto veselje, da so zmogli steno, kakršne doslej še ni nihče preplezal v Himalaji, Karakorumu, Pamiru in Hindukušu. Vodja Naess je bil tega bolj vesel kakor naveza Høibakk in Opdal, ki se ji je to posrečilo, saj je o tem vzponu sanjari bil štiri leta. Gre za južno steno vzhodnega vrha Tirič-Mira. Na zapadni vrh je stopil Naess že l. 1950 in spada tisti vzpon skoraj v rang francoske Annapurne. Slike, ki opis ponazarjajo, so vredne velikega dejanja.

JIM BALDWIN, slavni ameriški plezalec, se je smrtno ponesrečil v Washington Column v Yosemite National Park. Njegovi največji uspehi so vzpon Cooper Route v El Capitanu in v zapadni steni Chief. 700 m visoko steno je zmagal v 6 dneh in porabil 138 svetovcev in več sto navadnih klinov. Z ekstremnim plezanjem je začel l. 1960.

MOMHIL SAR (7342 m) je bil v tej rubriki že omenjen. Pripada Karakorumu, skupini Hispar-Mustagh, je blizu mogočnega Trivora (7720 m). 29. junija so stali na Mombil-Saru naši sosedje Gradčani s l. štajersko karakorumsko ekspedicijo 1964 pod vodstvom H. Schella. Iz tabora III (6500 m) so prišli na vrh in sestopili v 22 urah po najtrših naporih in več poskusih. Do 6200 m so rabili smuči, kar je — če izvzamemo Rottovo nemško ekspedicijo na Čo Oju — doslej edinstveno. Iz Gradca so odšli 1. apr. 1964, do vrha so torej rabili tri mesece, ekspedicija je stala 40 000 DM. Štajerci so na ta uspeh lahko ponosni, prestali so hude preizkušnje z vremenom, se otepali s plazovi, premagali hude mrazove in tik pod vrhom 55° strmino. Imeli so 76 nosačev, tovora 1700 kg, torej srednje težka odprava, cena zanjo ni visoka. Nosili so tudi sami po 24 kg do 4600 m in to kot kuliji ter se pri večdnevnom tovorjenju dobro aklimatizirali. Ko so spravili ves tovor z 10 nosači v bazo, so še te nosače odpustili in bili dalje tedne sami ter so sami prenašali tovore na posamezne tabore. Najsposobnejši med njimi je bil Leo Schlömmner, zadnja leta najvidnejša zvezda na firmamentu avstrijskega planinstva.

ELBRUS IN KAZBEK (5633 m, 5047 m) sta vrhova na Kavkazu, ki so jih l. 1964 odprli za turiste kot dva privlačna cilja, ki naj hitreje poženeta pulz turističnega gospodarstva v SZ. Na Krimu je za turiste določeno veliko lovišče, ribičem je dovoljeno po mili volji loviti na Bajkalskem jezeru, in še marsikaj se je odprlo po besedi Nikita Hruščeva: »Vrata naše dežele so na stečaj odprta turistom, ki imajo pošteno željo, spoznati življenje našega ljudstva in ga objektivno presojati.« Čeprav Hruščev ni več prvi mož SZ, te besede še niso preklicane in bo po besedi erivanskega radia, tako upamo, s sovjetskim turizmom v l. 1965 — »po prežnemu« (kot poprej, besedna igra — po Brežnevju).

SNAGA V GORAH, posebno na modnih vrhovih, je problem, ki mu ne posvečamo dovolj pozornosti. Ne tako na Japonskem, kjer je lani na Fudžijamo (3780 m) stopilo kake pol milijona ljudi in odvrгло ob poti, predvsem pa okoli vrha ca. milijon konservnih škatel in steklenic. 20 000 članov japonske planinske organizacije je po sezoni izvedlo »operacijo velikega čiščenja«. Zbrali so 2 toni takih odpadkov. Na Fudžijamo je l. 633 prvi stopil Enno Šokaku.

89 MEDALJ so doslej dobile Kästlove smuči. Fabrikant Anton Kästle iz Hohenemesa v Vorarlbergu je po vojni spoznal, da je uspeh podjetja odvisen od takih priznanj na mednarodnih tekmah in je poskrbel za prvo tako medaljo l. 1950 na FIS v Aspenu. Nato je sistematično podpiral tekmovalce in si preko njih za svoje blago priboril svetovno ime. Danes so Kästle-smuči pojem. Fabrikant je lani praznoval 60-letnico, začel je kot obrtnik, kolar, na industrijsko proizvodnjo pa se je usmeril že pred 30 leti. Med vojno je bil seveda vojni liferant, vendar je podjetje po vojni obdržal in ga še bolj razvil.

ENAM je kratica za špansko ENSA, za špansko državno alpinistično šolo (Escuela Nacional de Alta Montana), ki deluje po sekcijah Vitoria, San Sebastian, Pamplona, Bilbao. Tečajji trajajo 10—14 dni, 7 dni prebijejo tečajniki na turah, 18 tečajnikov dela pod vodstvom 8 učiteljev in enega vodje.

NAJMOČNEJŠI MOZ AMERIKE — ne, ne gre za boksarja, ampak za 48 let starega vojnega ministra po imenu Robert Stange McNamara, je bil 23. avg. 1964 v območju Matterhorna z ženo, s sinom, osebnim zaščitnikom, osebnim zdravnikom, z 8 švicarskimi vodniki, pridružil pa se je še T. Hiebeler in poskrbel za primerno publiciteto tega dogodka. McNamara mu je izjavil, da je gore spoznal razmeroma pozno, da redno hodi v hribe tudi v Ameriki, da je na Matterhornu že bil leta 1956, da ga veseli vse, kar je v zvezi s planinstvom in da mu zaradi umika spred Matterhorna pred slabim vremenom in drugimi nevarnostmi zato ni nič huđo.

ZENSKJE V GORAH je tema, ki bi jo morali v posebni številki obdelati tudi mi, saj smo po vojni v kroniki nekaterih AO zabeležili težke vzpone naših žena-alpinistk, medtem ko ni nikdo poskrbel za primerno literarno, publicistično dokumentacijo naših ženskih navez. Odkar je Hiebeler izdal posebno številko, ki naj bi opozorila na vidne alpinistke po vsem svetu, je za to nekoliko več zanimanja, vendar »dejstva še nadalje spe«, stisnjena v herbarijih arhivov, kolkor jih AO hranijo. »Ženski« alpinizem ima pri nas lepo izročilo in mu je treba izkazovati dolžno čast tudi s tem, da primerno publiciramo dosežke mlajših, sodobnih ženskih navez. Poljaki so npr. poskrbeli za popularizacijo Helene Hajdukiewicz, žene dr. Hajdukiewiczza, znanega

moža z Dhaulagiri in z drugih razglašanih vrhov. Hajdukiewiczova ima za seboj mnoge vzpone v Tatris, Gervasuttijev kuloar v Mt. Blanc du Tacul (50° naklonine), 2. vzpon preko severne stene Fiescherhorna, Pik Ščurovsky, Elbrus, Welzenbachovo smer v Breithornu, 3. vzpon v severni steni Grosshorna itd. Nimamo alpinistke s takim »diapazonom«, sposobnost njihova pa gotovo ni manjša, register tur pa tudi ne tak, da bi nas moglo biti sram.

**SILVRETTA** — CESTA, privatna cesta Vorarlberge v Illwerke AG je že trdno v programu motoriziranih dopustnikov. Julija 1964 so našli na njej 4000 avtomobilov več kot lani v tem času, vsega skupaj 26 000 avtomobilov z 88 000 potniki.

**LETALIŠČA V GORAH** se že zaznamujejo v sodobnih turističnih vodnikih in zemljevidih. Verjeli ali ne, Val d'Isère v Franciji ima v svojem okolišču v višini nad 3000 m 17 letališč, pist in pristajališč za helikoptere, zaznamovanih na prvovrstni karti 1 : 20 000. In to v radiju 20 km okoli tega znanega francoskega letovišča in zimovišča! Ali bo treba iti tu na nočne ture, če si bo človek zaželel, da se za nekaj ur reši hrušča in trušča, ki ga ima v dolini preveč?

#### SPORAZUM O UVAJANJU VARNOSTNIH UKREPOV NA OBMOČJU TURISTIČNIH ŽIČNIC V SRS

V eni izmed zadnjih številčk PV smo čitali razpravo dr. A. Robiča, v kateri je nakazal probleme zavarovanja obiskovalcev gora in smučarjev, ki se v gore podajajo z žičnicami. Komisija za GRS je že pred dobrim letom izdelala krajši elaborat o varnostnih ukrepih v območjih, kjer delujejo žičnice ter v načelu dosegla soglasje Zavoda za izgradnjo triglavske žičnice. Smatrala pa je, da je zavarovanje enega samega objekta premalo — tembolj, ker tega še nikjer ni, po drugi strani pa že obratuje vrsta žičnic, vlečnic in sedežnic, katerih vsaka ima svoje težave in probleme. Iz tega razloga je Komisija za GRS poskusila zadeti žebelj na glavo in zagotoviti ustrezno strožje predpise. Po pomoč se je zatekla k Republiškem sekretariatu za promet SRS ter po večkratnih pomenkih v ožjem krogu, katerim je prisostvoval načelnik komisije dr. M. Potočnik, dosegla na sestanku 27. novembra 1964 lep sporazum v širokem krogu prizadelih. Sestanka so se udeležili večidel vsi direktorji, oziroma vodilni uslužbenci obstoječih slovenskih žičnic, predstavniki nekaterih občin ter seveda republiškega sekretariata za promet in GRS.

Uvodne besede so zadevale misli, ki so nam že znane iz članka dr. A. Robiča. Navzoči so bili soglasni, da je treba nekaj ukreniti, da bi se stanje poenotilo in nekako uzakoniti zahtevo po najnujnejših ukrepih. Poročila posameznih zastopnikov so pokazala, da sleherna žičnica sodeluje z GRS, se poslužuje njene pomoči in po svoje nudi nekaj olajšav članom GRS, ki dežurajo in rešujejo v primeru nesreče. Pohvaliti je treba prizadevanost nekaterih žičnic, ki so pritegnile k sodelovanju vse sposobne kadre in ponekod izven GRS še zdravnike (Maribor-Pohorje). Kranjskogorci imajo že stalne reševalce, saj je število nesreč za pristo-

voljce in njihove kapacitete premajhno. Tudi Vogel in Velika Planina nista brez GRS.

V resnici je režim na vsakem izmed naštetih objektov nekoliko drugačen, zato je pogovor zajel tiste točke problematike, ki so najbolj potrebne rešitve. Zaključki so bili naslednji:

1. Žičnice morajo poskrbeti, da bo med njihovim osebjem vsaj nekaj uslužbencev in delavcev, ki bodo sposobni ukrepati in reševati v primeru nesreče. GRS se obveže, da bo vse kandidate sposobna na svojih rednih letih in posebej zimskih tečajih. Poseben poudarek velja prvi pomoči.

2. V objektih žičnic morajo biti na voljo prostori za hranjenje reševalne opreme in prostori za dežurnega reševalca. Praviloma naj dežurni reševalec dežura v poslovnem prostoru žičnice, skupno s službujočim uslužbencem žičnice. Gostinski obrat nikakor ni mesto za gorskega reševalca.

3. Žičnice morajo že ob otvoritvi nabaviti osnovno in najbolj potrebno opremo za reševanje. Opremo morajo nuditi reševalcem; dokler opreme ni moč nabaviti, pomagajo žičnici z lastno razpoložljivo opremo postaje GRS.

4. Žičnica skrbi za obveščanje in za takojšen začetek reševanja v primeru nesreče. V reševalni akciji obvezno sodelujejo njeni strokovnjaki; kolikor to ne zadošča, je GRS dolžna nuditi vso pomoč in sodelovanje.

5. Žičnice morajo poskrbeti za nujna obvestila gostov. K temu sodijo napisne deske in kažipoti v neposredni okolici objektov, obvestila o stanju prog, nevarnosti plazov, nevarnosti zavoljo megle itd. Kolikor so na območju žičnice smučarske proge, je le-te treba markirati skladno z mednarodnim (F. K. A. R.) kodeksom tako, da bodo markacije umiljive vsakemu smučarju, ne glede na narodnostno in državljansko pripadnost. Stroške v zvezi z gornjimi določili krije žičnica.

Nekateri pogoji za varnost na območju žičnic presegajo gornja določila, toda po soglasnem mnenju vseh, ki so se udeležili posvetovanja, za druge ukrepe ni odgovorna in zlasti ne finančno pristojna edinole žičnica.

V sklep teh ukrepov sodijo zlasti Služba lavinske napovedi, zavarovanje pobočij s pregradami, miniranje in odstreljevanje plazov in drugo. Občina je dolžna, da določi ožje območje, za katerega odgovarja izključno žičnica. Za ostala sredstva in ukrepe skrbi občina v povezavi z ostalimi, ki so na katerikoli način soudeleženi in prizadeti z dejavnostjo žičnice (turizem, elektrarne, hoteli itd.).

Sklepe zaključujejo še sledeče ugotovitve posveta:

1. Pristojne oblasti praviloma ne smejo izdati dovoljenja za obratovanje žičnic, če ni zadoščeno gornjim zahtevam.

2. Obstoječim žičnicam je treba izdati zahtevo, da ukrenejo vse potrebno, da bi zadostile gornjim zahtevam. Rok za izvedbo sklepa mora biti čim krajši (zaključki niso predvideli nobenega datuma; naše mnenje je, da naj bodo stvari nared najkasneje do začetka nove sezone jeseni 1965, ker obstajajo objektivne težave pri nabavi opreme, vzgoji kadrov in v izvedbi nekaterih drugih ukrepov).

3. Nadzorstvo nad izvrševanjem spredaj navedenih obveznosti naj opravljajo organi občin, ki so pristojni za promet in nadzorstvo nad žičnicami (ustrezno rep. zakonu o žičnicah).

4. Republiški sekretariat za promet je dolžan predlagati spremembo in dopolnitev predpisov, ustreznih gornjim določilom.

ing. Pavle Šegula

#### I. ZBOR GORSKIH VODNIKOV PZS V VRATIH

V dneh 20. in 21. junija 1963 se je vršil zbor gorskih vodnikov PZS v Aljaževem domu v Vratih. Istočasno so bili tudi izpiti kandidati za novo drugo skupino gorskih vodnikov.

V Aljaževem domu so se zbrali že v soboto zvečer zastopniki UO PZS, člani komisije za alpinizem pri PZS, člani izpitne komisije, 25 doseďanjih gorskih



vodnikov in 23 kandidatov za gorske vodnike. Tov. Keršič, načelnik komisije za alpinizem PZS, je otvoril I. zbor gorskih vodnikov pod pokroviteljstvom častnega in najstarejšega vodnika Joža Čopa.

Nato so se obravnavali problemi vodništva pri nas, govorilo se je o liku in statusu gorskega vodnika; k obstoječemu pravilniku o gorskih vodnikih so bili predlagani tudi popravki.

Tov. Krušič, načelnik vodniške podkomisije, je podal referat o zgodovini in razvoju vodništva v alpskih deželah in pri nas ter nakazal problematiko gorskega vodništva takole:

a) V vodniške vrste naj pridejo le najboljši gorniki, ki imajo polno fizično in tehnično sposobnost ter moralne kvalitete, da bodo vzor naši planinski skupnosti in dostojno afirmirali vodniško službo v domovini in tujini.

b) Popularizirati je treba gorsko vodniško službo preko planinskih in turističnih društev in potovalnih agencij; te morajo imeti sezname aktivnih vodnikov z vsemi potrebnimi podatki.

c) Organizira naj se v sestavu turističnega urada tudi vodniška pisarna. Predvsem v Kranjski gori bi bil potreben tudi stalni gorski vodnik za vzpone, ture in izlete v Julijskih Alpah v letnem času in smučarske ture pozimi.

d) Določijo naj se tarife za vodenje in plezalnih smerih po težavnostnih stopnjah, po gorskih poteh in smučarskih turah.

e) Vrše se naj letni in zimski seminarji za gorske vodnike.

f) Nabavljajo in predvajajo naj se planinski filmi splošne gorniške in strokovne tematike. Naveže naj se stik s prireditelji festivala planinskih filmov v Trentu.

g) Uredi naj se za vodnike popust v planinskih postojankah in na žičnicah.

h) Združi naj se pojem vodnikov in instruktorjev na raznih gorskih tečajih, seminarjih in taborih. Naši gorski vodniki ne bodo vodil v gore samo zaradi zasluzka. Predvsem bodo kot instruktorji na alpinističnih tečajih in šolah ter visokogorskih smučarskih izletih vpeljali v planinstvo mnogo mladih ljudi.

i) Zbirajo naj se finančna sredstva s sodelovanjem vodnikov za razne odprave v tuja gorstva.

j) Navežejo naj se stiki z vodniškimi organizacijami drugih držav in upoštevajo njihova izkustva.

k) Vsako leto konec letne sezone naj se organizira vodniški dan, ki naj se popularizira tudi v širši planinski javnosti.

Zbor gorskih vodnikov je sprejel tudi sklep, da se v pravilnik vnese člen o disciplinskih prekrških,

saj se šteje vodnik za osebo, vredno največjega zaupanja. Zato je treba zelo paziti na neoporečnost vsakega vodnika. Vse negativne pojave naj bi na predlog komisije obravnavala disciplinska komisija pri PZS.

Ker je vodniška dejavnost tako obširna, se predlaga, da jo skupščina PZS v letu 1965 vnese v statut kot samostojno komisijo za gorsko vodništvo.

Po končanem zborovanju sta alpinista Valant in Keše predavala z izbranimi diapozitivi o alpinistični odpravi PZS l. 1963 v Kavkaz.

V nedeljo 21. junija so se dopolne vršili izpiti kandidatov za drugo skupino gorskih vodnikov. Izpitno komisijo so sestavljali: Tone Bučur, Janez Krušič, Marjan Keršič, ing. Pavle Segula, ing. Tone Jeglič, France Zupan, dr. Oskar Reya, Joža Čop, Stanko Hribar, dr. ing. France Avčin, dr. ing. Daro Dolar, dr. Andrej Robič, ing. Igor Levstek in Stanko Klinar.

Izpitna snov: organizacija planinstva in alpinizma, orientacija in čitanje zemljevidov, meteorologija, organizacija GRS, zgodovina planinstva in alpinizma in vodniška tehnika, v kopnem in snežiščih (praktično), oprema, prva pomoč v gorah.

Vodniški izpit so uspešno napravili: 1. Pavle Dimitrov, AO-PD Jesenice, 2. Metod Humar, AO-PD Kamnik, 3. Brane Jaklič, AO-PD Kranj, 4. Peter Ježek, AO Radovljica, 5. Ljubo Juvan, AO Ljubljana-matica, 6. Stanko Kofler, AO Mojstrana, 7. Janez Lah, AO Mojstrana, 8. Franc Lakota, AO Mojstrana, 9. Jože Makovec, AO Jesenice, 10. Teo Pajnik, AO Maribor, 11. Vanč Potrč, AO Ruše, 12. Ciril Praček, AO Jesenice, 13. Jože Repič, AO Kamnik, 14. Pavle Simenc, AO Kamnik, 15. Tone Škarja, AO Kamnik, 16. Niko Tancar, AO Jesenice, 17. Milan Valant, AO Jesenice.

Po pravilniku o gorskih vodnikih PZS, čl. 3 je lahko gorski vodnik praviloma s 25. leti starosti — zato se štejejo za pripravnike gorske vodniške službe naslednji alpinisti, ki so uspešno napravili izpit:

1. Franc Ekar, AO-PD Kranj, 2. Leopold Potočnik, AO-APD, 3. Janez Rupar, AO-APD, 4. Barbka Ščentim-Lipovšek, AO-APD, 5. Danilo Škerbinek, AO-PD Kozjak-Maribor.

Po izpiti so se udeležili vsi navzoči odkritja spominke plošče gornikoma Ivanu Bernardu in Alojzu Zupanu, ki sta se smrtno ponesrečila v severni steni Triglava v bavorski smeri. Po objavljenih rezultatih izpito so prešli gorski vodniki, ki so opravili izpit že l. 1959 (glej seznam v PV l. 1962, str. 335) nove vodniške znake in vodniške knjižice.

Janez Krušič

Propagandna komisija Planinske zveze Slovenije razpisuje

## NATEČAJ

plezalsko-smučarske tehnične fotografije na temo »Človek in gora«. K natečaju vabimo predvsem aktivne plezorce in smučarje, ki imajo priložnost posneti alpinista, plezalca in smučarja v njegovi akciji v gorah. Za natečaj pridejo v poštev tudi posnetki množičnih prizorov s planinskih potov, iz katerih je razvidna potreba po organiziranem pohodu.

Natečaj bo obsegal naslednje tri skupine:

- črno belo fotografijo (minimalni format 18 × 24 cm);
- barvno fotografijo (minimalni format 18 × 24 cm);
- barvne diapozitive (5 × 5 cm).

Vsaka fotografija mora na hrbtni strani imeti geslo avtorja in naslov fotografije, v zaprti kuverti pa naj avtor pošlje svoj osebni naslov in navede slike, ki jih je pod svojim geslom za natečaj poslal. Diapozitivi naj bodo na okvirih označeni z geslom. Nagrajene bodo prve tri najlepše fotografije in prvi trije najboljši diapozitivi z nagradami: 30 000, 20 000 in 15 000 din. PZS je pripravljena odkupiti nagrajene in nenagrajene slike oz. diapozitive.

Natečaj bo zaključen 15. sept. 1965. Do tega dne naj avtorji svoja dela pošljejo na naslov: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Dvořakova 9, poštni predal 214/IV.

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE



*Spredaj Wyoming (5465 m), v ozadju Condoriri, P. Roja in P. Jugostavia*

*Panorama v Cordillieri Real*



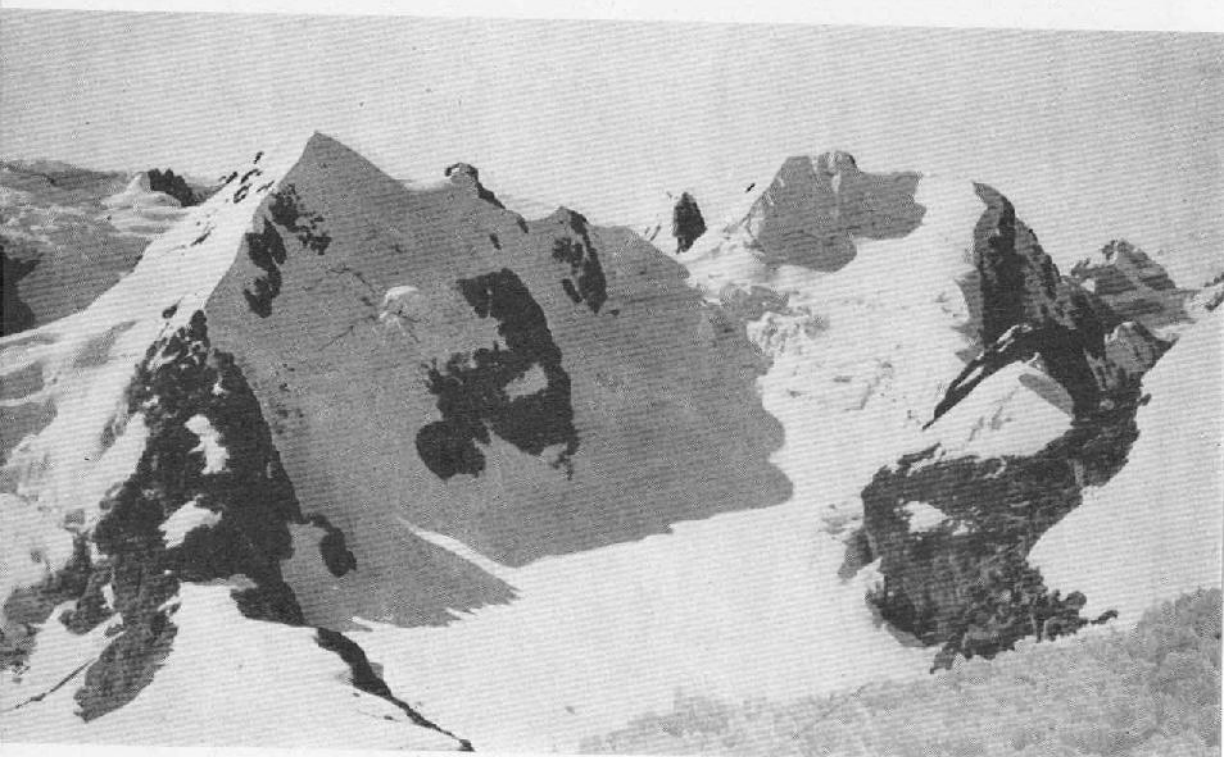


*Pequeño Alpamayo (5330 m)*

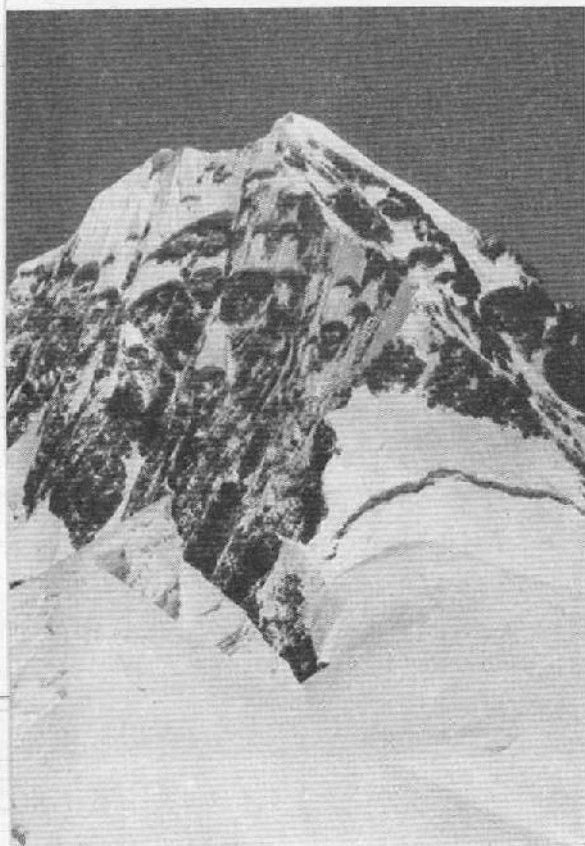


*Huayna Potosí (6094 m)*

*Pico Reya (5495 m) in Pico Yugoslavia (5505 m), (v ospredju značilni »Penitentes«)*

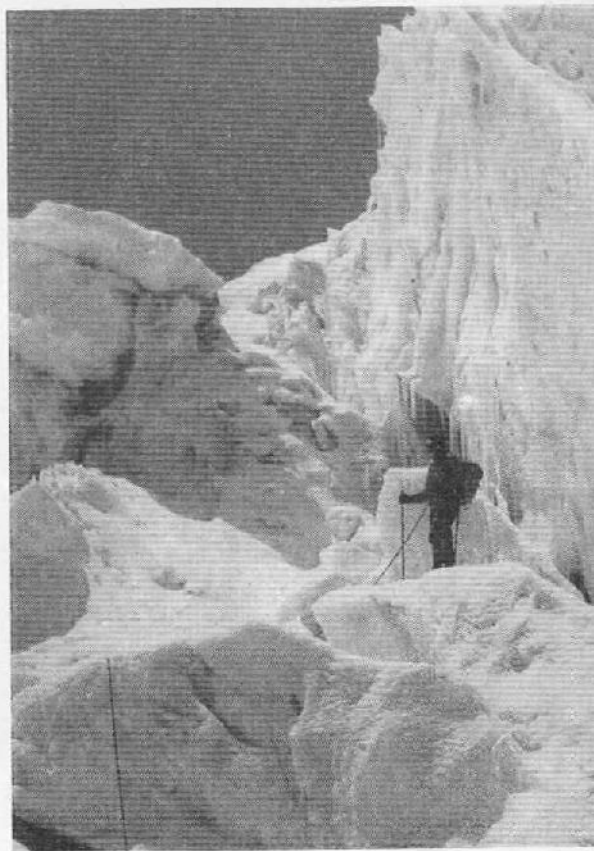




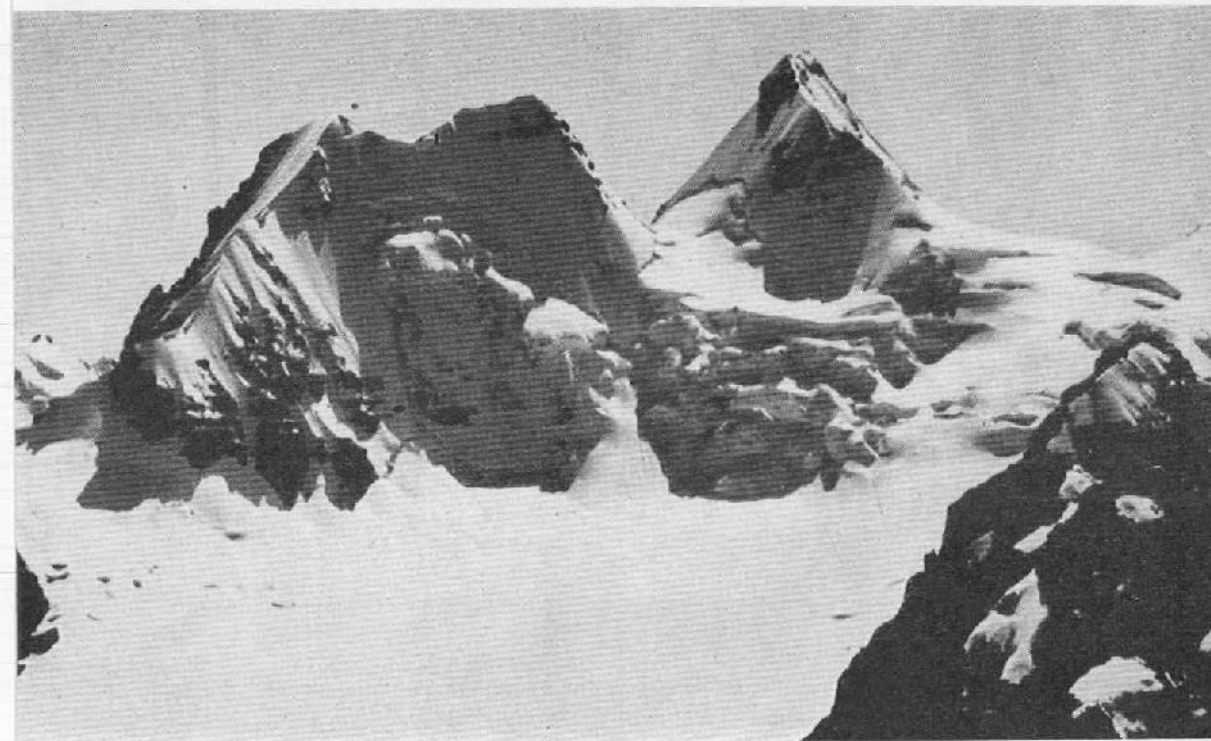


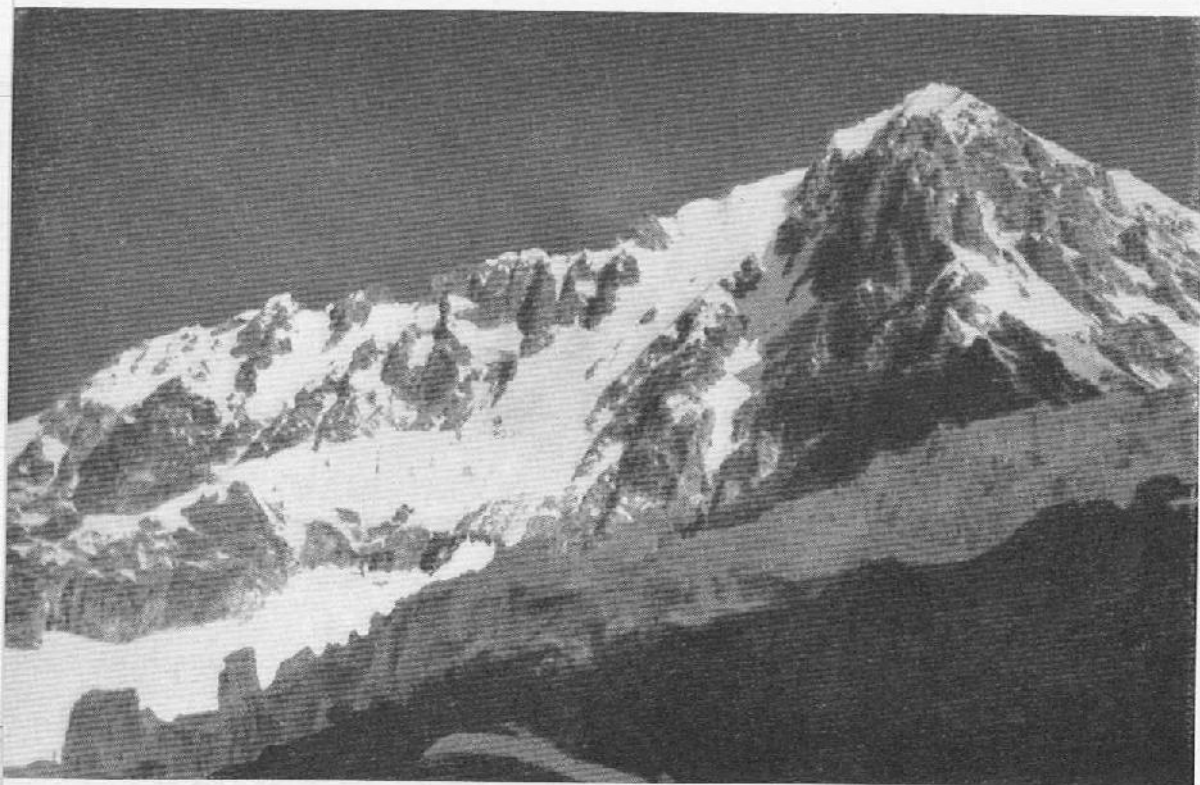
*Illampu (6362 m)*

*Dva lepota – Ala Norte in Condoriri*



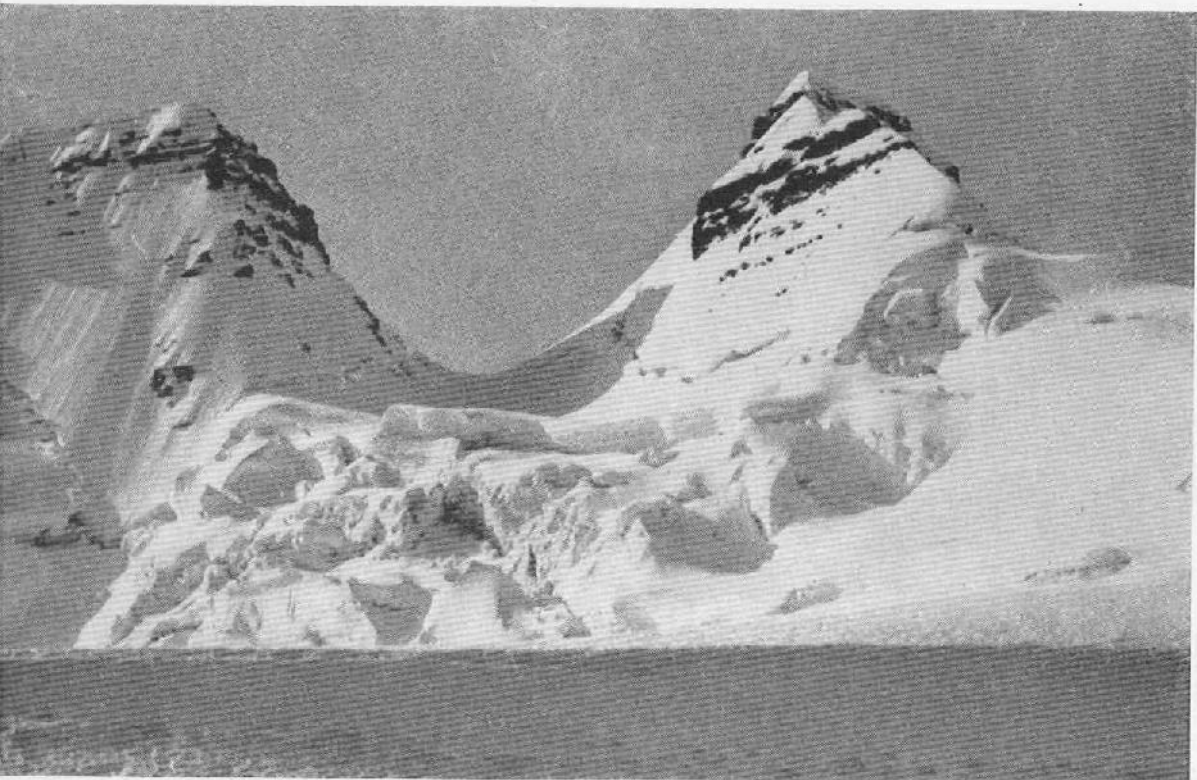
*Ledeni grad pod Illampujem*





*Illampu*

*Ala Norte (5532 m) in Condoriri (5656 m)*



TOVARNA  
TRIKOTAŽNEGA  
PERILA

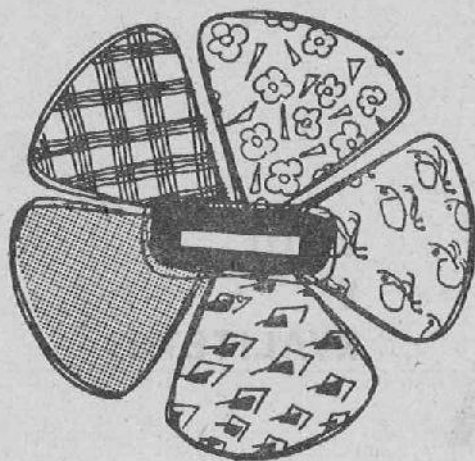


*Pletenina*

LJUBLJANA  
ZALOŠKA CESTA 14

IZDELUJE

VSE VRSTE  
TRIKOTAŽNEGA  
PERILA  
ZA ŽENSKE,  
MOŠKE  
IN OTROKE  
TER KOPALNE  
KOSTUME





TOVARNA VOLNENIH IZDELKOV

»BAČA«

PODBRDO

IZDELUJE

BLAGO ZA MOŠKE  
IN ŽENSKO OBLEKE  
IZ ČISTE VOLNENE  
ČESANE PREJE  
V RAZNIH KVALITETAH  
IN SODOBNIH DESSENIH



**ILIRIJA**  
LJUBLJANA

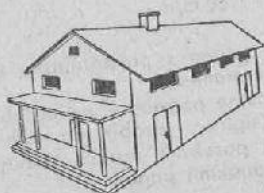
VODI  
V  
KVALITETI!

GRADBENO PODJETJE

# »OBNOVA«

IZOLA

Telefon 42-44, 41-17



IZVAJA:

STROKOVNO IN PO KONKURENČNIH CENAH  
VSA GRADBENA DELA  
IN GRADBENO OBRTHIŠKA DELA  
SOLIDNO IN KVALITETNO

PRIPOROČA SE ZA NAROČILA  
GRADBENIH DEL  
OB SLOVENSKI OBALI

VSE POTREBNO  
ZA IZLETE V NARAVO  
VAM NUDI



PRODAJNI SERVIS

*Modna hiša*

LJUBLJANA - MARIBOR

# PODJETJE ZA OBNOVO PROG

(LJUBLJANA, MEDVEDOVA CESTA 2)

s samostojno ekonomsko enoto kamnolom Verd, proizvaja poleg tolčenca in lomljenca tudi sipino in drobir za široko potrošnjo.

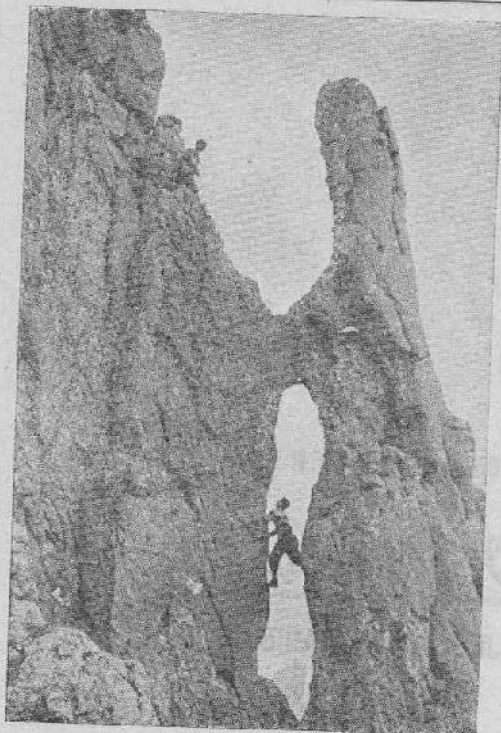
Modernizacija in mehanizacija kamnoloma omogoča proizvode v sledečih frakcijah:

sipina	od 0 do 3 m/m
	od 3 do 7 m/m
	od 7 do 15 m/m
	od 0 do 15 m/m
drobir	od 15 do 30 m/m
tolčenec	od 30 do 60 m/m
lomljenec	nad 60 m/m

Material je izključno apnenec spodnjejurske starosti, pretežno ooliten s prostorninsko težo (drobne frakcije) od 1400—1800 kg/m<sup>3</sup> in ne vsebuje humuznih primesi.

Tolčenec in lomljenec kamnoloma Verd proizvaja pretežno za lastne potrebe — po posebnih naročilih dobavljamo tudi ta dva proizvoda — manjše frakcije (sipina — drobir) pa nudi po konkurenčnih cenah in ugodnih pogojih dobave. Na podlagi posebnih naročil dobavlja kamnolom Verd tudi proizvode frakcij (večjih ali manjših) pod enakimi pogoji.

Podjetje za obnovo prog Ljubljana in kamnolom Verd želita našim alpinističnim odpravam v tuja gorstva čimveč uspeha in afirmacije naše socialistične domovine.



## »Naše planine«

EDINI PLANINSKI ČASOPIS  
NA HRVATSKO-SRBSKEM JEZIKOVNEM  
PODROČJU  
PRINAŠA PLANINSKE IN ALPINISTIČNE  
ČLANKE IZ VSE JUGOSLAVIJE

IZHAJA ŠESTKRAT NA LETO ŽE PETNAJST LET  
LETNO NAROČNINO 600 DIN POSILJAJTE S  
ČEKOM NA PLANINARSKI SAVEZ HRVATSKE,  
ZAGREB, TEK. RAČUN: 400-181-608-231



# Tovarna dokumentnega in kartnega papirja

Telefon: Radeče 81-950, 81-951

Tekoči račun pri NB Celje 603-11-1-1030

Brzjavni: Papirnica Radeče

Železniška postaja: ZIDANI MOST

## PROIZVAJA:

vse vrste brezlesnih papirjev  
in kartonov  
specialne papirje  
surovi heliografski  
in foto papir  
paus papir  
kartografski  
specialni risalni »Radeče«  
papirje za filtre itd.

## IZDELUJE:

vse vrste kartic  
za luknjanje v standardni velikosti  
in tisku  
Po želji izdeluje kartice  
v posebnem tisku  
v rdeči, modri ali sivi barvi

R A D E Č E P R I Z I D A N E M M O S T U

# Prašek za avtomatsko varjenje



## EP-10

vrsta toka: enosmerni (=)

granulacija 12 x 48

## EP-20

vrsta toka: Izmenični (∞)  
enosmerni (=)

granulacija 12 x 48

Proizvaja

# Železarna Jesenice

Jesenice — SR Slovenija